Från:	Christina Rasmussen <christina.rasmussen@regeringskansliet.se>
Skickat:	den 20 mars 2025 10:20
Till:	registrator@svk.se
Kopia:	betankande@elanders.com
Ämne:	Remiss av Energimarknadsinspektionens rapport ”Genomförande av artikel 27 i Energieffektiviseringsdirektivet i svensk rätt”, svar senast den 23 juni 2025
Bifogade filer:	Remiss av rapporten Genomförande av artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet i svensk rätt.pdf; Rapport Genomförande av artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet i svensk rätt (Ei R2024 10).pdf
Uppföljningsflagga:	Följ upp
Flagga:	Har meddelandeflagga
Kategorier:	Björn
AppServerName:	p360_prod
DocumentID:	RR 2025-98:01
DocumentIsArchived:	-1

Remiss av Energimarknadsinspektionens rapport ”Genomförande av artikel 27 i Energieffektiviseringsdirektivet i svensk rätt”

Remissinstanser

1. Affärsverket svenska kraftnät
2. Chalmers tekniska högskola AB
3. Energieffektiviseringsföreningen (Eneff)
4. Energiföretagen Sverige
5. Energigas Sverige
6. Förvaltningsrätten i Linköping
7. Innovations- och Kemiindustrierna i Sverige (IKEM)
8. Kammarrätten i Jönköping
9. Konjunkturinstitutet
10. Konkurrensverket
11. Lunds universitet
12. Naturskyddsföreningen
13. Naturvårdsverket
14. Nordion Energi AB
15. Regelrådet
16. Statens energimyndighet
17. Svenskt Näringsliv
18. Sveriges kommuner och regioner

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast den 23 juni 2025.** Svaren bör lämnas per e post kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till kn.e.remissvar@regeringskansliet.se. Ange diarienummer **KN2024/01904** och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i rapporten.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För andra remissinstanser innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Rapporten kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Magnus Blümer

Departementsråd

Regeringskansliet

Remiss

2025-03-20
KN2024/01904

Klimat- och näringslivsdepartementet
Energienheten
Moa Forstorp
moa.forstorp@regeringskansliet.se

Remiss av Energimarknadsinspektionens rapport ”Genomförande av artikel 27 i Energieffektiviseringsdirektivet i svensk rätt”

Remissinstanser

1. Affärsverket svenska kraftnät
2. Chalmers tekniska högskola AB
3. Energieffektiviseringsföreningen (Eneff)
4. Energiföretagen Sverige
5. Energigas Sverige
6. Förvaltningsrätten i Linköping
7. Innovations- och Kemiindustrierna i Sverige (IKEM)
8. Kammarrätten i Jönköping
9. Konjunkturinstitutet
10. Konkurrensverket
11. Lunds universitet
12. Naturskyddsföreningen
13. Naturvårdsverket
14. Nordion Energi AB
15. Regelrådet
16. Statens energimyndighet
17. Svenskt Näringsliv
18. Sveriges kommuner och regioner

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast den 23 juni 2025**. Svaren bör lämnas per e-post kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till kn.e.remissvar@regeringskansliet.se. Ange diarienummer **KN2024/01904** och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i rapporten.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Rapporten kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Magnus Blümer
Departementsråd

Energimarknadsinspektionen
Swedish Energy Markets Inspectorate

2024-10-01

Ei R2024:10

2024-103099-0038

Genomförande av artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet i svensk rätt

2024-103099-0038 2024-10-01

Energimarknadsinspektionen (Ei) är en myndighet med uppdrag att arbeta för väl fungerande energimarknader.

Det övergripande syftet med vårt arbete är att Sverige ska ha väl fungerande distribution och handel av el, naturgas, fjärrvärme och fjärrkyla. Vi ska också ta tillvara kundernas intressen och stärka deras ställning på marknaderna.

Konkret innebär det att vi har tillsyn över att företagen följer regelverken. Vi har också ansvar för att utveckla spelreglerna och informera kunderna om vad som gäller. Vi reglerar villkoren för de monopolföretag som driver elnät och naturgasnät och har tillsyn över företagen på de konkurrensutsatta energimarknaderna.

Energimarknaderna behöver spelregler – vi ser till att de följs.

Energimarknadsinspektionen
Box 155, 631 03 Eskilstuna
Energimarknadsinspektionen R2024:10
Författare: Linn Sjöström, Natalia Herasymchuk, Gustav Janeling, Sandra Vilenius, Jerker Sidén
Copyright: Energimarknadsinspektionen
Rapporten är tillgänglig på www.ei.se

Förord

2024-10-01
2024-103099-0038

Den 13 september 2023 beslutade Europaparlamentet och rådet att anta ett omarbetat energieffektiviseringsdirektiv, direktiv (EU) 2023/1791. Det nya direktivet ersätter direktiv 2012/27/EU och dess efterföljande ändringar. Direktivet fastställer EU:s mål för energieffektivitet till år 2030 och etablerar ”energieffektivitet först” som grundläggande princip för EU:s energipolitik. Direktivet ska genomföras i nationell lagstiftning senast den 11 oktober 2025.

Regeringen gav den 7 maj 2024 Energimarknadsinspektionen (Ei) i uppdrag att ta fram underlag för genomförandet av artikel 27 i det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet. Ei ska senast den 1 oktober 2024 redovisa nödvändiga författningsförslag med tillhörande konsekvensanalys och senast den 22 december 2024 lämna en skriftlig slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet, Klimat- och näringslivsdepartementet.

Denna rapport innehåller Ei:s författningsförslag med tillhörande konsekvensanalys och utgör också myndighetens slutredovisning av uppdraget.

Eskilstuna, september 2024.

Ulrika Hesslow
Generaldirektör

Linn Sjöström
Projektledare

Innehåll

2024-10-01
2024-103099-0038

Sammanfattning **8**
Sammanfattning av författningsförslagen 9

Författningsförslag **13**
Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857) 13
Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403) 15
Förslag till förordning om ändring i förordningen (2022:585) om elnätsverksamhet 20
Förslag till förordning om ändring i naturgasförordningen (2006:1043) 23
Förslag till förordning om ändring i förordningen (2014:35) om fastställande av intäktsram på naturgasområdet 25
Förslag till förordning om ändring i förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen 26

1 Inledning **27**
1.1 Uppdraget 27
1.1 Genomförande 27

2 Befintliga regelverk **28**
2.1 Nationella regelverk 28
2.2 EU:s regelverk 30

3 Överväganden och förslag **32**
3.1 Principen om energieffektivitet först 32
3.2 Systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem 34
3.3 Tillsynsmyndigheten ska tillämpa principen om energieffektivitet först (artikel 27.1) 36
3.4 Tillämpning av principen om energieffektivitet först i samband med beslut om nätplanering och nätutveckling samt investeringsbeslut (artikel 27.2) 38
3.5 Kvantifiering av nätförluster och förbättrad energieffektivitet (artikel 27.3) 47
3.6 Elnätsreglering och elnätstariffer ska uppfylla vissa villkor (artikel 27.5) 55
3.7 Tariffer får innehålla komponenter med ett socialt syfte (artikel 27.6) 60
3.8 Tariffer ska inte innehålla incitament som inverkar menligt på energieffektivitet (artikel 27.7) 60
3.9 Information vid anslutning av kraftvärmeproducenter till elnätet (artikel 27.8) 63
3.10 Placering av högeffektiv kraftvärme (artikel 27.9) 64
3.11 Anslutningsarbete vid anslutning av högeffektiv kraftvärme (27.10) 66
3.12 Rapportering enligt EU:s industriutsläppsdirektiv (Artikel 27.11) 67

4 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser **68**
4.1 Ikraftträdande 68
4.2 Övergångsbestämmelser 68

5 Konsekvensutredning **69**
5.1 Uppdraget 69
5.2 Det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet 69
5.3 Nollalternativet 70
5.4 Alternativa lösningar 71

5.5 Branschbeskrivning 75
5.6 Det svenska el- och gasnätet 78
5.7 Beskrivning av förslaget 80
5.8 Ekonomiska konsekvenser 82
5.9 Miljömässiga konsekvenser 97
5.10 Sociala konsekvenser 98
5.11 Ikraftträdande och informationsinsatser 98
5.12 Samråd 99
5.13 Uppföljning 99

6 Författningskommentarer 100
6.1 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857) 100
6.2 Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403) 102

7 Referenser 106
7.1 Offentligt tryck 106
7.2 Rättsfall 107
7.3 Övrigt material 107

Bilaga 1 Artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet 108
Bilaga XIII 110
Bilaga XIV 111

2024-10-01
2024-103099-0038

Sammanfattning

2024-10-01
2024-103099-0038

Den 13 september 2023 beslutade Europaparlamentet och rådet att anta en omarbetad version av EU:s energieffektiviseringsdirektiv, direktiv (EU) 2023/1791. Det omarbetade direktivet ersätter det tidigare energieffektiviseringsdirektivet från 2012 och dess efterföljande ändringar. Direktivet fastställer EU:s mål för energieffektivitet till 2030 och etablerar ”energieffektivitet först” som grundläggande princip för EU:s energipolitik. Direktivet ska genomföras i nationell lagstiftning senast den 11 oktober 2025.

Regeringen gav den 7 maj 2024 Energimarknadsinspektionen (Ei) i uppgift att ta fram underlag för genomförandet av artikel 27 i det omarbetade direktivet. Av uppdraget framgår att Ei ska analysera och föreslå hur artikel 27.1–27.3, 27.5, 27.7 och 27.8 i direktivet kan genomföras i Sverige. Ei ska också analysera och lämna förslag avseende eventuellt genomförande av artikel 27.6 och 27.9–27.11. Ei ska senast den 1 oktober 2024 redovisa nödvändiga författningsförslag med tillhörande konsekvensanalys och senast den 22 december 2024 lämna en skriftlig slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Delar av artikel 27 har en motsvarighet i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet som redan är genomfört i svensk rätt. Dessa delar kräver därför inga nya genomförandeåtgärder. Andra delar av artikel 27 har dock tillkommit eller ändrats relativt det tidigare energieffektiviseringsdirektivet och innebär att nya bestämmelser eller justeringar av befintliga författningar krävs i svensk rätt. Ei:s förslag rör i första hand elnätsföretag, företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas samt Ei men kan även få konsekvenser för andra aktörer, exempelvis företagens kunder.

Ei föreslår bland annat att dels de företag som överför el eller gas, dels Ei i egenskap av tillsynsmyndighet, ska tillämpa principen om energieffektivitet först. Ei föreslår också att det ska bli ett krav för dessa företag att i vissa sammanhang genomföra kostnads-nyttoanalyser och analysera möjliga åtgärder för energieffektivitet. Vissa av de föreslagna genomförandeåtgärderna berör endast företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas eftersom liknande bestämmelser redan finns för elnätsföretag. Ei föreslår bland annat att dessa företag ska få incitament att bedriva verksamheten på ett sätt som bidrar till ett effektivt nyttjande av naturgasledningar och att avgifter och övriga villkor för överföring och lagring av naturgas ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna och en effektiv produktion och användning av naturgas.

Vid genomförandet av uppdraget har Ei beaktat att regeringens inriktning är att direktivet ska genomföras på ett kostnadseffektivt sätt och att de åtgärder som genomförs därmed inte ska överstiga energisparkravets nivåer. Vid arbetet har synpunkter inhämtats från Energimyndigheten, Svenska kraftnät och Naturvårdsverket.

Sammanfattning av författningsförslagen

Ei föreslår att artikel 27 i det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet genomförs genom ändringar i ellagen (1997:857), naturgaslagen (2005:403), förordningen (2022:585) om elnätsverksamhet, naturgasförordningen (2006:1043), förordningen (2014:35) om fastställande av intäktsram på naturgasområdet samt förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinstruktionen.

Artikel	Direktivstext	Genomförandeåtgärder avseende el	Genomförandeåtgärder avseende gas
27.1	Nationella energitillsynsmyndigheter ska tillämpa principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i detta direktiv när de utför sina tillsynsuppgifter enligt direktiven 2009/73/EG och (EU) 2019/944 avseende deras beslut om driften av gas- och elinfrastruktur, inbegripet deras beslut om nättariffer.	En ny bestämmelse införs i Ei:s instruktion om att Ei ska tillämpa principen om energieffektivitet först.	Genomförandeåtgärden avseende el är även tillämpbar med avseende på gas.
27.1 (forts.)	Utöver principen om energieffektivitet först får nationella energitillsynsmyndigheter ta hänsyn till kostnadseffektivitet, systemeffektivitet och försörjningstrygghet och marknadsintegration, samtidigt som unionens klimatmål och hållbarhet skyddas, i enlighet med artikel 18 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 13 i förordning (EG) nr 715/2009.	Ingen åtgärd föreslås.	Ingen åtgärd föreslås.
27.2	Medlemsstaterna ska säkerställa att de systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen för gas och el tillämpar principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i detta direktiv i samband med sina beslut om nätplanering och nätutveckling och investeringsbeslut. Nationella tillsynsmyndigheter eller andra utsedda nationella myndigheter ska kontrollera att man i de metoder som används av de systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen bedömer alternativ i kostnads–nyttoanalysen och beaktar de fördelar i vidare bemärkelse av energieffektivitetslösningar, flexibilitet på efterfrågesidan och investeringar i tillgångar som bidrar till att begränsa klimatförändringarna.	En ny bestämmelse införs i ellagen om att nätföretag ska tillämpa principen om energieffektivitet först och att kostnads-nyttoanalyser ska tas fram. Bemyndigande ges till regeringen och Ei att meddela föreskrifter.	En ny bestämmelse införs i naturgaslagen om att företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska tillämpa principen om energieffektivitet först och att kostnads-nyttoanalyser ska tas fram. Bemyndigande ges till regeringen och Ei att meddela föreskrifter.

2024-10-01
2024-103099-0038

Artikel	Direktivstext	Genomförandeåtgärder avseende el	Genomförandeåtgärder avseende gas
27.2 (forts.)	Nationella tillsynsmyndigheter och andra utsedda myndigheter ska också kontrollera att de systemansvariga för överföringssystem eller distributionssystem tillämpar principen om energieffektivitet först när de godkänner, kontrollerar eller övervakar deras projekt och nätutvecklingsplaner i enlighet med artikel 22 i direktiv 2009/73/EG och artiklarna 32.3 och 51 i direktiv (EU) 2019/944.	Tillägg görs i förordningen om elnätsverksamhet om att nätutvecklingsplaner ska innehålla redogörelser om principen om energieffektivitet först och kostnads-nyttoanalyser. I samma förordning införs ett bemyndigande för Ei att utfärda föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas.	Ingen åtgärd föreslås.
27.2 (forts.)	Nationella tillsynsmyndigheter får tillhandahålla metoder och vägledning om hur alternativ ska bedömas i kostnads–nyttoanalysen i nära samarbete med systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem, som kan bidra med viktig teknisk expertis.	Ingen åtgärd föreslås.	Ingen åtgärd föreslås.
27.3	Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem övervakar och kvantifierar den totala volymen av nätförluster och, där det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart, optimerar näten och förbättrar nätens effektivitet.	Ingen åtgärd föreslås.	Bestämmelse införs i naturgaslagen om att hänsyn ska tas till i vilken utsträckning verksamheten bedrivs på ett sätt som bidrar till ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna när intäktsramen bestäms. Bemyndigande ges till regeringen och Ei om att meddela föreskrifter.

2024-10-01
2024-103099-0038

Artikel	Direktivstext	Genomförandeåtgärder avseende el	Genomförandeåtgärder avseende gas
27.3 (forts.)	Systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem ska rapportera dessa åtgärder och de energibesparingar som väntas till följd av minskade nätförluster till den nationella energitillsynsmyndigheten. Medlemsstaterna ska säkerställa att de systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem analyserar åtgärder för förbättrad energieffektivitet när det gäller deras befintliga överföringssystem eller distributionssystem för gas eller el och att de förbättrar energieffektiviteten i infrastrukturens utformning och drift, särskilt genom utveckling av smarta nät.	Definitioner införs i ellagen om vad som avses med energieffektivitet och förbättrad energieffektivitet. Bestämmelser införs i ellagen om att nätföretag ska analysera åtgärder för förbättrad energieffektivitet och rapportera sådana åtgärder och väntade energibesparingar till nätmyndigheten. Bemyndigande ges till regeringen och Ei att meddela föreskrifter.	Definitioner införs i naturgaslagen om vad som avses med energieffektivitet och förbättrad energieffektivitet. Bestämmelse införs i naturgaslagen om att företag som innehar en naturgasledning och som bedriver överföring av naturgas ska analysera åtgärder för förbättrad energieffektivitet och rapportera sådana åtgärder och väntade energibesparingar till tillsynsmyndigheten. Bemyndigande ges till regeringen och Ei att meddela föreskrifter.
27.3 (forts.)	Medlemsstaterna ska uppmuntra de systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem att utveckla innovativa lösningar för att förbättra energieffektiviteten i befintliga och framtida system genom incitamentbaserade regleringar i enlighet med de principer för tariffer som anges i artikel 18 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 13 i förordning (EG) nr 715/2009.	Ingen åtgärd föreslås.	Bestämmelse införs i naturgaslagen som anger att när intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning verksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna. Bemyndigande ges till regeringen och Ei att meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt nyttjande av naturgasledningar.
27.4	Artikel 27.4 ingår inte i uppdraget.	–	–
27.5	På elområdet ska medlemsstaterna se till att nätregleringen och nättariffer uppfyller kriterierna i bilaga XIII, med hänsyn tagen till de nätverkskoder och riktlinjer som utarbetats enligt förordning (EU) 2019/943 och skyldigheten enligt artikel 59.7 a i direktiv (EU) 2019/944 att möjliggöra att nödvändiga investeringar i näten görs på ett sätt som säkerställer nätens funktion.	Ingen åtgärd föreslås.	Ingen åtgärd föreslås.

2024-10-01 2024-103099-0038

Artikel	Direktivstext	Genomförandeåtgärder avseende el	Genomförandeåtgärder avseende gas
27.6	Medlemsstaterna får tillåta komponenter i system och tariffstrukturer med ett socialt syfte för nätbunden energiöverföring och distribution, förutsatt att de störande effekterna på överförings- och distributionssystem hålls på ett nödvändigt minimum och inte är oproportionella mot det sociala syftet.	Ingen åtgärd föreslås.	Ingen åtgärd föreslås.
27.7	Nationella tillsynsmyndigheter ska säkerställa avlägsnandet av sådana incitament i överförings- och distributionstariffer som inverkar menligt på energieffektiviteten i framställningen av, överföringen av, distributionen av och försörjningen med el och gas. Medlemsstaterna ska säkerställa effektivitet i utformningen av infrastrukturen och driften av den befintliga infrastrukturen, i enlighet med förordning (EU) 2019/943, och att tarifferna tillåter efterfrågeflexibilitet.	Ingen åtgärd föreslås.	Bestämmelse införs i naturgaslagen som anger att avgifter för bl.a. överföring av gas ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt nyttjande av gasnätet och en effektiv produktion och användning av naturgas. Bemyndigande ges till regeringen och Ei att meddela föreskrifter.
27.8	Systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska uppfylla bilaga XIV.	Ingen åtgärd föreslås.	Ingen åtgärd föreslås.
27.9	När det är lämpligt får nationella tillsynsmyndigheter kräva att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem uppmuntrar till placering av högeffektiv kraftvärme nära områden med efterfrågan på värme genom att sänka anslutnings- och systemanvändningsavgifterna.	Ingen åtgärd föreslås.	Ingen åtgärd föreslås.
27.10	Medlemsstaterna får tillåta att producenter av el från högeffektiv kraftvärme som vill ansluta sig till nätet använder ett anbudsförfarande för anslutningsarbetet.	Ingen åtgärd föreslås.	Ingen åtgärd föreslås.
27.11	I samband med rapporteringen enligt direktiv 2010/75/EU, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 9.2 i det direktivet, ska medlemsstaterna överväga att ta med information om energieffektivitetsnivåer för bränsleförbränningsanläggningar med en total installerad tillförd effekt på 50 MW eller mer, mot bakgrund av relevant bästa tillgängliga teknik som utarbetats i enlighet med direktiv 2010/75/EU.	Ingen åtgärd föreslås.	Ingen åtgärd föreslås.

2024-10-01
2024-103099-0038

Författningsförslag

2024-10-01
2024-103099-0038

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)
dels att 1 kap. 4 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 3 kap. 62 och 63 §§ och närmast före 3 kap. 62 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 kap. Inledande bestämmelser	
Ord och uttryck i lagen	
4 §[1]	
---	---
elmarknadsdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i den ursprungliga lydelsen,	elmarknadsdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i den ursprungliga lydelsen,
	energieffektivitet: kvoten mellan resultatet i form av prestanda, tjänster, varor eller energi och insatsen av energi,
energilagringsanläggning: en sådan anläggning i elsystemet som används för att i systemet skjuta upp den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller för omvandling av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den följande återomvandlingen av energin till el eller någon annan energibärare,	energilagringsanläggning: en sådan anläggning i elsystemet som används för att i systemet skjuta upp den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller för omvandling av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den följande
---	

[1] Senaste lydelse enligt lag (2023:238).

	återomvandlingen av energin till el eller någon annan energibärare,
---	---
fastkraftsavtal: avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el,	fastkraftsavtal: avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el,
	förbättrad energieffektivitet: en ökning av energieffektiviteten som ett resultat av tekniska, beteendemässiga eller ekonomiska förändringar,
icke frekvensrelaterad stödtjänst: en stödtjänst som används av ett nätföretag för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt,	icke frekvensrelaterad stödtjänst: en stödtjänst som används av ett nätföretag för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt,
---	---

3. kap. Nätföretag och drift av elnät

Analys, åtgärder och rapportering avseende förbättrad energieffektivitet

62 §

Vid beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar som beloppsmässigt överstiger ett värde av 100 000 000 euro, ska ett nätföretag tillämpa principen om energieffektivitet först så som den definieras i artikel 2.18 i förordning (EU) 2018/1999.

Ett beslut enligt första stycket ska föregås av en kostnads-nyttoanalys.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys enligt andra stycket ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas.

2024-10-01
2024-103099-0038

63 §

Ett nätföretag är skyldigt att analysera möjliga åtgärder för att skapa förbättrad energieffektivitet i sin nätverksamhet.

De åtgärder som vidtas för att skapa förbättrad energieffektivitet i nätverksamheten ska, tillsammans med förväntade energibesparingar till följd av åtgärderna, rapporteras till nätmyndigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. *vad en analys av åtgärder för förbättrad energieffektivitet ska innehålla,*
2. *hur rapportering av åtgärder för förbättrad energieffektivitet och de energibesparingar som väntas till följd av åtgärderna ska utföras, och*
3. *hur ofta rapportering av resultat av analys gällande åtgärder för förbättrad energieffektivitet ska ske.*

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 11 oktober 2025.

Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs att i fråga om naturgaslagen (2005:403)
dels att 6 kap. 2 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas nya paragrafer, 1 kap. 8 b–c §§, 3 kap. 4 a och b §§ och 6 kap. 12 a § och närmast före 3 kap. 4 a § och 6 kap. 12 a § två nya rubriker av följande lydelse.

2024-10-01
2024-103099-0038

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

1 kap. Inledande bestämmelser

Definitioner

8 b §

Med energieffektivitet avses i denna lag kvoten mellan resultatet i form av prestanda, tjänster, varor eller energi och insatsen av energi.

8 c §

Med förbättrad energieffektivitet avses i denna lag en ökning av energieffektiviteten som ett resultat av tekniska, beteendemässiga eller ekonomiska förändringar.

2024-10-01
2024-103099-0038

3 kap. Skyldigheter för innehavare av naturgasledningar

Analys, åtgärder och rapportering avseende förbättrad energieffektivitet

4 a §

Vid beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar som beloppsmässigt överstiger ett värde av 100 000 000 euro ska ett företag som innehar en naturgasledning och som bedriver överföring av naturgas tillämpa principen om energieffektivitet först så som den definieras i artikel 2.18 i förordning (EU) 2018/1999.

Ett beslut enligt första stycket ska föregås av en kostnads-nyttoanalys.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys enligt andra stycket ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas.

2024-10-01
2024-103099-0038

4 b §

Ett företag som innehar en naturgasledning och som bedriver överföring av naturgas ska analysera möjliga åtgärder för att skapa förbättrad energieffektivitet i sina naturgasledningar.

De åtgärder som vidtas för att skapa förbättrad energieffektivitet i naturgasledningar ska, tillsammans med förväntade energibesparingar till följd av åtgärderna, rapporteras till tillsynsmyndigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. *vad en analys av åtgärder för förbättrad energieffektivitet ska innehålla,*
2. *hur rapportering av åtgärder för förbättrad energieffektivitet och de energibesparingar som väntas till följd av åtgärderna ska utföras, och*
3. *hur ofta rapportering av resultat av analys gällande åtgärder för förbättrad energieffektivitet ska ske.*

2024-10-01
2024-103099-0038

2024-10-01
2024-103099-0038

6. kap. Avgifter och övriga villkor för tillträde till naturgasledningar och andra anläggningar

Avgifter och övriga villkor för överföring, lagring och förgasning

2 §[2]

Avgifter och övriga villkor för överföring och lagring av naturgas samt för tillträde till en förgasningsanläggning ska vara skäliga, objektiva och icke-diskriminerande.	Avgifter och övriga villkor för överföring och lagring av naturgas samt för tillträde till en förgasningsanläggning ska vara skäliga, objektiva och icke-diskriminerande. *Avgifterna ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna och en effektiv produktion och användning av naturgas.* *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av naturgas ska utformas för att säkerställa ett effektivt nyttjande av naturgasledningar eller en effektiv produktion och användning av naturgas.*

[2] Senaste lydelse enligt lag (2013:209).

Effektivt nyttjande av naturgasledningar

12 a §

När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning den verksamhet som intäktsramen avser bedrivs på ett sätt som bidrar till ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt nyttjande av naturgasledningar.

2024-10-01
2024-103099-0038

Ikraftträdande

1. Denna lag träder i kraft den 11 oktober 2025.

2. 12 a § ska tillämpas för första gången för en tillsynsperiod som börjar löpa den 1 januari 2027 eller närmast därefter.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2022:585) om elnätsverksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2022:585) om elnätsverksamhet
dels att 2 § och 13 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 26 a och 26 b §§, och närmast före 26 a § och 26 b § två nya rubriker av följande lydelse.

2024-10-01
2024-103099-0038

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Förordningen är meddelad med stöd av - 3 kap. 10 § ellagen (1997:857) i fråga om 5-8 §§, - 3 kap. 11 § ellagen i fråga om 9 och 9 a §§, - 3 kap. 15 § ellagen i fråga om 10-12 §§, - 3 kap. 17 § ellagen i fråga om 13-15 §§, - 3 kap. 28 § ellagen i fråga om 17 §, - 3 kap. 40 § ellagen i fråga om 18-22 §§, - 3 kap. 47 § ellagen i fråga om 25 och 26 §§, - 4 kap. 19 § ellagen i fråga om 28 §, - 4 kap. 21 § ellagen i fråga om 29 §, - 4 kap. 27 § ellagen i fråga om 31 §, - 4 kap. 42 § ellagen i fråga om 31 a §, - 4 kap. 43 § ellagen i fråga om 32-33 §§, - 12 kap. 16 § ellagen i fråga om 33 b §, - 12 kap. 17 § ellagen i fråga om 34-36 §§, - 8 kap. 11 § regeringsformen i fråga om 16, 27 och 30 §§, - 8 kap. 7 § regeringsformen i fråga om övriga bestämmelser.	Förordningen är meddelad med stöd av - 3 kap. 10 § ellagen (1997:857) i fråga om 5-8 §§, - 3 kap. 11 § ellagen i fråga om 9 och 9 a §§, - 3 kap. 15 § ellagen i fråga om 10-12 §§, - 3 kap. 17 § ellagen i fråga om 13-15 §§, - 3 kap. 28 § ellagen i fråga om 17 §, - 3 kap. 40 § ellagen i fråga om 18-22 §§, - 3 kap. 47 § ellagen i fråga om 25 och 26 §§, *- 3 kap. 62 § ellagen i fråga om 26 b §,* *- 3 kap. 63 § ellagen i fråga om 26 a §,* - 4 kap. 19 § ellagen i fråga om 28 §, - 4 kap. 21 § ellagen i fråga om 29 §, - 4 kap. 27 § ellagen i fråga om 31 §, - 4 kap. 42 § ellagen i fråga om 31 a §, - 4 kap. 43 § ellagen i fråga om 32-33 §§, - 12 kap. 16 § ellagen i fråga om 33 b §, - 12 kap. 17 § ellagen i fråga om 34-36 §§, - 8 kap. 11 § regeringsformen i fråga om 16, 27 och 30 §§, - 8 kap. 7 § regeringsformen i fråga om övriga bestämmelser.

2024-10-01
2024-103099-0038

Nätutvecklingsplan för distributionsnätsföretag

13 §

En nätutvecklingsplan som ett distributionsnätsföretag tar fram enligt 3 kap. 16 § ellagen (1997:857) ska	En nätutvecklingsplan som ett distributionsnätsföretag tar fram enligt 3 kap. 16 § ellagen (1997:857) ska
1. redogöra för behovet av flexibilitetstjänster på medellång och lång sikt,	1. redogöra för behovet av flexibilitetstjänster på medellång och lång sikt,
2. ange planerade investeringar under de kommande fem till tio åren med betoning på den huvudsakliga distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny last, och	2. ange planerade investeringar under de kommande fem till tio åren med betoning på den huvudsakliga distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny last, och
3. redogöra för de resurser som ska användas som ett alternativ till en utbyggnad av elnätet.	3. redogöra för de resurser som ska användas som ett alternativ till en utbyggnad av elnätet,
	4. innehålla en redogörelse för hur principen om energieffektivitet först har tillämpats i enlighet med 3 kap. 62 § ellagen (1997:857), och
	5. innehålla en redogörelse för de kostnads-nyttoanalyser som har utförts enligt 3 kap. 62 § andra stycket ellagen (1997:857).

Åtgärder för förbättrad energieffektivitet

26 a §

Energimarknadsinspektionen får meddela ytterligare föreskrifter om

1. *vad som avses med analys av åtgärder för förbättrad energieffektivitet, och*
2. *rapporteringen av åtgärder och de energibesparingar som väntas till följd av åtgärderna*

enligt 3 kap. 63 § ellagen (1997:857).

Kostnads-nyttoanalys

26 b §

Ett nätföretag ska i en sådan kostnads-nyttoanalys som avses i 3 kap. 62 § andra stycket ellagen (1997:857) beakta fördelar i vidare bemärkelse av energieffektivitetslösningar, flexibilitet på efterfrågesidan och investeringar i tillgångar som bidrar till att begränsa klimatförändringarna.

Energimarknadsinspektionen får meddela ytterligare föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas.

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 11 oktober 2025.

Förslag till förordning om ändring i naturgasförordningen (2006:1043)

Härigenom föreskrivs i fråga om naturgasförordningen (2006:1043)
att det ska införas nya paragrafer, 16 a, 16 b och 20 a §§, och närmast före 16 a §, 16 b och 20 a § tre nya rubriker, av följande lydelse.

2024-10-01
2024-103099-0038

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Åtgärder för förbättrad energieffektivitet	
16 a §	
	Energimarknadsinspektionen får meddela föreskrifter om 1. *vad som avses med analys av åtgärder för förbättrad energieffektivitet, och* 2. *rapporteringen av åtgärder och de energibesparingar som väntas till följd av åtgärderna* *enligt 3 kap. 4 b § naturgaslagen (2005:403).*
Kostnads-nyttoanalys	
16 b §	
	I en sådan kostnads-nyttoanalys som avses i 3 kap. 4 a § andra stycket naturgaslagen (2005:403) ska ett företag som innehar en naturgasledning och som bedriver överföring av naturgas beakta fördelar i vidare bemärkelse av energieffektivitetslösningar, flexibilitet på efterfrågesidan och investeringar i tillgångar som bidrar till att begränsa klimatförändringarna. *Energimarknadsinspektionen får meddela ytterligare föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas.*

Utformning av avgifter för överföring

20 a §[3]

Energimarknadsinspektionen får meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av naturgas ska utformas för att främja ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna eller en effektiv produktion och användning av naturgas.

Ikraftträdande

1. Förordningen träder i kraft den 11 oktober 2025.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2014:35) om fastställande av intäktsram på naturgasområdet

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2014:35) om fastställande av intäktsram på naturgasområdet att det ska införas en ny paragraf, 11 a §, och närmast före 11 a § en ny rubrik, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Effektivt nyttjande av naturgasledningar
	11 a §
	Energimarknadsinspektionen får meddela ytterligare föreskrifter om vad som avses med ett effektivt nyttjande av naturgasledningar enligt 6 kap. 12 a § naturgaslagen (2005:403).

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 11 oktober 2025 och tillämpas första gången för tillsynsperiod som inleds den 1 januari 2027 eller närmast därefter.

[3] Tidigare 20 a § upphävd genom förordning (2013:210).

2024-10-01
2024-103099-0038

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen att det ska införas en ny paragraf, 2 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Uppgifter	
2 c §	
	Energimarknadsinspektionen ska tillämpa principen om energieffektivitet först, så som den definieras i artikel 2.18 i förordning (EU) 2018/1999, i enlighet med artikel 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 när den utför tillsynsmyndighetens uppgifter enligt 2 § såvitt avser beslut om driften av gas- och elinfrastruktur, inbegripet beslut om nättariffer.

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 11 oktober 2025.

2024-10-01
2024-103099-0038

1 Inledning

2024-10-01
2024-103099-0038

Den 13 september 2023 beslutade Europaparlamentet och rådet att anta en omarbetad version av EU:s energieffektiviseringsdirektiv (direktiv (EU) 2023/1791). Direktivet fastställer EU:s mål för energieffektivitet till år 2030 och etablerar ”energieffektivitet först” som grundläggande princip för EU:s energipolitik. Direktivet ska genomföras i nationell lagstiftning senast den 11 oktober 2025[4].

1.1 Uppdraget

Regeringen gav den 7 maj Ei i uppgift att ta fram underlag för genomförandet av artikel 27 i det omarbetade direktivet om energieffektivitet. Ei ska senast den 1 oktober 2024 redovisa nödvändiga författningsförslag med tillhörande konsekvensanalys och senast den 22 december 2024 lämna en skriftlig slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Vid genomförandet av uppdraget ska Ei beakta att regeringens inriktning är att direktivet ska genomföras på ett kostnadseffektivt sätt och att de åtgärder som genomförs därmed inte ska överstiga energisparkravets nivåer. Av uppdraget framgår att Ei ska analysera och föreslå hur artikel 27.1–27.3, 27.5, 27.7 och 27.8 i direktivet kan genomföras i Sverige. Ei ska också analysera och lämna förslag avseende eventuellt genomförande av artikel 27.6 och 27.9–27.11.

Vid uppdragets utförande ska Ei inhämta synpunkter från Statens energimyndighet (Energimyndigheten), Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) och Naturvårdsverket.

1.1 Genomförande

Regeringen gav den 7 maj 2024 Ei i uppdrag att ta fram underlag för genomförandet av artikel 27 i det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet. Arbetet har därför huvudsakligen utförts under juni, juli och augusti. Då många har semester under dessa månader har ingen extern referensgrupp knutits till projektet, men Energimyndigheten, Svenska kraftnät och Naturvårdsverket har getts möjlighet att lämna synpunkter på författningsförslagen.

[4] Vissa artiklar som anges i artikel 39 har andra tillämpningsdatum.

2 Befintliga regelverk

2024-10-01
2024-103099-0038

I det här kapitlet redogörs för ett urval av nationella regelverk och EU-regelverk som är relevanta för de sakområden som berörs av artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet.

2.1 Nationella regelverk

Flera nationella regelverk berörs av artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet. Ett urval av dessa listas nedan.

2.1.1 Nätutvecklingsplaner

Bestämmelser om nätutvecklingsplaner finns i 3 kap. 16 och 17 §§ ellagen (1997:857) och 13–16 §§ förordningen (2022:585) om elnätsverksamhet. 3 kap. 16 § ellagen reglerar distributionsnätsföretags skyldighet att ta fram en plan för hur nätverksamheten ska utvecklas (nätutvecklingsplan), att offentliggöra planen och att ge in den till myndigheten. I 13 § förordningen om elnätsverksamhet anges att en nätutvecklingsplan ska (1) redogöra för behovet av flexibilitetstjänster på medellång och lång sikt, (2) ange planerade investeringar under de kommande fem till tio åren med betoning på den huvudsakliga distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny last, och (3) redogöra för de resurser som ska användas som ett alternativ till en utbyggnad av elnätet. Detaljerade regler kring innehåll i, framtagande och offentliggörande av nätutvecklingsplaner finns i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2024:1) om nätutvecklingsplaner.

För naturgas saknas nationella bestämmelser avseende nätutvecklingsplaner.

2.1.2 Nättariffer

Bestämmelser om elnätstariffer finns i ellagen och Ei:s föreskrifter. Hur tariffer ska vara utformade regleras i 4 kap. 16 § ellagen där det framgår att en nätkoncessionshavare är skyldig att överföra el för någon annans räkning på objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skäliga villkor. Vidare framgår det av 4 kap. 26 § ellagen att avgifter för överföring av el ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning. Ei har efter bemyndigande av regeringen meddelat föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2022:1) om utformning av nättariffer för ett effektivt utnyttjande av elnätet. Föreskrifterna trädde i kraft den 1 juli 2022 och ska börja tillämpas senast den 1 januari 2027.

Enligt 6 kap. 2 § naturgaslagen (2005:403) ska avgifter och övriga villkor för överföring och lagring av naturgas samt för tillträde till en förgasningsanläggning vara skäliga, objektiva och icke-diskriminerande. Vid utformningen av villkor för överföring av naturgas ska särskilt antalet anslutna kunder, kundernas geografiska läge, mängden överförd energi och abonnerad effekt, kostnaderna för överliggande ledningar, leveranssäkerhet och trycket i ledning beaktas, vilket anges i 6 kap. 3 § naturgaslagen.

Det finns även bestämmelser av betydelse för elnätstariffer i elmarknadsförordningen (EU) 2019/943 som har ändrats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1747 samt i gasmarknadsförordningen (EU) 2024/1789.

2.1.3 Anslutning

Bestämmelser om anslutning till elnäten finns i ellagen. Av 4 kap. 1 § ellagen framgår att ett elnätsföretag har en skyldighet att ansluta nya kunder till sitt elnät på objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skäliga villkor. I villkoren ingår även avgiften för anslutning. 4 kap. 13 § ellagen anger att den som erbjudits villkor för att ansluta till ett elnät har möjlighet att begära prövning av villkorens skälighet hos nätmyndigheten. I 4 kap. 10 § ellagen står att en avgift för anslutning ska utformas så att elnätsföretagets skäliga kostnader för anslutningen täcks. Särskild hänsyn ska tas till anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten.

Bestämmelser om anslutning till gasnäten finns i naturgaslagen. I 3 kap. 5 § naturgaslagen anges att den som innehar en naturgasledning är skyldig att ansluta andra naturgasledningar, lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar på skäliga villkor. Skyldigheten gäller inte om ledningen saknar kapacitet för att ansluta fler anläggningar eller om det finns andra särskilda skäl. Skyldigheten gäller inte för den som har en naturgasledning som uteslutande används för egen räkning. Av 6 kap. 1 § naturgaslagen framgår att avgifter och övriga villkor för en anslutning ska vara skäliga, objektiva och icke-diskriminerande. Till skillnad från vad som gäller för elnät kan anslutande part inte begära prövning av de villkor som erbjudits.

2.1.4 Nätförluster

Enligt 6 kap. 1 § ellagen är nätföretagen skyldiga att mäta och registrera mängden överförd el. I förordningen (1996:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el finns bestämmelser om mätning, registrering, beräkning och rapportering som ett nätföretag utför enligt 6 kap. ellagen. Med stöd av ellagen har Ei meddelat föreskrifter (EIFS 2023:1) som reglerar hur mätning, beräkning och rapportering av överförd el ska gå till i praktiken.

2024-10-01
2024-103099-0038

Enligt Ei:s föreskrifter om redovisning av elnätsverksamhet (EIFS 2022:10) ska nätföretagen årligen rapportera summan av inmatad energi från gränspunkter, elproduktionsanläggningar och energilagringsanläggningar samt summan av uttagen energi till slutkund och i gränspunkt till Ei. Nätföretagen ska även rapportera in skillnaden mellan totalt inmatad energi i nätet och total uttagen energi i uttagspunkter och gränspunkter, vilken utgör nätförluster.

Bestämmelser om mätning och rapportering finns också i naturgaslagen och naturgasförordningen. Enligt 3 kap. 7 och 7a §§ naturgaslagen är de som bedriver överföring av naturgas skyldiga att mäta mängden överförd gas och rapportera resultaten av mätningarna. Företagen ska rapportera mätresultaten till den systembalansansvarige, till berörda andra företag som bedriver överföring, naturgaskunder, balansansvariga och leverantörer av naturgas. Detaljerade bestämmelser avseende bland annat mätning och rapportering av naturgas finns i Ei:s föreskrifter (EIFS 2022:6).

Företag som bedriver överföring av naturgas är skyldiga att till Ei årligen rapportera överförd volym av naturgas enligt Ei:s föreskrifter om redovisning av naturgas (EIFS 2022:12), men när det gäller förluster i gasnätet så föreligger det ingen rapporteringsskyldighet för företagen.

2.2 EU:s regelverk

2.2.1 Bindande rättsakter

- *Det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet* eller *energieffektiviseringsdirektivet:* Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 (omarbetning).

- *Tidigare energieffektiviseringsdirektivet:* Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27(EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG.

- *Elmarknadsdirektivet:* Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU.

  Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1711 av den 13 juni 2024 om ändring av direktiven (EU) 2018/2001 och (EU) 2019/944 vad gäller förbättring av utformningen av unionens elmarknad trädde i kraft den 16 juli 2024.

2024-10-01
2024-103099-0038

- *Elmarknadsförordningen:* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

  Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1747 av den 13 juni 2024 om ändring av förordningarna (EU) 2019/942 och (EU) 2019/943 vad gäller förbättring av utformningen av unionens elmarknad trädde i kraft den 16 juli 2024.

- *Gasmarknadsdirektivet:* Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG.

- *Nya gasmarknadsdirektivet:* Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1788 av den 13 juni 2024 om gemensamma regler för de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av direktiv (EU) 2023/1791 och om upphävande av direktiv 2009/73/EG trädde i kraft den 4 augusti 2024.

- *Gasmarknadsförordningen:* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005.

- *Nya gasmarknadsförordningen:* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1789 av den 13 juni 2024 om de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av förordningarna (EU) nr 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 och (EU) 2022/869 samt beslut (EU) 2017/684, och om upphävande av förordning (EG) nr 715/2009 trädde i kraft den 4 augusti 2024.

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 av den 11 december 2018 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 663/2009 och (EG) nr 715/2009, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU och 2013/30/EU samt rådets direktiv 2009/119/EG och (EU) 2015/652 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013.

2.2.2 Ej bindande rättsakter

- Kommissionens rekommendation (EU) 2024/2143 av den 29 juli 2024 om riktlinjer för tolkning av artikel 3 i EU direktiv 1791/2023 gällande principen energieffektivitet först.

- Kommissionens rekommendation (EU) 2021/1749 av den 28 september 2021 om energieffektivitet först: från princip till praktik – Riktlinjer och exempel för att genomföra principen i beslutsprocessen inom och utanför energisektorn.

2024-10-01
2024-103099-0038

3 Överväganden och förslag

2024-10-01
2024-103099-0038

I det här kapitlet redovisas det huvudsakliga innehållet i artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet, samt Ei:s analys av huruvida den nuvarande svenska lagstiftningen redan uppfyller kraven som ställs i artikeln eller om lagstiftningen behöver ändras för att genomföra de nya kraven. Artikeln består av elva punkter. Ei ska enligt uppdraget analysera och föreslå hur artikel 27.1–27.3, 27.5, 27.7 och 27.8 i direktivet kan genomföras i Sverige. Ei ska också analysera och lämna förslag avseende eventuellt genomförande av artikel 27.6 och 27.9–27.11. Artikel 27.4 ingår inte i uppdraget.

Energieffektiviseringsdirektivet (direktiv (EU) 2023/1791) ersätter direktiv 2012/27/EU.

3.1 Principen om energieffektivitet först

Principen om energieffektivitet först definieras i artikel 2.18 i förordning (EU) 2018/1999. Med energieffektivitet först avses:

> att inom energiplanering, samt i politiska beslut och investeringsbeslut, ta största möjliga hänsyn till alternativa kostnadseffektiva energieffektivitetsåtgärder till förmån för effektivare energiefterfrågan och energiförsörjning, framför allt med hjälp av kostnadseffektiva energibesparingar i slutanvändningsledet, initiativ till efterfrågeflexibilitet samt effektivare omvandling, överföring och distribution av energi, varvid målen för de respektive besluten fortfarande uppnås.

Det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet fastställer EU:s mål för energieffektivitet till år 2030 och etablerar ”energieffektivitet först” som grundläggande princip för EU:s energipolitik. I enlighet med principen om energieffektivitet först ska medlemsstaterna bland annat säkerställa att energieffektivitetslösningar, inbegripet resurser på efterfrågesidan och systemflexibilitet, bedöms vid planerings-, policy- och större investeringsbeslut till ett värde av mer än 100 000 000 euro vardera eller 175 000 000 euro för transportinfrastrukturprojekt inom energisystem och andra sektorer än energisektorn.

Kommissionen publicerade den 29 juli 2024 riktlinjer[5] för tolkningen av artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet vad gäller principen om energieffektivitet först.

[5] Kommissionens rekommendation (EU) 2024/2143 av den 29 juli 2024 om riktlinjer för tolkning av artikel 3 i EU direktiv 1791/2023 gällande principen energieffektivitet först.

Kommissionen anger bland annat följande avseende planerings-, policy- och större investeringsbeslut:

> Varken i direktiv (EU) 2023/1791 eller rekommendation (EU) 2021/1749 görs någon uttrycklig avgränsning mellan planerings-, policy- och större investeringsbeslut. Följande förklaringar grundar sig på kommissionens överväganden och bör endast ses som vägledning. […]
>
> **Planeringsbeslut**: Strategiska val på hög nivå när det gäller energisystem och andra sektorer än energisektorn, med fokus på trender, genomförbarhet och utvärdering av energilösningar.
>
> **Policybeslut:** Nationella, regionala och lokala myndigheters utarbetande, översyn och genomförande av policyer som har en betydande inverkan på energianvändning och av lagstiftning.
>
> **Större investeringsbeslut:** Åtaganden om specifika enskilda projekt med konkreta ekonomiska konsekvenser.[6]

Kommissionen ger även exempel på planerings-, policy- och investeringsbeslut. Med planeringsbeslut avses bland annat tioåriga nätutvecklingsplaner. Med policybeslut avses bland annat energimarknadens utformning och reglering såsom energi- och koldioxidskatter samt informations- och upplysningsåtgärder.

Det framgår även att medlemsstaterna ska inrätta övervakningsmekanismer, främja kostnads-nyttometoder och undanröja hinder för genomförandet av principen om energieffektivitet först. Vidare framgår att energieffektivitetslösningar inte bara bör bestå av energibesparingar i slutanvändningsledet utan även omfatta resurser på efterfrågesidan (efterfrågeflexibilitet, energilagring, smarta lösningar) och effektiv omvandling, överföring och distribution av energi.

Kommissionen har tidigare tagit fram riktlinjer för principen om energieffektivitet först[7] som medlemsstaterna enligt artikel 3.3 uppmuntras att beakta. Där förklaras hur principen om energieffektivitet först ska tillämpas. Riktlinjerna riktar sig i första hand till politiskt ansvariga och tillsynsmyndigheter på europeisk, nationell och lokal nivå men också i viss mån till marknadsaktörer och investerare som fattar beslut om åtgärder för hållbarhet och effektivitet. Vidare framgår av artikel 3.6 i energieffektiviseringsdirektivet att kommissionen ska anta riktlinjer som ger en gemensam allmän ram, inbegripet tillsyn, för det övervaknings- och rapporteringsförfarande som medlemsstaterna får använda för att utforma de

[6] Utdrag ur tabell 1: Jämförelse mellan planerings-, policy- och större investeringsbeslut i Kommissionens rekommendation (EU) 2024/2143 av den 29 juli 2024 om riktlinjer för tolkning av artikel 3 i EU direktiv 1791/2023 gällande principen energieffektivitet först.
[7] Kommissionens rekommendation (EU) 2021/1749 av den 28 september 2021 om energieffektivitet först: från princip till praktik – Riktlinjer och exempel för att genomföra principen i beslutsprocessen inom och utanför energisektorn (EUT L 350, 4.10.2021,s. 9).

kostnad-nyttometoder som avses i artikeln, i syfte att säkerställa jämförbarhet samtidigt som medlemsstaterna ges möjlighet att anpassa sig till nationella och lokala förhållanden.

3.2 Systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem

Begreppet ”systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem för gas och el” återfinns i flera punkter i artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet.

Enligt artikel 2.26 i energieffektiviseringsdirektivet ska med systemansvarig för distributionssystem avses definitionen av motsvarande begrepp i artikel 2.29 i direktiv (EU) 2019/944 när det gäller el och artikel 2.6 i direktiv 2009/73/EG när det gäller gas. Av artikel 2.35 i energieffektiviseringsdirektivet framgår att med systemansvarig för överföringssystem avses definitionen av motsvarande begrepp i artikel 2.35 i direktiv (EU) 2019/944 när det gäller el och artikel 2.4 i direktiv 2009/73/EG när det gäller gas.

3.2.1 Nätföretag är systemansvariga för överförings- och distributionssystem för el

Av artikel 2.26 och 2.35 i energieffektiviseringsdirektivet framgår att begreppen systemansvarig för distributionssystem för el respektive systemansvarig för överföringssystem för el ska definieras på så sätt som begreppen definieras i elmarknadsdirektivet. Elmarknadsdirektivet har genomförts i svensk rätt. I den svenska lagstiftningen har dock inte begreppen systemansvarig för överföringssystem och systemansvarig för distributionssystem införts. I stället äger elmarknadsdirektivets ”systemansvarig för överföringssystem” sin motsvarighet i ellagens ”transmissionsnätsföretag” och systemansvarig för distributionssystem har i svensk tappning kommit att benämnas ”distributionsnätsföretag”. Vissa bestämmelser i den svenska ellagen träffar både transmissionsnätsföretag och distributionsnätsföretag. När en bestämmelse riktar sig både till transmissionsnätsföretag och distributionsnätsföretag anges många gånger i ellagen den bredare benämningen ”nätföretag”, det vill säga den som bedriver nätverksamhet.[8]

Den 16 juli 2024 trädde ett nytt elmarknadsdirektiv (direktiv (EU) 2024/1711) i kraft som innebär ändringar av det tidigare elmarknadsdirektivet (direktiv (EU) 2019/944). Definitionerna av systemansvarig för distributionssystem respektive systemansvarig för överföringssystem ändras dock inte i och med det nya elmarknadsdirektivet.

[8] Se resonemang i prop. 2021/22:153 sid. 47 ff.

2024-10-01
2024-103099-0038

3.2.2 Företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas är systemansvarig för överföringssystem och distributionssystem för gas

Vad som avses med systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem för gas definieras i direktiv 2009/73/EG (gasmarknadsdirektivet):

> Systemansvarig för distributionssystemet: varje fysisk eller juridisk person som bedriver distributionsverksamhet och som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av distributionssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänkningar till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på gasdistribution. (artikel 2.6)
>
> Systemansvarig för överföringssystemet: varje fysisk eller juridisk person som bedriver överföringsverksamhet och som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänkningar till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på gastransporter. (artikel 2.4)

Motsvarande begrepp finns inte i naturgaslagen. Företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ansvarar dock för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningssystem och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningssystem. Företaget svarar också för att dess ledningssystem är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av naturgas (3 kap. 1 § naturgaslagen). Med naturgasledning avses rörledning, mät- och reglerstation, linjeventilstation, rensdonsstation och kompressorstation (1 kap. 3 § naturgaslagen). Med överföring av naturgas avses överföring av naturgas för annans räkning genom såväl transmissionsledningar som distributionsledningar (1 kap. 6 § naturgaslagen). Systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem för gas motsvarar därmed i allt väsentligt ett företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas.

Att termen systemansvarig motsvarar den som har de skyldigheter som anges i 3 kap. 1 § naturgaslagen, alltså företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas, framgår också av prop. 2004/05:62[9]. Av samma proposition framgår även att med ledningens innehavare avses den som svarar för driften av ledningen oavsett om detta sker med stöd av äganderätt eller nyttjanderätt.

Ett nytt gasmarknadsdirektiv (EU) 2024/1788 har antagits som i huvudsak trädde i kraft den 4 augusti 2024. Direktivet innebär ändringar av direktiv (EU) 2023/1791

[9] Se prop. 2004/05:62 s. 215 ff.

2024-10-01
2024-103099-0038

och upphävande av direktiv 2009/73/EG. Det nya direktivet omfattar förutom naturgas även förnybar gas och vätgas. I det nya direktivet ändras samtidigt definitionen av systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem till att avgränsas till naturgas. Det innebär att systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem även fortsättningsvis kommer motsvara företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas i naturgaslagen.

3.3 Tillsynsmyndigheten ska tillämpa principen om energieffektivitet först (artikel 27.1)

3.3.1 Förslag

Förslag: En ny bestämmelse införs i förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen där det framgår att Ei ska tillämpa principen om energieffektivitet först då myndigheten utför tillsynsuppgifter enligt elmarknadsdirektivet och gasmarknadsdirektivet som innebär beslut om driften av gas- och elinfrastruktur inklusive beslut om nättariffer.

3.3.2 Artikelns lydelse avseende punkten 1

Nationella energitillsynsmyndigheter ska enligt artikel 27.1 i det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet tillämpa principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i samma direktiv när de utför sina tillsynsuppgifter enligt direktiven 2009/73/EG och (EU) 2019/944 avseende deras beslut om driften av gas- och elinfrastruktur, inbegripet deras beslut om nättariffer. Utöver principen om energieffektivitet först får nationella energitillsynsmyndigheter ta hänsyn till kostnadseffektivitet, systemeffektivitet och försörjningstrygghet och marknadsintegration, samtidigt som unionens klimatmål och hållbarhet skyddas, i enlighet med artikel 18 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 13 i förordning (EG) nr 715/2009.

3.3.3 Bedömning

Artikel 27.1 i det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet motsvarar delvis artikel 15.1 i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet.

Principen om energieffektivitet först ska tillämpas vid utförande av tillsynsuppgifter enligt el- och gasmarknadsdirektiven (första meningen)

Första meningen i artikel 27.1 innebär att nationella energitillsynsmyndigheter ska tillämpa principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet när de utför sina tillsynsuppgifter enligt el- och gasmarknadsdirektiven avseende deras beslut om driften av gas- och elinfrastruktur, inbegripet deras beslut om nättariffer.

2024-10-01
2024-103099-0038

Ei är enligt 2 § förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen nationell tillsynsmyndighet avseende el- och gasmarknadsdirektiven och fullgör, om annat inte är särskilt föreskrivet i lag eller annan förordning, tillsynsmyndighetens uppgifter på dessa områden.

För att genomföra artikel 15.1 i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet bedömde regeringen att energieffektiviseringens betydelse borde tydliggöras i Ei:s instruktion. I 6 § första punkten förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen anges därför att Ei bland annat ska verka för energieffektivitet på elmarknaden och naturgasmarknaden. Av prop. 2013/14:174 sid. 173 framgår följande:

> När det gäller Energimarknadsinspektionens tillsyn är det tveksamt om det krävs särskilda bestämmelser för att säkerställa att myndigheten fäster tillräcklig uppmärksamhet vid energieffektivitet. Avgörande är i stället hur energieffektiviteten behandlas i de föreskrifter som omfattas av Energimarknadsinspektionens tillsyn. Det är dock lämpligt att tydliggöra energieffektiviseringens betydelse genom en bestämmelse i förordningen (2007:1118) med instruktion för Energimarknadsinspektionen.

I artikel 27.1 har skrivningen om nationella energitillsynsmyndigheters uppdrag preciserats i förhållande till tidigare direktiv genom att tillsynsmyndigheten inte bara ska fästa tillräcklig uppmärksamhet vid energieffektivitet när tillsynsuppgifter enligt el- och gasmarknadsdirektiven utförs, utan principen om energieffektivitet först *ska* tillämpas när tillsynsuppgifter utförs som innebär beslut om driften av gas- och elinfrastruktur inklusive beslut om nättariffer. Ei gör bedömningen att en ny paragraf bör läggas till i Ei:s instruktion så att det framgår att Ei ska tillämpa principen om energieffektivitet först då myndigheten utför tillsynsuppgifter som innebär beslut om driften av gas- och elinfrastruktur inklusive beslut om nättariffer.

Hänsyn får tas till kostnadseffektivitet, systemeffektivitet och försörjningstrygghet och marknadsintegration (andra meningen)

I andra meningen i artikel 27.1 anges att de nationella tillsynsmyndigheterna, när de fattar beslut om driften av gas- och elinfrastruktur, inbegripet deras beslut om nättariffer, får ta hänsyn till kostnadseffektivitet, systemeffektivitet, försörjningstrygghet och marknadsintegration samtidigt som unionens klimatmål och hållbarhet skyddas, i enlighet med artikel 18 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 13 i förordning (EG) nr 715/2009.

Ei gör bedömningen att bestämmelsen innebär att de parametrar som anges i andra meningen är möjliga att tillämpa samtidigt som principen om energieffektivitet först tillämpas. Vidare gör Ei bedömningen att det inte finns några bestämmelser i svensk lagstiftning som utgör ett hinder för Ei att ta hänsyn

2024-10-01
2024-103099-0038

till dessa parametrar. Andra meningen i artikel 27.1 kräver därför inte någon genomförandeåtgärd.

3.4 Tillämpning av principen om energieffektivitet först i samband med beslut om nätplanering och nätutveckling samt investeringsbeslut (artikel 27.2)

3.4.1 Förslag

Förslag: En bestämmelse införs i ellagen som anger att nätföretag ska tillämpa principen om energieffektivitet först så som den definieras i artikel 2.18 i förordning (EU) 2018/1999 i samband med sina beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar som beloppsmässigt överstiger ett värde av 100 000 000 euro. En motsvarande bestämmelse införs i naturgaslagen för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas. Det införs bestämmelser i ellagen respektive naturgaslagen som innebär att beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar som beloppsmässigt överstiger ett värde av 100 000 000 euro ska föregås av kostnads-nyttoanalyser. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får bemyndigande att meddela föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas. Ett tillägg görs i förordningen om elnätsverksamhet om att den nätutvecklingsplan som distributionsnätsföretag tar fram även ska innehålla en redogörelse dels för hur principen om energieffektivitet först har tillämpats vid beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar, dels för de kostnads-nyttoanalyser som har gjorts i samband med dessa beslut.

En bestämmelse införs i förordningen om elnätsverksamhet som tydliggör nätföretagens skyldighet att bedöma alternativ i kostnads–nyttoanalysen och att beakta de fördelar i vidare bemärkelse av energieffektivitetslösningar, flexibilitet på efterfrågesidan och investeringar i tillgångar som bidrar till att begränsa klimatförändringarna. En motsvarande bestämmelse införs i naturgasförordningen för naturgasföretag som bedriver överföring av naturgas.

Vidare införs det ett bemyndigande i förordningen om elnätsverksamhet för Ei att utfärda föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas. Ett motsvarande bemyndigande införs i naturgasförordningen.

3.4.2 Artikelns lydelse avseende punkten 2

Medlemsstaterna ska enligt artikel 27.2 i energieffektiviseringsdirektivet säkerställa att de systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen för gas och el tillämpar principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i detta direktiv i samband med sina beslut om nätplanering

2024-10-01
2024-103099-0038

och nätutveckling och investeringsbeslut. Nationella tillsynsmyndigheter eller andra utsedda nationella myndigheter ska kontrollera att man i de metoder som används av de systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen bedömer alternativ i kostnads–nyttoanalysen och beaktar de fördelar i vidare bemärkelse av energieffektivitetslösningar, flexibilitet på efterfrågesidan och investeringar i tillgångar som bidrar till att begränsa klimatförändringarna. Nationella tillsynsmyndigheter och andra utsedda myndigheter ska kontrollera att de systemansvariga för överföringssystem eller distributionssystem tillämpar principen om energieffektivitet först när de godkänner, kontrollerar eller övervakar deras projekt och nätutvecklingsplaner i enlighet med artikel 22 i direktiv 2009/73/EG och artiklarna 32.3 och 51 i direktiv (EU) 2019/944. Nationella tillsynsmyndigheter får tillhandahålla metoder och vägledning om hur alternativ ska bedömas i kostnads–nyttoanalysen i nära samarbete med systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem, som kan bidra med viktig teknisk expertis.

3.4.3 Bedömning

Bestämmelsen saknar motsvarighet i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet.

Tillämpning av principen om energieffektivitet först i samband med beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar (första meningen)

Enligt första meningen i artikel 27.2 ska medlemsstaterna säkerställa att de systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen för gas och el tillämpar principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet i samband med sina beslut om nätplanering och nätutveckling samt investeringsbeslut.

Det finns inga regler i svensk rätt som ställer krav på de systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen för gas eller el att tillämpa principen om energieffektivitet först i samband med sina beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar. Det finns inte heller några regler som motsvarar ett sådant krav. För att säkerställa att direktivets krav uppfylls på så sätt att de systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem för gas respektive el tillämpar principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet i samband med sina beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar, bör ett sådant krav införas i ellagen respektive naturgaslagen. Eftersom Ei har tillsynsansvar för ellagen[10] respektive naturgaslagen[11] är det Ei som kommer att utöva tillsyn över dessa bestämmelser.

[10] Jfr. 1 kap. 5 § och 12 kap. 1 § ellagen samt 4 § förordning (2023:241) om det nationella elsystemet.
[11] Jfr. 1 kap. 9 § och 10 kap. 1 § naturgaslagen samt 34 § naturgasförordning (2006:1043).

2024-10-01
2024-103099-0038

Ei föreslår att bestämmelserna om skyldigheten för systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem att tillämpa principen om energieffektivitet först ska hänvisa till definitionen av principen i artikel 2.18 i förordning (EU) 2018/1999. Det ska dock noteras att Statens energimyndighet har ett pågående regeringsuppdrag, KN2024/01007, om att ta fram förslag för genomförande av bland annat artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet. Om nya författningar om energieffektivitet först införs kan det finnas skäl att i stället hänvisa till dessa.

Det bör även noteras att det i artikel 3.2 i energieffektiviseringsdirektivet anges att tröskelvärdet om 100 000 000 euro som fastställs i artikel 3.1 i samma direktiv kan komma att justeras i framtiden, vilket innebär att de föreslagna bestämmelserna i ellagen respektive naturgaslagen i så fall behöver justeras.

Skyldighet att göra kostnads-nyttoanalys (andra meningen) med avseende på el

Andra meningen i artikel 27.2 innebär att nationella tillsynsmyndigheter eller andra utsedda nationella myndigheter ska kontrollera att man i de metoder som används av de systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen bedömer alternativ i kostnads–nyttoanalysen och beaktar de fördelar i vidare bemärkelse av energieffektivitetslösningar, flexibilitet på efterfrågesidan och investeringar i tillgångar som bidrar till att begränsa klimatförändringarna.

För att tillsynsmyndigheten ska ha möjlighet att kontrollera dessa metoder krävs att det finns en skyldighet för de aktuella aktörerna att göra sådana kostnads-nyttoanalyser.

I lagen (2014:268) om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet finns bestämmelser om kostnads-nyttoanalyser. Av 3 § framgår att en kostnads-nyttoanalys ska utföras vid planeringen av

1 en ny termisk elproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt,

2 en ny industrianläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt som genererar användbar spillvärme,

3 ett nytt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla, eller

4 en ny energiproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt inom ett befintligt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla.

Av 3 § tredje stycket framgår att det är den som bedriver eller avser att bedriva verksamheten i den anläggning som omfattas av analysen som ska göra kostnads-nyttoanalysen. Ei konstaterar att den aktuella bestämmelsen därmed inte medför

2024-10-01
2024-103099-0038

en skyldighet för systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen att utföra kostnads-nyttoanalyser vid sina beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar på det sätt som framgår av andra meningen i artikel 27.2 i energieffektiviseringsdirektivet.

Av artikel 3.5 a i energieffektiviseringsdirektivet framgår att när medlemsstaterna tillämpar principen om energieffektivitet först ska de främja och, i de fall då kostnads-nyttoanalyser krävs, säkerställa tillämpningen och tillgängliggörandet för allmänheten av kostnad-nyttometoder som tillåter en korrekt bedömning av fördelar, i vidare bemärkelse, med energieffektivitetslösningar, vid behov med beaktande av hela livscykeln och ett långsiktigt perspektiv, system- och kostnadseffektivitet, försörjningstrygghet och kvantifiering ur ett samhälls- och hälsoperspektiv samt ur ett ekonomiskt och klimatneutralt perspektiv, hållbarhet och principer om cirkulär ekonomi i övergången till klimatneutralitet. Vidare finns bestämmelser om kostnads-nyttoanalyser i artikel 25 och 26 i energieffektiviseringsdirektivet. Ei gör bedömningen att inte heller införlivande av dessa bestämmelser i svensk rätt kommer att medföra en sådan skyldighet som framgår av andra meningen i artikel 27.2.

Eftersom det saknas ett uttryckligt krav på systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen att göra kostnads-nyttoanalyser i samband med beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar, gör Ei bedömningen att en sådan bestämmelse bör införas i ellagen. Ei bedömer vidare att det bör införas en bestämmelse i förordningen om elnätsverksamhet som tydliggör skyldigheten för nätföretag att, när kostnads-nyttoanalyser utförs, bedöma alternativ i kostnads–nyttoanalysen samt beakta de fördelar i vidare bemärkelse av energieffektivitetslösningar, flexibilitet på efterfrågesidan och investeringar i tillgångar som bidrar till att begränsa klimatförändringarna. Det går inte att definiera vad som avses med att beakta fördelar i vidare bemärkelse i detta avseende eftersom förutsättningarna kan skilja sig åt mellan företagen. Vägledning för vad som ska avses med begreppet kan dock hämtas från kommissionens rekommendation[12] om tolkning av artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet. Ei bedömer också att myndigheten bör ges rätt att meddela föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas.

Kontroll av metoder och tillämpning av principen om principen om energieffektivitet först i samband med nätutvecklingsplaner (andra och tredje meningen) med avseende på el

Tredje meningen i artikel 27.2 i energieffektiviseringsdirektivet innebär att nationella tillsynsmyndigheter och andra utsedda myndigheter ska kontrollera att

[12] Kommissionens rekommendation (EU) 2024/2143 av den 29 juli 2024 om riktlinjer för tolkning av artikel 3 i EU direktiv 1791/2023 gällande principen energieffektivitet först.

2024-103099-0038 2024-10-01

de systemansvariga för överföringssystem eller distributionssystem tillämpar principen om energieffektivitet först när de godkänner, kontrollerar eller övervakar deras projekt och nätutvecklingsplaner i enlighet med artikel 22 i direktiv 2009/73/EG och artiklarna 32.3 och 51 i direktiv (EU) 2019/944.

Bestämmelser om nätutvecklingsplaner är införd i svensk rätt genom 3 kap. 16–17 §§ ellagen, 13–15 §§ förordningen om elnätsverksamhet och Ei:s föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2024:1) om nätutvecklingsplaner. Bestämmelserna omfattar endast distributionsnätsföretag. Enligt 3 kap. 17 § ellagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om (1) vad en nätutvecklingsplan ska innehålla och hur den ska tas fram, (2) offentliggörande av nätutvecklingsplanen och vilka uppgifter som ska offentliggöras tillsammans med nätutvecklingsplanen och (3) undantag från kraven enligt 16 § ellagen. Bemyndigande att meddela ytterligare föreskrifter har getts till Ei genom 15 § förordningen om elnätsverksamhet. Ei har meddelat föreskrifter (EIFS 2024:1) om detaljerade regler kring innehåll i och offentliggörande av nätutvecklingsplanerna.

I EIFS 2024:1 ställs krav på att distributionsnätsföretag i nätutvecklingsplanerna bland annat ska ange hur de har gjort sin prognos för behovet av överföringskapacitet, redovisa planerade investeringar och behov av flexibilitetstjänster samt redogöra för förväntad kapacitetssituation. Vidare ska företagen ange hur de har bedömt att de väljer de mest kostnadseffektiva alternativen. I nästkommande nätutvecklingsplan ska även status redovisas vad gäller planerade investeringar (eller reinvesteringar) och projekten ska kunna följas mellan nätutvecklingsplanerna. Företagen ska även förklara hur de resonerat kring hur mycket av deras överföringsbehov som kan mötas av flexibilitetstjänster när de planerat samt beskriva hur de avgör valet mellan olika alternativ. I samband med framtagande av de aktuella föreskrifterna bedömde Ei att distributionsföretag bör göra kostnadseffektivitetsanalys och samhällsekonomisk analys för varje projekt men att investeringskostnader samt analyserna för respektive projekt inte behöver redovisas. Företagen behöver dock ange hur de har bedömt att de väljer det mest kostnadseffektiva alternativet. Ei har tidigare även konstaterat att distributionsföretag behöver ha metoder dels för att ta fram prognoserna, dels för att planera nätutvecklingen. Ei har valt att inte peka ut specifika metoder för distributionsföretagens arbete.[13]

Som tidigare beskrivits i det här avsnittet så föreslår Ei att det införs ett krav på att de systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen för gas och el tillämpar principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet i samband med sina beslut om nätplanering,

[13] Se sid. 15 ff i konsekvensutredning avseende Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om nätutvecklingsplaner.

2024-10-01
2024-103099-0038

nätutveckling samt investeringar. För att uppfylla bestämmelsen i tredje meningen i artikel 27.2, det vill säga att nationella tillsynsmyndigheter ska kontrollera så att denna princip tillämpas i samband med nätutvecklingsplaner, krävs även att Ei får information om hur principen tillämpas. Ett krav bör därför införas som innebär att de systemansvariga för överföringssystemen för el ska lämna denna information till tillsynsmyndigheten. Ei bedömer att en sådan bestämmelse bör införas i den uppräkning av vad som ska ingå i en nätutvecklingsplan som finns i 13 § förordningen om elnätsverksamhet.

Vad gäller kravet i andra meningen i artikel 27.2, det vill säga att nationella tillsynsmyndigheter ska kontrollera att elnätsföretagen bedömer alternativ i kostnads–nyttoanalysen och beaktar fördelar i vidare bemärkelse av bland annat energieffektivitetslösningar, gör Ei följande bedömning.

Som framgår ovan föreslår Ei att det införs en skyldighet för systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen att göra kostnads-nyttoanalyser i samband med sina beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar. Kravet i bestämmelsen i energieffektiviseringsdirektivet innebär att tillsynsmyndigheten ska kontrollera metoderna i analyserna. Ei gör bedömningen att kravet kan uppfyllas genom att det införs en skyldighet för systemansvariga för distributionssystemen att rapportera in dessa uppgifter till Ei. Det är enligt Ei lämpligt att dessa uppgifter i så fall rapporteras in till myndigheten i samband med inrapporteringen av nätutvecklingsplaner eftersom det finns ett naturligt samband mellan nätföretagens kostnads-nyttoanalyser som görs i samband med beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar, och övriga uppgifter som ska framgå av nätutvecklingsplanen.

Ei bedömer att de tillägg som behöver göras i föreskriften om nätutvecklingsplaner (EIFS 2024:1) i syfte att införliva andra och tredje meningen av artikel 27.2 enligt ovan, ska rymmas inom ramen för det befintliga bemyndigandet i 15 § förordningen om elnätsverksamhet. Av förarbetena till det aktuella bemyndigandet framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter som genomför elmarknadsdirektivet när det gäller nätutvecklingsplanens närmare innehåll, hur planen ska tas fram och vilka uppgifter som ska offentliggöras tillsammans med planen. Ei föreslår att bemyndigandet utvidgas till att även omfatta energieffektiviseringsdirektivet. Någon författningsändring krävs dock inte.

Som framgått ovan gäller ellagens regler om nätutvecklingsplaner inte systemansvariga för överföringssystem. Av artikel 51.1 i elmarknadsdirektivet framgår bland annat att systemansvariga för överföringssystem ska överlämna en tioårig nätutvecklingsplan som grundar sig på befintlig och förutsedd tillgång och efterfrågan till tillsynsmyndigheten minst vartannat år. I samband med

2024-10-01
2024-103099-0038

genomförandet av elmarknadsdirektivet konstaterades att artikel 51 inte behövde genomföras i svensk rätt. Detta då det i Sverige tillämpas ett system med åtskilt ägande medan bestämmelserna i artikel 51 är relevanta för medlemsstater som tillämpar system med åtskillnad med oberoende systemansvarig.[14]

I artikel 59.1 k i elmarknadsdirektivet anges att den nationella tillsynsmyndigheten ska övervaka de investeringsplaner som transmissionsnätsföretagen utarbetar och i den årsrapport som tillsynsmyndigheten upprättar tillhandahålla en bedömning av i vilken mån dessa investeringsplaner är förenliga med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen. Bedömningen får innefatta rekommendationer om ändring av dessa investeringsplaner. Regeringen har tidigare bedömt att elmarknadsdirektivet inte innehåller något uttryckligt krav att ett transmissionsnätsföretag ska ta fram en sådan investeringsplan som anges i artikel 59.1 k men att det är lämpligt att en sådan plan tas fram. Regeringen har vidare konstaterat att det i Sverige i praktiken är Svenska kraftnät som skulle beröras av ett uttryckligt krav i frågan. Med hänsyn till att Svenska kraftnät är en statlig förvaltningsmyndighet, som lyder under regeringen, är det inte självklart att frågan om investeringsplan behöver regleras i föreskrifter. Regeringen konstaterade vidare att det inte var uteslutet att det i framtiden kan finnas andra transmissionsnätsföretag i Sverige än Svenska kraftnät. Regeringen har därför bedömt att det kan vara motiverat att införa föreskrifter om en sådan skyldighet men menar att det inte finns något behov av en reglering i lag.[15] Mot bakgrund av vad som framgår av artikel 59.1 k infördes en ny bestämmelse i 3 kap. 18 § ellagen. Bestämmelsen anger att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för ett transmissionsnätsföretag att ta fram en investeringsplan och ge in den till nätmyndigheten. Regeringen har inte meddelat några föreskrifter i enlighet med 3 kap. 18 § ellagen.

Mot bakgrund av vad som redogjorts för ovan kan konstateras att det inte finns några nationella regler som innebär att transmissionsnätsföretag ska ta fram en nätutvecklingsplan och ge in den till nätmyndigheten. Då Svenska kraftnät är en statlig förvaltningsmyndighet bedömer Ei att en kontroll av att affärsverket tillämpar principen om energieffektivitet först samt de kostnads-nyttoanalyser som ska utföras bör kunna utföras inom ramen för Ei:s tillsynsansvar av ellagen. Bestämmelsen kräver därför ingen genomförandeåtgärd i denna del.

[14] Se sid. 220 i rapporten Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter (Ei 2020:02).
[15] Prop. 2021/22:153 sid. 74.

2024-103099-0038 2024-10-01

Skyldighet att göra kostnads-nyttoanalys samt kontroll av metoder i kostnads-nyttoanalys och tillämpning av principen om energieffektivitet först (andra och tredje meningen) med avseende på gas

På liknande sätt som för el finns det inte några krav i svensk rätt om att systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem för gas ska utföra kostnads-nyttoanalyser i samband med sina beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar. Det bör därför, utifrån samma resonemang som för el ovan, införas bestämmelser i naturgaslagen som medför en skyldighet för systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen att utföra kostnads-nyttoanalyser i samband med sina beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar.

Vidare bedömer Ei att det även bör införas en bestämmelse i naturgasförordningen (2006:1043) som tydliggör skyldigheten för ett företag som innehar en naturgasledning och som bedriver överföring av naturgas att, när kostnads-nyttoanalyser utförs, bedöma alternativ i kostnads-nyttoanalysen samt beakta de fördelar i vidare bemärkelse av energieffektivitetslösningar, flexibilitet på efterfrågesidan och investeringar i tillgångar som bidrar till att begränsa klimatförändringarna. Liksom för el bedömer Ei att skyldigheterna kan behöva tydliggöras ytterligare och att Ei därför bör ges rätt att meddela föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas.

Av artikel 22.1 (kapitel IV) i gasmarknadsdirektivet framgår att den oberoende systemansvarige för överföring varje år ska överlämna en tioårig nätutvecklingsplan till tillsynsmyndigheten. Detta har betydelse för de medlemsstater som väljer andra alternativ för effektiv åtskillnad enligt artikel 9 i direktivet än åtskilt ägande.[16] Av prop. 2010/11:70 framgår också att regeringen föreslår att artikel 9 i gasmarknadsdirektivet bör genomföras i Sverige genom en ordning där en transmissionsnätsoperatör ska vara oberoende av produktion och handel i enlighet med direktivets bestämmelser om åtskilt ägande. Därmed saknar kapitel IV betydelse för Sverige som därför inte införlivat kapitlet, inbegripet artikel 22 om nätutvecklingsplaner, i svensk rätt. Direktivet ställer inte krav på nätutvecklingsplaner för systemansvariga för distribution.

Ett nytt gasmarknadsdirektiv trädde i kraft den 4 augusti 2024. Bestämmelser om nätutvecklingsplaner i direktivet finns i artikel 55–57. Det kan konstateras att artikel 55 riktar sig till samtliga systemansvariga för överföringssystem och enligt artikel 57 ska medlemsstaterna säkerställa att systemansvariga för distributionssystem under vissa förutsättningar utarbetar nätavvecklingsplaner vilket sannolikt kommer att medföra ändringar i nu gällande lagstiftning. För närvarande arbetar Ei med ett regeringsuppdrag som syftar till att bedöma vilka

[16] Prop. 2010/11:70 sid. 150.

åtgärder som krävs för att genomföra Europaparlamentets och rådets nya direktiv om gemensamma regler på de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, som ersätter nuvarande direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas. Uppdraget rör i första hand de nya europeiska regelverken på naturgasområden och ska redovisas senast den 27 juni 2025. Analys av vilka ändringar som kan komma att behöva göras i befintlig lagstiftning inklusive reglering av nätutvecklingsplaner till följd av genomförande av gasmarknadsdirektivet behandlas således inte inom ramen för detta uppdrag.

Mot denna bakgrund är det i nuläget inte heller aktuellt att införa bestämmelser i svensk rätt som innebär några skyldigheter kopplade till innehållet i nätutvecklingsplaner för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas. Ei föreslår därför inte några genomförandeåtgärder med anledning av denna bestämmelse.

Metoder och vägledning kring kostnads-nyttoanalys (fjärde meningen)

Av sista meningen framgår att nationella tillsynsmyndigheter får tillhandahålla metoder och vägledning kring kostnads-nyttoanalysen i nära samarbete med de systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem. Det finns alltså inte något krav i denna bestämmelse på att en sådan vägledning ska tas fram.

Även om det är lämpligt att Ei tar fram metodstöd och vägledning för hur systemansvariga för distributionssystem och överföringssystem ska göra kostnads-nyttoanalyser, ser Ei inte att det behöver införas något krav avseende detta i lagstiftning. Någon genomförandeåtgärd behövs därmed inte med anledning av fjärde meningen i artikel 27.2.

2024-10-01
2024-103099-0038

3.5 Kvantifiering av nätförluster och förbättrad energieffektivitet (artikel 27.3)

3.5.1 Förslag

Förslag: En bestämmelse införs i naturgaslagen som anger att när intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna. Bedömningen får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen. Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt nyttjande av naturgasledningar. En bestämmelse införs i förordningen om fastställande av intäktsram på naturgasområdet med ett bemyndigande för Ei att meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt nyttjande av naturgasledningar.

Bestämmelser införs i ellagen och naturgaslagen som anger att elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska analysera möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet i sin nätverksamhet respektive sina naturgasledningar. I bestämmelser ställs även krav på att elnätsföretag respektive naturgasföretag som bedriver överföring av naturgas till Ei ska rapportera de åtgärder som företaget vidtar för förbättrad energieffektivitet i nätverksamheten respektive i naturgasledningarna samt de energibesparingar som väntas till följd av åtgärderna. Bestämmelser om att Ei får meddela närmare föreskrifter om åtgärderna och rapporteringen införs i förordningen om elnätsverksamhet respektive naturgasförordningen.

Det införs definitioner av begreppen energieffektivitet och förbättrad energieffektivitet i ellagen respektive naturgaslagen.

3.5.2 Artikelns lydelse avseende punkten 3

Medlemsstaterna ska enligt artikel 27.3 i energieffektiviseringsdirektivet säkerställa att systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem övervakar och kvantifierar den totala volymen av nätförluster och, där det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart, optimerar näten och förbättrar nätens effektivitet. Systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem ska rapportera dessa åtgärder och de energibesparingar som väntas till följd av minskade nätförluster till den nationella energitillsynsmyndigheten. Medlemsstaterna ska säkerställa att de systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem analyserar åtgärder för förbättrad energieffektivitet när det gäller deras befintliga överföringssystem eller distributionssystem för gas eller el och att de förbättrar energieffektiviteten i infrastrukturens utformning och drift, särskilt genom utveckling av smarta nät. Medlemsstaterna ska uppmuntra de systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem att utveckla

2024-10-01
2024-103099-0038

innovativa lösningar för att förbättra energieffektiviteten i befintliga och framtida system genom incitamentbaserade regleringar i enlighet med de principer för tariffer som anges i artikel 18 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 13 i förordning (EG) nr 715/2009.

3.5.3 Bedömning

Artikel 27.3 är ny och saknar motsvarighet i tidigare version av energieffektiviseringsdirektivet.

Övervakning och kvantifiering av den totala volymen av nätförluster (första delen av första meningen) med avseende på el

Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem övervakar och kvantifierar den totala volymen av nätförluster.

I Ei:s föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2023:1) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el finns krav på att elnätsföretag ska beräkna nätförlusterna med kvartsupplösning för nätavräkningsområden där samtliga uttagspunkter är tim- eller kvartsmätta och dygnsavräknade (5 kap. 6 §). I Ei:s föreskrifter (EIFS 2022:10) om redovisning av elnätsverksamhet finns krav på redovisning av nätförluster för den som har nätkoncession för område utan en lägsta tillåtna spänning (12 §) samt nätkoncession för linje avseende regionnät eller nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning (13 §). Ei bedömer därför att inga ytterligare åtgärder behövs för att genomföra energieffektiviseringsdirektivets krav på övervakning och kvantifiering av den totala volymen nätförluster vad gäller el.

Övervakning och kvantifiering av den totala volymen av nätförluster (första delen av första meningen) med avseende på gas

Motsvarande bestämmelser för övervakning och kvantifiering av nätförluster för naturgasnät finns inte i Ei:s föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2022:6) om mätning och rapportering av överförd naturgas samt anmälan om leverans och balansansvar (mätföreskrifterna för gas) eller Ei:s föreskrifter (EIFS 2022:12) om redovisning av naturgasverksamhet. Det saknas också bestämmelser i övrigt som reglerar att den som bedriver överföring av naturgas ska övervaka och kvantifiera den totala volymen av nätförluster.

Det är lämpligt att införa energieffektiviseringsdirektivets bestämmelse om övervakning och kvantifiering av nätförluster på likartat sätt för både el- och gasnätverksamhet. 3 kap. 7 § naturgaslagen (2005:403) fastställer att den som bedriver överföring av naturgas är skyldig att utföra mätning av överförd naturgas och att rapportera resultaten av dessa mätningar i enlighet med de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten. Av 17 a § naturgasförordningen (2006:1043) framgår att Ei får

2024-10-01
2024-103099-0038

meddela närmare föreskrifter om mätning av överförd naturgas och rapportering av resultatet av mätningarna. Vidare fastställer 3 kap. 3 § naturgaslagen att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om redovisning av verksamhet som rör överföring av naturgas samt om skyldighet att ge in redovisningshandlingar till tillsynsmyndigheten. Av 18 § förordningen (2006:1051) om redovisning och revision av överföring av naturgas, lagring av naturgas och drift av förgasningsanläggning framgår att Ei får meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som ska ingå i den särskilda rapport som ska biläggas förvaltningsberättelsen. Ei bedömer därmed att regler om övervakning och kvantifiering av nätförluster kan införas i myndighetsföreskrifter inom ramen för de befintliga bemyndigandena i 17 a § naturgasförordningen och 18 § förordningen om redovisning och revision av överföring av naturgas, lagring av naturgas och drift av förgasningsanläggning.

Förbättrad effektivitet i näten där det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart (andra delen av första meningen) med avseende på el

I den andra delen av första meningen av artikel 27.3 ställs krav på att systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem ska optimera näten och förbättra nätens effektivitet där det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart.

Kravet på att optimera och förbättra nätens effektivitet är inte absolut utan gäller för de åtgärder som är tekniskt och ekonomiskt genomförbara. Det bör därför inte införas ett generellt krav på effektiviseringsåtgärder.

Av 5 kap. 11 § ellagen framgår att när intäktsramen för nätverksamhet bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av avkastningen på kapitalbasen. Av 5 kap. 12 a § ellagen framgår vidare att när intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i nätverksamheten. Bedömningen får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen. Det finns således bestämmelser som ger elnätsföretag incitament att optimera näten och förbättra nätens effektivitet. Energieffektiviseringsdirektivets krav får därmed anses vara en redan genomförd åtgärd vad gäller el.

Förbättrad effektivitet i näten där det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart (andra delen av första meningen) med avseende på gas

Någon motsvarighet till ellagens bestämmelser om att hänsyn ska tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet när intäktsramen bestäms finns inte i

2024-10-01
2024-103099-0038

naturgaslagen. Företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas bör även utan ytterligare uppmuntran genomföra ekonomiskt rimliga åtgärder, men för att säkerställa att direktivet är genomfört bör företagen ges incitament till effektiviseringsåtgärder. En sådan bestämmelse bör därför införas i naturgaslagen.

Bestämmelser om fastställande av intäktsramar är en av tillsynsmyndighetens exklusiva befogenheter.[17] Med anledning av EU-domstolens dom i mål C-718-18[18] har en bedömning gjorts av den svenska regleringens överensstämmelse med EU-rätten i SOU 2023:64. I utredningen anges bland annat:

> EU-domstolens avgörande i mål C-718/18 innebär att det inte är möjligt att ha bestämmelser om utformning av avgifter i lag. Därför blir det nödvändigt för riksdagen att delegera frågan till regeringen (jämför 8 kap. 7 § regeringsformen) som i sin tur får bemyndiga tillsynsmyndigheten att meddela föreskrifter, så kallad subdelegation (8 kap. 10 § regeringsformen). På så sätt uppfylls de nationella kraven på vem som får meddela föreskrifter. Av elmarknadsdirektivet följer att det är Ei som ska meddela föreskrifter som är nödvändiga för att genomföra direktivet i denna del. På grund av den svenska fördelningen av normgivningsmakten, krävs dock att Ei:s föreskriftsrätt har stöd i lag och förordning. Utredningen bedömer att denna reglering av hur normgivningen ska ske inte står i strid med EU-rätten och att en ordning där föreskrifter om avgifternas utformning tas fram av Ei uppfyller elmarknadsdirektivets krav på förhandsprövning, se även avsnitt 8.1.[19]

Ei föreslår därför att det införs ett bemyndigande i naturgaslagen för Ei att, via regeringen, meddela ytterligare föreskrifter för att tydliggöra vad som avses med ett effektivt utnyttjande av naturgasledningar. Vidare bör det införas det ett bemyndigande i förordning om fastställande av intäktsram på naturgasområdet för Ei att meddela sådana föreskrifter.

Elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska rapportera åtgärder för förbättrad effektivitet till den nationella energitillsynsmyndigheten (andra meningen)

Av andra meningen i artikel 27.3 framgår att systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem ska rapportera de åtgärder som görs för att optimera näten och förbättra nätens effektivitet och de energibesparingar som väntas till följd av minskade nätförluster till den nationella energitillsynsmyndigheten.

Det finns för närvarande inte någon skyldighet för elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas att rapportera de

[17] Jfr. resonemang i SOU 2023:64 sid. 132–133.
[18] Mål C-718/18, Europeiska kommissionen mot Förbundsrepubliken Tyskland, EU:C:2021:662.
[19] SOU 2023:64 sid.152.

2024-10-01
2024-103099-0038

åtgärder som görs för att optimera näten och förbättra nätens effektivitet samt de energibesparingar som väntas till följd av minskade nätförluster. För att denna del av artikel 27.3 ska anses införlivad i svensk rätt behöver sådana regler därför införas. Ei anser att detta lämpligen införs genom myndighetsföreskrifter.

Rapportering av de åtgärder som görs för att optimera näten och förbättra nätens effektivitet samt de energibesparingar som väntas till följd av minskade nätförluster har nära samband med andra uppgifter som företagen redan rapporterar in till Ei. Ei menar därför att även dessa uppgifter bör rapporteras in till Ei. Av denna anledning förslår Ei att det införs en bestämmelse i ellagen respektive naturgaslagen om att elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska rapportera åtgärder som vidtas för förbättrade energieffektivitet i nätverksamheten, tillsammans med förväntade energibesparingar till följd av åtgärderna, till Ei. Det bör även införas bemyndiganden i respektive lag att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om rapporteringen av åtgärder och de energibesparingar som väntas till följd av åtgärderna samt en vidaredelegering i förordningen om elnätsverksamhet respektive naturgasförordningen om att Ei får meddela föreskrifter i samma frågor.

Nätägare ska analysera åtgärder för förbättrad energieffektivitet (första delen tredje meningen)

Den första delen av tredje meningen i artikel 27.3 ställer krav på att medlemsstaterna ska säkerställa att de systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem analyserar åtgärder för förbättrad energieffektivitet när det gäller deras befintliga överföringssystem eller distributionssystem.

Elnätsföretag har incitament att bedriva nätverksamheten på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnäten genom intäktsramsregleringen enligt vad som beskrivs tidigare i avsnitt 3.5.30. Företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas föreslås i rapporten ges incitament till ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna. En förutsättning för att kunna nyttja elnäten och naturgasledningarna effektivt bör vara att företagen analyserar möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet. Därigenom kan direktivets krav på analys av åtgärder anses vara genomförd. För att det inte ska råda några tveksamheter om huruvida direktivet är genomfört i denna del bör det dock införas en bestämmelse som särskilt ställer krav på elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas att analysera åtgärder för förbättrad energieffektivitet när det gäller deras överföringssystem eller distributionssystem. Ei gör vidare bedömningen att det inte är lämpligt att i lagtext närmare redogöra för vad analysen ska omfatta. I stället finner Ei det lämpligare att en sådan närmare reglering införs genom myndighetsföreskrifter. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Ei bör

2024-10-01
2024-103099-0038

därför få meddela närmare föreskrifter om vilka åtgärder som ska analyseras och vad analysen ska innehålla.

I syfte att tydliggöra vad som avses med begreppen energieffektivitet och förbättrad energieffektivitet, föreslår Ei att dessa definieras i ellagen respektive naturgaslagen. Enligt artikel 2.8 i energieffektiviseringsdirektivet ska med begreppet energieffektivitet förstås ”förhållandet mellan produktionen av prestanda, tjänster, varor eller energi och insatsen av energi” och med begreppet förbättrad energieffektivitet enligt artikel 2.10 förstås ”en ökning av energieffektiviteten som ett resultat av tekniska, beteendemässiga eller ekonomiska förändringar”. Ei bedömer emellertid att det inte är tydligt vad som avses med ”produktion av prestanda” i definitionen av energieffektivitet enligt energieffektiviseringsdirektivet. Definitionen av ”energieffektivitet” i den engelska versionen av samma direktiv är ”the ratio of output of performance, service, goods or energy to input of energy”. Ei föreslår därför att energieffektivitet definieras som ”kvoten mellan resultatet i form av prestanda, tjänster, varor eller energi och insatsen av energi”. Innebörden av begreppet energieffektivitet ska dock förstås på samma sätt som i energieffektiviseringsdirektivet.[20]

Förbättrad energieffektivitet i infrastrukturens utformning och drift genom utveckling av smarta nät (andra delen tredje meningen) med avseende på el

I den andra delen av tredje meningen i artikel 27.3 ställs också krav på att systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem förbättrar energieffektiviteten i infrastrukturens utformning och drift, särskilt genom utveckling av smarta nät.

I kravet på förbättrad energieffektivitet i infrastrukturens utformning och drift i den tredje meningen görs ingen avgränsning för när systemansvariga är skyldiga att förbättra energieffektiviteten. Den inledande meningen i artikel 27.3 klargör dock att kravet på förbättringar av nätens effektivitet inte är absolut utan gäller de åtgärder som är tekniskt och ekonomiskt genomförbara. Därmed bör kravet i tredje meningen snarare uppfattas som att det ställer krav på att det är de analyserade åtgärder som är tekniskt och ekonomiskt genomförbara som systemansvariga ska genomföra, särskilt genom smarta nät.

Genom ellagens bestämmelser om vad som påverkar elnätföretags intäktsram ges systemansvariga incitament att genomföra åtgärder som bidrar till ett effektivt nätutnyttjande. Direktivet framhåller dock särskilt att systemansvariga ska förbättra energieffektiviteten i infrastrukturens utformning och drift genom utveckling av smarta nät. Genom förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen har Ei i uppgift att fullgöra tillsynsmyndighetens

[20] Notera att energieffektiviseringsdirektivets definition av ”energieffektivitet” enligt dess ordalydelse har införts i lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag.

uppgifter enligt elmarknadsdirektivet, vilket inkluderar att övervaka och utvärdera resultatet hos systemansvariga för överförings- och distributionssystemen i förhållande till utvecklingen av ett smart nät som främjar energieffektivitet och integreringen av energi från förnybara energikällor. Ei ska också offentliggöra en rapport vartannat år med rekommendationer. Därigenom tydliggörs för elnätsföretag vilka åtgärder som kan vara lämpliga att vidta för att förbättra energieffektiviteten i infrastrukturens utformning och drift genom utvecklingen av smarta elnät. Någon ytterligare åtgärd med anledning av direktivets betoning på smarta nät behövs därför inte vad gäller el.

2024-10-01

2024-103099-0038

Förbättrad energieffektivitet i infrastrukturens utformning och drift genom utveckling av smarta nät (andra delen tredje meningen) med avseende på gas

Genom förslagen tidigare i avsnitt 3.5 ges företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas incitament att genomföra åtgärder som är tekniskt och ekonomiskt genomförbara. En motsvarighet till elmarknadsdirektivets bestämmelse om övervakning och utvärdering av utvecklingen av smarta nät finns varken i det tidigare gasmarknadsdirektivet (2009/73/EG) eller det nya gasmarknadsdirektivet (2024/1788). Ei bedömer dock att energieffektiviseringsdirektivets betoning på åtgärder genom smarta nät inte innebär ett krav på att åtgärder ska genomföras specifikt genom utveckling av smarta nät. Den föreslagna bestämmelsen innebär att, när intäktsramen bestäms, hänsyn ska tas till i vilken utsträckning den verksamhet som intäktsramen avser bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt nyttjande av företagets naturgasledningar. Företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas får därigenom incitament att genomföra kostnadseffektiva åtgärder för effektivt nyttjande av naturgasledningarna. Dessa åtgärder kan omfatta utveckling av smarta nät i de fall det är kostnadseffektivt. Av denna anledning behöver ingen ny bestämmelse införas för att den som bedriver överföring av naturgas ska förbättra nätens effektivitet genom utveckling av smarta nät.

Uppmuntran till utveckling av innovativa lösningar för att förbättra energieffektiviteten (fjärde meningen) med avseende på el

Av den fjärde meningen i artikel 27.3 framgår att medlemsstaten ska uppmuntra systemansvariga för överföring och distribution att utveckla innovativa lösningar för att förbättra energieffektiviteten i befintliga och framtida system. Detta ska ske genom incitamentsbaserad reglering i enlighet med de principer om tariffer som finns i artikel 18 elmarknadsförordningen samt artikel 13 i gasmarknadsförordningen.

Sverige har, som tidigare beskrivits, redan bestämmelser som dels uppmuntrar systemansvariga för överföring och distribution av el att bedriva nätverksamheten på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet (5

kap. 11 § ellagen), dels uppmuntrar till att flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i nätverksamheten (5 kap. 12 a § ellagen) genom att hänsyn tas till dessa delar när intäktsramen bestäms. Det finns dock inget specifikt incitament för systemansvariga att utveckla innovativa lösningar för att förbättra energieffektiviteten i befintliga och framtida system. Ei gör dock bedömningen att även innovativa lösningar premieras inom de befintliga incitamenten som finns i ellagen, eftersom incitamenten är teknikneutrala och därmed inte gör någon skillnad på hur effektiviseringen uppnås. Det medför att det är den mest kostnadseffektiva lösningen i vart och ett av näten som kan väljas av nätföretaget, oberoende av utformningen på själva lösningen.

För elnätsföretag har Ei även utfärdat en föreskrift[21] om vad som ska avses med ett effektivt utnyttjande vid fastställande av intäktsramen. Av föreskriften framgår att ”med ett effektivt nätutnyttjande avses låga nätförluster och en jämn effekt i nätet utifrån vad som är rimligt med avseende på nätkoncessionshavarens objektiva förutsättningar.” Föreskriften ger nätföretagen incitament till ett effektivt nätutnyttjande utifrån de lösningar som är lämpligast i det specifika fallet. Dessutom innebär incitamentens konstruktion att de lösningar som nätföretagen väljer kommer att vara tekniskt och ekonomiskt genomförbara. Sammantaget gör Ei bedömningen att det inte krävs ytterligare bestämmelser för att uppfylla sista meningen i energieffektiviseringsdirektivets artikel 27.3 vad gäller el.

Uppmuntran till utveckling av innovativa lösningar för att förbättra energieffektiviteten (fjärde meningen) med avseende på gas

Av 3 kap. 1 § naturgaslagen framgår att företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ansvarar för att dess ledningssystem är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av naturgas. Därutöver finns i nuläget inga bestämmelser som ger ytterligare incitament för företagen att förbättra energieffektiviteten. Genom förslaget som presenteras tidigare i avsnitt 3.5 om att effektivt nyttjande av naturgasledningarna ska beaktas när intäktsramen bestäms ges företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas incitament att förbättra energieffektiviteten i sina nuvarande och framtida naturgasledningar. Någon ytterligare genomförandeåtgärd än de som redan föreslagits behövs därför inte med anledning av fjärde meningen i artikel 27.3.

[21] Energimarknadsinspektionens föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten och vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet vid fastställande av intäktsram (EIFS 2023:6).

2024-10-01
2024-103099-0038

3.6 Elnätsreglering och elnätstariffer ska uppfylla vissa villkor (artikel 27.5)

3.6.1 Förslag

Bestämmelsen föranleder inte några genomförandeåtgärder.

3.6.2 Artikelns lydelse avseende punkten 5

På elområdet ska medlemsstaterna se till att nätregleringen och nättariffer uppfyller kriterierna i bilaga XIII, med hänsyn tagen till de nätverkskoder och riktlinjer som utarbetats enligt förordning (EU) 2019/943 och skyldigheten enligt artikel 59.7 a i direktiv (EU) 2019/944 att möjliggöra att nödvändiga investeringar i näten görs på ett sätt som säkerställer nätens funktion.

Bilaga XIII *Energieffektivitetskriterier för energinätregleringar och elnättariffer*

1. Nättarifferna ska vara transparenta och icke-diskriminerande, förenliga med artikel 18 i förordning (EU) 2019/943 och kostnadsbaserade i förhållande till de kostnadsbesparingar i näten som uppnåtts genom åtgärder på efterfrågesidan och laststyrning och distribuerad produktion, däribland besparingar från sänkta leveranskostnader eller till följd av nätinvesteringar och en mer optimal nätdrift.

2. Nätreglering och nättariffer ska inte hindra nätoperatörer eller energiåterförsäljare från att ställa till förfogande systemtjänster för laststyrningsåtgärder, efterfrågestyrning och distribuerad produktion på organiserade elmarknader, inbegripet OTC-marknader och elbörser för handel av energi, kapacitet, balanseringstjänster och tilläggstjänster inom alla tidsramar, däribland marknader för terminshandel, dagen före handel och handel under leveransdygnet, i synnerhet

a) slutkunders överföring av last från högtrafik till lågtrafik, med hänsyn tagen till tillgången på förnybar energi, energi från kraftvärme och distribuerad produktion,

b) energibesparingar till följd av laststyrning från distribuerade användare genom oberoende aggregatorer,

c) minskad efterfrågan till följd av energieffektivitetsåtgärder som genomförts av energitjänsteleverantörer, däribland energitjänsteföretag,

d) anslutning och utleverans från produktionskällor med låga volttal,

e) anslutning av produktionskällor från en plats som ligger närmare användningen, och

f) lagring av energi.

2024-10-01
2024-103099-0038

3. Nättariffer eller tariffer i detaljistledet får stödja dynamisk prissättning med koppling till efterfrågan från slutkunder, såsom

a) tidsdifferentierade tariffer,

b) pris för kritisk högtrafik,

c) realtidspris, och

d) högtrafikrabatter.

3.6.3 Bedömning

Bestämmelsen motsvarar delvis tidigare artikel 15.1 fjärde stycket. Jämfört med tidigare lydelse har en hänvisning gjorts till den nu gällande elmarknadsförordningen. Även hänvisningen till elmarknadsdirektivets bestämmelser om tillsynsmyndighetens skyldighet enligt 59.7 a är ny i förhållande till tidigare lydelse. Bilaga XIII motsvarar till stor del bilaga XI till det tidigare energieffektiviseringsdirektivet. Bestämmelsen är begränsad till att endast avse el.

I samband med implementeringen av det tidigare energieffektiviseringsdirektivet infördes bestämmelser i svensk rätt för att införliva kraven i artikel 15.1 fjärde stycket[22]. Nuvarande svenska bestämmelsers överensstämmelse med kriterierna i bilaga XIII redogörs för nedan.

Bilaga XIII punkt 1

I första punkten har det gjorts vissa tillägg i jämförelse med motsvarande punkt i bilaga XI till det tidigare energieffektiviseringsdirektivet. Tilläggen innebär att nättarifferna ska vara transparenta och icke-diskriminerande samt förenliga med artikel 18 i elmarknadsförordningen.

Vad gäller kravet på transparens konstaterar Ei att det i 5 kap. ellagen finns regler om fastställande av nätföretagens intäktsramar. Ei fattar beslut om nätföretagens intäktsramar inför varje fyraårig tillsynsperiod och publicerar besluten på sin hemsida. Vidare reglerar Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2022:1) i viss mån metoderna för hur tariffer ska utformas. Föreskrifterna ska tillämpas senast den 1 januari 2027. Det finns också krav i ellagen på att tariffer ska offentliggöras (4 kap. 23 §). Dessa krav kompletteras av Energimarknadsinspektionens föreskrifter (EIFS 2013:8) om offentliggörande av avgifter och övriga villkor för överföring av el, som anger att tariffer ska offentliggöras på relevant webbplats senast 14 dagar innan de börjar tillämpas. Utifrån besluten om intäktsramar, Ei:s föreskrifter om utformning av nättariffer

[22] De bestämmelser som infördes i svensk rätt för att införliva kraven i artikel 15.1 fjärde stycket var 4 kap. 26-27 §§ ellagen.

2024-10-01
2024-103099-0038

samt ellagens bestämmelser om offentliggörande av nättariffer konstaterar Ei att det finns en viss transparens i nättarifferna.

Begreppet tariffer i den aktuella bestämmelsen i energieffektiviseringsdirektivet innefattar såväl överföringstariffer som anslutningstariffer. Anslutningstariffer omfattas av besluten om intäktsramar. Däremot gäller Ei:s föreskrift om utformning av tariffer endast överföringstariffer. Med anledning av det föreslagna bemyndigandet i SOU 2023:64[23] har Ei dock initierat ett projekt för att även kunna ta fram föreskrifter om utformande av anslutningsavgifter.

Energieffektiviseringsdirektivets krav på att tariffen ska vara icke-diskriminerande uppfylls genom 4 kap. 16 § ellagen som innebär att en nätkoncessionshavare är skyldig att överföra el för någon annans räkning på objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skäliga villkor.

Avseende den svenska tariffregleringens överensstämmelse med artikel 18 i elmarknadsförordningen, gjorde Ei en analys inom ramen för regeringsuppdraget M2019/00373/Ee om genomförande av reviderad EU-lagstiftning rörande el vilken presenterades i rapporten *Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter* (Ei R2020:02). Ei:s bedömning var att det inte fanns någon motsättning mellan den dåvarande bestämmelsen i artikel 18 i elmarknadsförordningen och den svenska lagstiftningen.[24] Några genomförandeåtgärder ansågs därför inte krävas. Den 16 juli 2024 trädde Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1747 av den 13 juni 2024 om ändring av förordningarna (EU) 2019/942 och (EU) 2019/943 vad gäller förbättring av utformningen av unionens elmarknad i kraft. I den nya förordningen har artikel 18 ändrats något i förhållande till den tidigare förordningen. Ei har inom ramen för regeringsuppdraget KN2024/00430 fått i uppdrag att analysera vilka åtgärder som krävs med anledning av de nya krav som införts genom förordning (EU) 2024/1747. Hur den svenska lagstiftningen förhåller sig till nya bestämmelser i elmarknadsförordningen kommer att hanteras inom ramen för det anförda regeringsuppdraget.

[23] SOU 2023:64 sid. 150 ff.

[24] Det noteras i rapporten att ellagens bestämmelser om enhetliga tariffer överensstämmer med förordningens krav på att tarifferna inte får vara avståndsrelaterade. Det noteras dock att det finns visst stöd för att tariffen ska innehålla lokaliseringssignaler baserad på rörliga kostnader. Vid tillfället för rapporten hade Ei givits bemyndigande om att ta fram föreskrifter för hur nättariffer ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet. I rapporten konstaterades därför att frågan om lokaliseringssignaler lämpligen skulle hanteras inom det projektet. Ei har därefter tagit fram rapporten EI PM2020:03 Lokaliseringssignaler i elnätstariffer där det föreslås att lokaliseringssignaler ska kunna införas där det behövs för att främja ett effektivt nätutnyttjande, se sid. 436. Även i SOU 2023:64 Ett förändrat regelverk för framtidens el- och gasnät föreslås att reglerna om förbud mot lokaliseringssignaler i ellagen ska tas bort, se sid. 154.

2024-10-01
2024-103099-0038

Avseende de delar som motsvarar lydelsen i motsvarande punkt i bilaga XI till det tidigare energieffektiviseringsdirektivet[25], gör Ei följande bedömning. Vid implementeringen av det tidigare direktivet konstaterades att den befintliga regleringen med avseende på tariffer redan då kunde sägas vara kostnadsbaserad. Det var dock inte tillräckligt att tarifferna utformades på ett sätt som svarade mot kostnaderna för en ändamålsenlig och effektiv drift och att kostnaderna fördelades på ett objektivt sätt mellan kundkategorier. Därför infördes regler om att tariffer ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv användning av elnätet.[26] Det infördes även ett bemyndigande för regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Ei att meddela föreskrifter om hur tarifferna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.[27] Ei har genom bemyndigandet meddelat Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2022:1) för utformning av tariffer för ett effektivt utnyttjande av elnätet.

Bilaga XIII punkt 2

Andra punkten i bilaga XIII i energieffektiviseringsdirektivet motsvarar andra punkten i bilaga XI till det tidigare energieffektiviseringsdirektivet. Vid implementeringen av det tidigare direktivet konstaterades att det krävdes ytterligare bestämmelser för att kraven enligt denna punkt skulle anses införlivade i svensk rätt. Bland annat uttalades att ”[d]et är tveksamt om den tariffreglering som finns i dag kan sägas hindra sådana tjänster som anges i punkten 2. Det är emellertid viktigt att det inte råder någon tvekan om att Sverige har infört bestämmelser som svarar mot direktivets krav.”[28] Precis som gällde för första punkten infördes bestämmelsen om ett effektivt utnyttjande av elnätet i 4 kap. 26 § ellagen, med bemyndigande om ytterligare föreskrifter, för att de svenska reglerna skulle uppfylla kraven i även denna punkt.

Bilaga XIII punkt 3

Tredje punkten i bilaga XIII till energieffektiviseringsdirektivet motsvarar tredje punkten i bilaga XI till det tidigare energieffektiviseringsdirektivet. Bestämmelsen innebär att tariffer eller tariffer i detaljistledet får stödja dynamisk prissättning med koppling till efterfrågan från slutkunder. Vid genomförandet av det tidigare direktivet konstaterades att det svenska regelverket tillåter att tariffer och elpriser utformas på det sätt som anges i den aktuella punkten och att några

[25] De bestämmelser som överensstämmer med tidigare direktiv är att nättarifferna ska vara kostnadsbaserade i förhållande till de kostnadsbesparingar i näten som uppnåtts genom åtgärder på efterfrågesidan och laststyrning och distribuerad produktion, däribland besparingar från sänkta leveranskostnader eller till följd av nätinvesteringar och en mer optimal nätdrift.
[26] Se 4 kap. 26 § ellagen.
[27] Se 4 kap. 27 § ellagen.
[28] Se prop. 2013/14:174 sid. 189.

2024-10-01
2024-103099-0038

lagstiftningsåtgärder därmed inte behövdes. Något skäl att frångå denna bedömning föreligger inte.

Övriga delar av artikel 27.5

Vad gäller de tillkommande delarna av artikel 27.5 i jämförelse med tidigare lydelse, avser skyldigheten enligt artikel 59.7 a i elmarknadsdirektivet att tillsynsmyndigheten ska fastställa eller godkänna nationella metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till elnätet, inklusive överförings- och distributionstariffer eller deras beräkningsmetoder, på så sätt att tariffer eller metoder ska utformas så att nödvändiga investeringar i nätet kan göras på ett sätt att nätets funktion säkerställs. Vid arbetet med implementeringen av artikel 59.7 a konstaterades att bestämmelsen uppfylls genom ellagens regler om förhandsprövning av nätföretagens intäktsramar i 5 kap. ellagen samt metodgodkännande i 4 kap. 46–47 §§ ellagen.[29] Några ytterligare regler bedömdes inte behövas vid implementeringen av artikel 59.7 a.

Ei noterar att det av Acers rapport Report on Electricity Transmission and Distribution Tariff Methodologies in Europe framgår att medlemsstaterna har valt att implementera artikel 59.7 a på olika sätt.[30] Acers uppfattning är att tillsynsmyndigheten ska fatta beslut om metoden för att beräkna tariffen eller, som ett minimum, godkänna den metod som nätföretaget föreslår. Av artikel 18.10 i elmarknadsförordningen framkommer att tillsynsmyndigheterna ska ta vederbörlig hänsyn till rapporten om bästa praxis när de fastställer eller godkänner överförings- eller distributionstariffer eller metoderna för dessa, i enlighet med artikel 59 i direktiv (EU) 2019/944.

Sammanfattande bedömning

Ei gör bedömningen att inga ytterligare åtgärder behövs för att genomföra punkt 2–3 i bilaga XIII. Vad gäller skyldigheterna enligt punkt 1 samt artikel 59.7 i elmarknadsdirektivet bedömer Ei att det finns skäl att vidare utreda om de svenska reglerna för godkännande av metoder för tariffer kan behöva kompletteras. Ei anser emellertid att en sådan utredning inte ska genomföras inom ramen för förevarande uppdrag om att ta fram underlag för genomförande av artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet eftersom frågan i huvudsak härrör från Sveriges genomförande av elmarknadsdirektivet.

[29] Se sid. 265 i rapporten Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter (Ei R2020:02). Bedömningen i Ren energi-rapporten baserades på vad som uttalades i prop. 2010/11:70 sid. 68 samt 2011/12:70 sid. 23 ff. som avsåg implementeringen av motsvarande bestämmelse, artikel 37.6 a, i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG.
[30] Sid. 67-68 i Report on Electricity Transmission and Distribution Tariff Methodologies in Europe, ACER, 2023.

2024-10-01
2024-103099-0038

3.7 Tariffer får innehålla komponenter med ett socialt syfte (artikel 27.6)

3.7.1 Förslag

Bestämmelsen föranleder inte några genomförandeåtgärder.

3.7.2 Artikelns lydelse avseende punkten 6

Medlemsstaterna får tillåta komponenter i system och tariffstrukturer med ett socialt syfte för nätbunden energiöverföring och distribution, förutsatt att de störande effekterna på överförings- och distributionssystem hålls på ett nödvändigt minimum och inte är oproportionella mot det sociala syftet.

3.7.3 Bedömning

Punkt 6 i artikel 27 motsvarar artikel 15.3 i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet.

Medlemsstaterna får enligt artikel 27.6 i energieffektiviseringsdirektivet tillåta att det finns komponenter i system och tariffstrukturer med ett socialt syfte förutsatt att de störande effekterna på överförings- och distributionssystem hålls på ett nödvändigt minimum och inte är oproportionella mot det sociala syftet.

Vid implementeringen av det tidigare energieffektiviseringsdirektivet konstaterades att det inte fanns någon skyldighet för en medlemsstat att vidta åtgärder med anledning av bestämmelsen och att det saknades skäl att överväga införandet av komponenter med ett socialt syfte i system och tariffstrukturer. Ei finner inte någon anledning att göra en annan bedömning. Några åtgärder med anledning av denna punkt behövs därmed inte.

3.8 Tariffer ska inte innehålla incitament som inverkar menligt på energieffektivitet (artikel 27.7)

3.8.1 Förslag

Förslag: En bestämmelse införs i naturgaslagen som anger att tariffer för gas ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av naturgasledningarna och en effektiv gasproduktion och gasanvändning. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får meddela föreskrifter om hur nättarifferna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av gasnätet eller en effektiv gasproduktion och gasanvändning. Vidare införs det ett bemyndigande i naturgasförordningen för Ei att utfärda föreskrifter om hur tarifferna för överföring av naturgas ska utformas för att främja ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna eller en effektiv produktion och användning av naturgas.

2024-10-01
2024-103099-0038

3.8.2 Artikelns lydelse avseende punkten 7

Nationella tillsynsmyndigheter ska säkerställa avlägsnandet av sådana incitament i överförings- och distributionstariffer som inverkar menligt på energieffektiviteten i framställningen av, överföringen av, distributionen av och försörjningen med el och gas. Medlemsstaterna ska säkerställa effektivitet i utformningen av infrastrukturen och driften av den befintliga infrastrukturen, i enlighet med förordning (EU) 2019/943, och att tarifferna tillåter efterfrågeflexibilitet.

3.8.3 Bedömning

Kraven i artikel 27.7 motsvarar till stor del de krav som fanns i artikel 15.4 i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet i fråga om elnät. Bestämmelsen har utvidgats till att första meningen nu även omfattar gasområdet. Av tidigare lydelse framgick även att incitamenten inte skulle inverka menligt på den totala effektiviteten (inklusive energieffektivitet) i framställningen av, överföringen av, distributionen av och försörjningen med el. I den nya bestämmelsen finns endast en hänvisning till att incitamenten inte ska inverka menligt på energieffektiviteten, det vill säga en inskränkning av bestämmelsens omfattning. Innebörden av andra meningen har ändrats på så sätt att medlemsstaterna nu ska säkerställa effektivitet i infrastruktur och drift, i enlighet med elmarknadsförordningen, jämfört med tidigare skrivelse om att nätoperatörerna ska ges incitament att förbättra effektiviteten.

Bedömning avseende el

Artikel 15.4 i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet behandlade endast krav på elnätstariffer och infrastrukturens utformning och drift inom ramen för elmarknadsdirektivet. Dessa krav har genomförts dels inom ramen för förhandsprövningen av nättariffer, dels genom bestämmelser om utformningen av de kundspecifika tarifferna.

Reglerna om förhandsprövning av tariffer finns i 5 kap. ellagen, förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet samt Ei:s föreskrifter EIFS 2023:4, EIFS 2023:5 och EIFS 2023:6 och innebär kortfattat att Ei inför varje tillsynsperiod beslutar om en intäktsram för nätföretagen. Vad gäller bestämmelser om utformning av de kundspecifika tarifferna framgår av 4 kap. 16 § ellagen att en nätkoncessionshavare är skyldig att överföra el för någon annans räkning på objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skäliga villkor. Vidare anges i 4 kap. 26 § att ett nätföretag ska utforma sina tariffer på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning. Ei:s föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2022:1) för utformning av nättariffer för ett effektivt utnyttjande av elnätet avser utformningen av de kundspecifika tarifferna och utgår från att tariffer ska vara kostnadsreflektiva och främja ett effektivt nätutnyttjande, vilket leder till att tariffer som utformas i enlighet med föreskrifterna

2024-10-01
2024-103099-0038

också tillåter efterfrågeflexibilitet, vilket ställs upp som ett krav i artikelns andra mening. Några åtgärder med anledning av första meningen i artikel 27.7 behövs därmed inte. Andra meningen innebär att medlemsstaterna ska säkerställa effektivitet i utformningen av infrastrukturen och driften av den befintliga infrastrukturen, i enlighet med förordning (EU) 2019/943. Formuleringen innebär en skärpning i jämförelse med motsvarande lydelse i tidigare direktiv. Ei bedömer dock att kravet uppfylls genom att det av bland annat 3 kap. 1 § fjärde punkten, 4 kap. 26 § samt 5 kap. 1 § första punkten ellagen framgår att nätet ska bedrivas effektivt. Ei bedömer därför att denna bestämmelse redan är införlivad i svensk rätt.

I andra meningen finns även en hänvisning till elmarknadsförordningen som innebär att säkerställandet av effektivitet ska göras i enlighet med elmarknadsförordningen. Ei har inom ramen för implementeringen av lagstiftningspaketet Ren energi för alla i Europa[31] analyserat de svenska bestämmelsernas överensstämmelse med elmarknadsförordningen och föreslagit nödvändiga genomförandeåtgärder. Som framförts under avsnitt 3.6.3 ska Ei inom ramen för regeringsuppdraget KN2024/00430 analysera vilka åtgärder som krävs med anledning av de nya krav som införts genom förordning (EU) 2024/1747. Eventuella genomförandeåtgärder med anledning av ändringarna i elmarknadsförordningen bör därför hanteras inom ramen för det uppdraget.

Bedömning avseende gas

På naturgasområdet finns inte några bestämmelser som motsvarar de som finns inom elområdet. För att säkerställa att incitament som inverkar menligt på energieffektivitet avlägsnas ur tarifferna bör ett liknande regelverk som det som finns för el införas även för naturgas. Som framgår av avsnitt 3.5 föreslår Ei att det införs en bestämmelse i naturgaslagen som innebär att när intäktsramen ska bestämmas ska hänsyn tas till om verksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av naturgasnätet. Ei bedömer att en sådan bestämmelse även medför att bestämmelsen i artikel 27.7 delvis genomförs. För att säkerställa att det inte råder någon tvekan om att den aktuella bestämmelsen är införlivad i svensk rätt, föreslår Ei även att det införs en bestämmelse i naturgaslagen som innebär att tariffer ska utformas på ett sådant sätt att ett effektivt utnyttjande av gasnätet och en effektiv gasproduktion och gasanvändning uppnås. Eftersom regler om utformande av nättariffer är en av Ei:s exklusiva befogenheter, krävs att närmare reglering av detta sker i form av myndighetsföreskrifter. Som framgår i avsnitt 3.5.3 under rubriken ”Förbättrad effektivitet i näten där det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart (andra delen av första meningen) med avseende på gas”, krävs att ett sådant bemyndigande görs i förordningar, eftersom regler avseende utformande av tariffer tillhör Ei:s exklusiva befogenhet. Ei föreslår därför att det införs ett bemyndigande i

[31] Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter (Ei R2020:02).

2024-10-01
2024-103099-0038

naturgaslagen för Ei att, via regeringen, meddela föreskrifter om att tariffer ska utformas på ett sådant sätt att ett effektivt utnyttjande av gasnätet och en effektiv gasproduktion och gasanvändning uppnås.

3.9 Information vid anslutning av kraftvärmeproducenter till elnätet (artikel 27.8)

3.9.1 Förslag

Bestämmelsen föranleder inte några genomförandeåtgärder.

3.9.2 Artikelns lydelse avseende punkten 8

Systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska uppfylla bilaga XIV.

Bilaga XIV Energieffektiviseringskrav för systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem

Systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska

a) fastställa och offentliggöra sina standardregler för fördelningen av kostnader för tekniska anpassningar, till exempel nätanslutningar, nätförstärkningar och ibruktagande av nya nät, förbättrad nätdrift och regler för icke-diskriminerande genomförande av nätkoder, som behövs för att integrera nya producenter som matar in el producerad från högeffektiv kraftvärme i det sammankopplade nätet,
b) till nya producenter av el producerad från högeffektiv kraftvärme som vill ansluta sig till systemet tillhandahålla heltäckande och nödvändig information, däribland
   i) en heltäckande och detaljerad uppskattning av kostnaderna för anslutningen,
   ii) en rimlig och exakt tidtabell för att ta emot och bearbeta begäran om nätanslutning,
   iii) en rimlig indikativ tidtabell för en föreslagen nätanslutning; anslutningsprocessen bör inte ta längre än 24 månader med beaktande av vad som är praktiskt möjligt och icke-diskriminerande,
c) tillhandahålla standardiserade och förenklade rutiner för anslutning av producenter av distribuerad högeffektiv kraftvärme som underlättar nätanslutningen.

Standardreglerna som avses i första stycket, led a, ska baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier, som tar särskild hänsyn till alla de kostnader och fördelar som förknippas med anslutningen av producenterna till nätet. De kan omfatta olika typer av anslutning.

2024-10-01
2024-103099-0038

3.9.3 Bedömning

Bestämmelsen motsvarar delvis artikel 15.5 i tidigare energieffektiviseringsdirektiv. I det tidigare direktivet uppställdes i artikel 15.5 dock en rad kriterier avseende högeffektiv kraftvärme. Den nya lydelsen har ändrats så att det nu endast är kraven i bilaga XIV som avses, vilket framgår ovan. Bilagan motsvarar i stort bilaga XII i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet.

Punkten a) tillgodoses genom 4 kap. 12 § ellagen där det framgår att ett nätföretag ska offentliggöra sina principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet.

Punkten b) tillgodoses genom 4 kap. 7–8 §§ ellagen som ställer krav på nätföretagen att inom skälig tid lämna uppgifter om avgift och övriga villkor till den som begär anslutning samt att de ska ta fram en tidsplan för handläggning av ärendet vid begäran om anslutning av elproduktionsanläggning. Nätföretagen ska enligt dessa bestämmelser också ange en tidsplan för själva anslutningen av en produktionsanläggning i samband med att uppgifter om avgift och övriga villkor lämnas till den som begärt anslutningen.

Punkten c) tillgodoses genom ellagens 4 kap. 6 § som ställer krav på att ett nätföretag ska ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar och energilagringsanläggningar. Rutinerna ska, så långt det är möjligt och ändamålsenligt, säkerställa en snabb och enkel anslutning.

Sammanfattningsvis behövs inga genomförandeåtgärder med anledningar av artikel 27.8.

3.10 Placering av högeffektiv kraftvärme (artikel 27.9)

3.10.1 Förslag

Bestämmelsen föranleder inte några genomförandeåtgärder.

3.10.2 Artikelns lydelse avseende punkten 9

När det är lämpligt får nationella tillsynsmyndigheter kräva att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem uppmuntrar till placering av högeffektiv kraftvärme nära områden med efterfrågan på värme genom att sänka anslutnings- och systemanvändningsavgifterna.

3.10.3 Bedömning

Artikeln motsvarar i huvudsak artikel 15.6 andra stycket i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet. Gentemot tidigare lydelse har det förtydligats att det är efterfrågan på värme som avses.

2024-10-01
2024-103099-0038

Av förarbetena till implementeringen av motsvarande bestämmelse i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet framgår bland annat:

> I artikel 15.6 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet anges att när det är lämpligt får medlemsstaterna kräva att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem uppmuntrar till placering av högeffektiv kraftvärme nära områden med efterfrågan genom att sänka anslutnings- och systemanvändningsavgifterna. Det som sägs i artikel 15.6 om placering av högeffektiv kraftvärme innefattar inget krav att en medlemsstat ska vidta åtgärder. Följande kan dock anmärkas. Enligt 4 kap. 9 § ellagen får nättariffen för överföring av el på en stamledning utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt är belägen. Tariffen för inmatning på stamnätet är lägre ju längre söderut i landet inmatningen sker medan det motsatta gäller för uttag från stamnätet. Skälet till detta är följande. Huvuddelen av landets produktionsanläggningar finns i norra Sverige, varför inmatningen av el är koncentrerad dit. Eftersom befolkningstätheten är störst i södra delen av landet sker huvuddelen av uttagen av el där. Då överföringskapaciteten från norra till södra Sverige inte är obegränsad har stamnätstariffen fått den nämnda utformningen för att stimulera inmatning och något begränsa uttag i södra Sverige. I 4 kap. 8 § ellagen finns särskilda bestämmelser om nättariffen för regionledning. I paragrafens första stycke anges att på en regionledning ska inom varje normalt spänningsintervall nättariffen utformas utifrån nätkoncessionshavarens kostnader för samtliga regionledningar i hela landet som kan hänföras till respektive spänningsintervall. Enligt andra stycket ska dock den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för överföring på stamnätet och andra regionledningar beaktas samlat endast för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar inom en och samma region. På detta sätt kommer den lägesberoende stamnätstariffen att få genomslag även på region- och lokalnätstarifferna. Det är vidare tillåtet för ett regionnätsföretag att ha avståndsberoende överföringstariffer för inmatning av el från ett kraftverk (jfr 4 kap. 5 § ellagen). Sammanfattningsvis har således tariffregleringen fått en utformning som skapar incitament att, när så även i övrigt är lämpligt, bygga produktionsanläggningar nära elanvändarna.[32]

Ei ser ingen anledning till att göra någon annan bedömning än den som gjordes vid implementeringen av motsvarande bestämmelse i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet. Ei anser att det redan finns incitament till att placera anläggningar nära där behoven finns. Samma resonemang kring incitament om placering av produktionsanläggningar nära elanvändarna bedöms kunna appliceras även på behovet av värme. Behov av värme uppstår rimligen där elanvändare finns och ju fler elanvändare, ju större behov av värme. Några genomförandeåtgärder är därmed inte nödvändiga med anledning av denna bestämmelse.

[32] Prop. 2013/14:174 sid. 179.

2024-10-01
2024-103099-0038

3.11 Anslutningsarbete vid anslutning av högeffektiv kraftvärme (27.10)

3.11.1 Förslag

Bestämmelsen föranleder inte några genomförandeåtgärder.

3.11.2 Artikelns lydelse avseende punkten 10

Medlemsstaterna får tillåta att producenter av el från högeffektiv kraftvärme som vill ansluta sig till nätet använder ett anbudsförfarande för anslutningsarbetet.

3.11.3 Bedömning

Bestämmelsen motsvarar artikel 15.7 i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet och har inte ändrats i sak.

Av förarbetena till implementeringen av motsvarande bestämmelse i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet framgår bland annat:

> Sverige har tidigare avstått från att införa regler om anbudsförfaranden med anledning av motsvarande bestämmelser i förnybartdirektivet (se prop. 2002/03:85 s. 28 och prop. 2009/10:128 s. 54). Följande bedömning, som gjordes i samband med genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/77/EG av den 27 september 2001 om främjande av el producerad från förnybara energikällor på den inre marknaden för el (EUT L 283, 27.10.2001, Celex 32001L0077), kan i allt väsentligt anföras även i fråga om artikel 15.7 i energieffektiviseringsdirektivet.
>
> Den svenska lagstiftningen bygger på att nätinnehavaren själv svarar för anslutningsarbetet. Han kan därvid utföra arbetet i egen regi eller anlita en entreprenör. Oavsett på vilket sätt nätinnehavaren har utfört anslutningsarbetet har producenten, om han är missnöjd med den avgift han skall betala för anslutningen, alltid rätt att begära prövning av avgiftens skälighet hos nätmyndigheten. Om producenten är missnöjd med nätmyndigheten beslut har han alltid rätt att överklaga beslutet hos allmän förvaltningsdomstol. Lagstiftningen innehåller alltså flera spärrar mot att producenter skall behöva betala oskäliga avgifter för sin anslutning. Det skulle därmed inte medföra några nämnvärda förbättringar för producenterna om de fick rätt att själva svara för upphandlingen. Regeringen avstår därför från att föreslå sådana lagändringar.[33]

Ei ser ingen anledning till att göra någon annan bedömning i dagsläget än den som gjorts i tidigare proposition. Det är elnätsföretagen som är ansvariga för utbyggnaden av elnätet i samband med en anslutning och de har möjligheten att utföra arbetet själva eller tillämpa ett anbudsförfarande. Några

[33] Prop. 2013/14:174 sid. 180.

2024-10-01
2024-103099-0038

genomförandeåtgärder är därmed inte nödvändiga med anledning av denna bestämmelse.

3.12 Rapportering enligt EU:s industriutsläppsdirektiv (Artikel 27.11)

3.12.1 Förslag

Bestämmelsen föranleder inte några genomförandeåtgärder.

3.12.2 Artikelns lydelse avseende punkten 11

I samband med rapporteringen enligt direktiv 2010/75/EU, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 9.2 i det direktivet, ska medlemsstaterna överväga att ta med information om energieffektivitetsnivåer för bränsleförbränningsanläggningar med en total installerad tillförd effekt på 50 MW eller mer, mot bakgrund av relevant bästa tillgängliga teknik som utarbetats i enlighet med direktiv 2010/75/EU.

3.12.3 Bedömning

Bestämmelsen motsvarar artikel 15.9 första stycket i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet och har inte ändrats i sak.

Vid genomförandet av artikel 15.9 i det tidigare energieffektiviseringsdirektivet bedömde regeringen att det som föreskrevs i artikeln inte var av sådan karaktär att några särskilda genomförandeåtgärder var nödvändiga:[34] Ei ser inga skäl att omvärdera detta utan bedömer att artikel 27.11 kan lämnas utan åtgärd. Några genomförandeåtgärder är därmed inte nödvändiga med anledning av denna bestämmelse.

[34] Prop. 2013/14:174 sid. 182.

2024-10-01
2024-103099-0038

4 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

2024-10-01

2024-103099-0038

4.1 Ikraftträdande

4.1.1 Förslag

Förslag: Samtliga föreslagna bestämmelser bör träda i kraft den 11 oktober 2025.

4.1.2 Bedömning

Enligt artikel 36 i det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet ska medlemsstaterna senast den 11 oktober 2025 sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 1–3, 4.1–4.4, 4.5 första, andra, fjärde, femte och sjätte styckena, 4.6 och 4.7, 5–11, 12.2–12.5, 21–25, 26.1, 26.2 och 26.4–26.14, 27, 28.1–28.5, 29–32 och bilagorna I, III–VII, X, XI och XV. Enligt artikel 39 i direktivet ska artiklarna 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 och 20 och bilagorna II, VIII, IX, XII, XIII och XIV tillämpas från och med den 12 oktober 2025.

Mot bakgrund av ovanstående och med hänsyn till lagstiftningsprocessen är en lämplig tidpunkt för ikraftträdande den 11 oktober 2025.

4.2 Övergångsbestämmelser

4.2.1 Förslag

Förslag: Följande bestämmelser ska tillämpas första gången för tillsynsperioden som börjar löpa från och med den 1 januari 2027:

6 kap. 12 a § naturgaslagen och 11 a § förordningen om fastställande av intäktsram på naturgasområdet.

4.2.2 Bedömning

Förslag som påverkar beräkningen av intäktsramens storlek bör tillämpas för första gången för en tillsynsperiod som börjar löpa den 1 januari 2027 eller senare. Bestämmelserna träder i kraft den 11 oktober 2025 vilket möjliggör för Ei att utarbeta föreskrifter till tillsynsperioden som börjar 2027.

5 Konsekvensutredning

2024-10-01
2024-103099-0038

5.1 Uppdraget

Ei fick den 7 maj 2024 i uppdrag av regeringen att ta fram underlag för genomförandet av artikel 27 i det omarbetade direktivet om energieffektivitet och redovisa nödvändiga författningsförslag med tillhörande konsekvensanalys senast den 1 oktober 2024. Senast den 22 december 2024 ska Ei lämna en skriftlig slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Vid genomförandet av uppdraget ska Ei beakta att regeringens inriktning är att direktivet ska genomföras på ett kostnadseffektivt sätt och att de åtgärder som genomförs därmed inte ska överstiga energisparkravets nivåer. Av uppdraget framgår att Ei ska analysera och föreslå hur artikel 27.1–27.3, 27.5, 27.7 och 27.8 i direktivet kan genomföras i Sverige. Ei ska också analysera och lämna förslag avseende eventuellt genomförande av artikel 27.6 och 27.9–27.11. Vid uppdragets utförande ska Ei inhämta synpunkter från Energimyndigheten, Svenska kraftnät och Naturvårdsverket.

Konsekvensanalysen avser de författningsförslag som Ei föreslår för genomförande av artikel 27.

5.2 Det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet

Den 13 september 2023 beslutade Europaparlamentet och rådet att anta en omarbetad version av EU:s energieffektiviseringsdirektiv, direktiv (EU) 2023/1791. Det omarbetade direktivet fastställer EU:s mål för energieffektivitet till år 2030 och etablerar ”energieffektivitet först” som grundläggande princip för EU:s energipolitik.

Ett EU-direktiv är ett regelverk som sätter upp mål som ska uppnås, men lämnar åt medlemsländerna att, i nationella bestämmelser, utforma detaljerna för hur målet ska uppnås. Det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet trädde i kraft i oktober 2023 och ska genomföras i svensk lagstiftning senast den 11 oktober 2025[35]. Energieffektiviseringsdirektivet fastställer en gemensam ram för åtgärder för främjande av energieffektivitet inom unionen för att säkerställa att unionens energieffektivitetsmål uppnås och möjliggör ytterligare energieffektivitetsförbättringar.

[35] Vissa artiklar som anges i artikel 39 har andra tillämpningsdatum.

Det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet ersätter direktiv 2012/27/EU. Artikel 27 i det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet motsvarar delvis artikel 15 i direktiv 2012/27/EU. Vad gäller de delar i artikel 27 som i sak överensstämmer med tidigare artikel 15 gör Ei samma bedömning som regeringen gjort i samband med genomförandet av artikel 15 i direktiv 2012/27/EU.

Förslagen som analyseras i konsekvensutredningen är framtagna för att genomföra artikel 27 i EU:s energieffektiviseringsdirektiv i svensk rätt. Förslagen bidrar därmed till att energieffektiviseringen i Sverige går i linje med unionens energieffektivitetsmål för 2030[36]. Dessa energieffektivitetsmål ska i sin tur bidra till att unionens utsläppsmål för växthusgaser kommer hållas. Att utsläppsmålet för växthusgaser hålls innebär att utsläppen av växthusgaser minskas med minst 55 % under 1990 års nivåer senast 2030. Det innebär att förslagen i denna rapport bidrar till att växthusgasutsläppen minskar i omfattning i jämförelse med 1990 års utsläpp.

Konsekvensutredningen omfattar Ei:s förslag på bestämmelser efter analys av det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet.

5.3 Nollalternativet

Innan ett direktiv kan träda i kraft på nationell nivå måste medlemsstaterna anta regleringar som införlivar det. Dessa nationella åtgärder måste uppfylla de mål som anges i direktivet. Om ett land inte införlivar ett direktiv kan kommissionen inleda ett överträdelseförfarande och väcka talan mot landet i Europeiska unionens domstol.

Artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet omfattar krav på att nationella energitillsynsmyndigheter och systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen för gas och el tillämpar principen om energieffektivitet först, vilket innebär att ta största möjliga hänsyn till alternativa kostnadseffektiva energieffektivitetsåtgärder. Om förslagen inte genomförs kan energianvändningen komma att öka i samband med den elektrifiering av bland annat industrier och transporter som nu genomförs. Genom elektrifieringen väntas såväl elanvändning som överföring och distribution komma att öka, liksom utbyggnaden av elnäten. Om inte författningsförslagens krav på att energieffektivitet och flexibilitet ska beaktas i dessa sammanhang kan utbyggnaden av elnäten komma att bli mer omfattande och mer kostsam än den skulle behöva vara. Ytterligare nätinvesteringar kan medföra kostnader för det kundkollektiv som genom sina

[36] I december 2018 infördes unionens överordnade energieffektivitetsmål för 2030 på minst 32,5 %, jämfört med energianvändningsprognoserna från 2007, som en del av paketet Ren energi för alla i EU. Det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet innebär mål som syftar till att minska energianvändningen på EU-nivå med 11,7 % fram till 2030, jämfört med prognoserna från 2020.

2024-10-01
2024-103099-0038

avgifter till företagen bekostar utbyggnaden. Nätinvesteringar kan även öka nyttjandet av naturresurser i form av markanvändning, byggnation, utvinning av metaller, resurser för tillverkning av anläggningar, transporter för att forsla anläggningar till byggplats och miljöpåverkan när anläggningar utrangeras. Vidare kan utbyggnad av el- och gasnätet också medföra förändrad landskapsbild, ökad exponering för elektromagnetiska fält och värdeminskningar för närliggande fastigheter.

Då elektrifieringen av samhället väntas innebära att större mängder el överförs och distribueras i elnäten kan nätförlusterna komma att öka. Författningsförslagens krav på att nätföretagen ska analysera möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet i sin nätverksamhet kan bidra till att begränsa denna ökning av nätförluster, som om förslagen inte genomförs skulle kunna bli än större.

5.4 Alternativa lösningar

Samtliga författningsförslag som Ei har lämnat inom ramen för det aktuella regeringsuppdraget syftar till att genomföra tvingande bestämmelser i artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet. Ett alternativ till att införa tvingande bestämmelser är att myndigheter eller andra ger ut vägledningar där företag och nationella tillsynsmyndigheter uppmanas att följa direktivets bestämmelser om energieffektivitet först, övervakning av nätförluster, rapportering av energieffektivitetsförbättringar, tariffbestämmelser och strävan efter ett effektivt utnyttjande av naturgasledningar. Ett sådant alternativ skulle minska antalet bestämmelser som företagen har att förhålla sig till. Vidare skulle det för myndigheten finnas färre regler att kontrollera efterlevnaden av. Ei:s bedömning är dock att detta alternativ inte är tillräckligt för att införliva direktivets bestämmelser i nationell rätt då vägledningar inte är bindande att efterleva för berörda aktörer. Av denna anledning har Ei valt att föreslå att artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet genomförs genom de föreslagna författningarna.

5.4.1 Alternativ till de föreslagna bestämmelserna

Nedan presenteras ett antal alternativ till de föreslagna bestämmelserna som Ei valt att inte gå vidare med.

Tillämpning av principen om energieffektivitet först vid nätplanering, nätutveckling och investeringsbeslut

För att genomföra artikel 27.2 i energieffektiviseringsdirektivet föreslår Ei att det införs nya paragrafer i ellagen och naturgaslagen som fastställer de övergripande kraven om principen om energieffektivitet först, samt förtydliganden av skyldigheterna i förordningen om elnätsverksamhet och naturgasförordningen. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Ei föreslås också få rätt att

2024-10-01
2024-103099-0038

meddela föreskrifter. Vidare föreslås ett utökat innehåll i de nätutvecklingsplaner som tas fram av de elnätsföretag som distribuerar el.

De skyldigheter som införs i ellagen och naturgaslagen innebär att skyldigheterna i artikel 27.2 i energieffektiviseringsdirektivet införlivas i svensk rätt. I de föreslagna bestämmelserna avgränsas kravet på att tillämpa principen om energieffektivitet först vid investeringsbeslut till investeringar av ett värde på mer än 100 000 000 EUR, vilket är det tröskelvärde som anges i energieffektiviseringsdirektivet. Ett annat, lägre, tröskelvärde hade kunnat väljas. Det skulle ha inneburit att principen om energieffektivitet först hade behövt beaktas vid fler investeringar och att kostnads-nyttoanalyser i den mening som avses i energieffektiviseringsdirektivet hade behövt genomföras i fler fall. En sådan implementering skulle ha kunnat innebära att elnätsföretagen och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas behövt ta hänsyn till kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder även vid mindre projekt, vilket skulle kunna bidra till minskad el- eller gasförbrukning. Samtidigt skulle ett sådant tröskelvärde innebära en ökad regelbörda för företagen då skyldigheten skulle aktualiseras för fler investeringsprojekt. Det är även rimligt att anta att kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder redan bedöms i viss mån i samband med investeringar. I uppdraget till Ei ingår att beakta att regeringens inriktning är att direktivet ska genomföras på ett kostnadseffektivt sätt och att de åtgärder som genomförs därmed inte ska överstiga energisparkravets nivåer. Sammantaget har Ei därför inte föreslagit ett lägre tröskelvärde än det som anges i energieffektiviseringsdirektivet.

Vissa elnätsföretag eller företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas kan eventuellt uppfylla direktivets skyldigheter redan idag. Om så är fallet för samtliga elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas kan det diskuteras om ett krav på tillämpande av principen om energieffektivitet först behöver införas i lag. Det går dock inte att fastslå att så är fallet, eller att inget företag kan komma att frångå principen om energieffektivitet först i framtiden. I de fall företag redan nu uppfyller direktivets krav fullt ut bör de föreslagna bestämmelserna inte heller medföra några betydande konsekvenser.

Nationella tillsynsmyndigheter ska kontrollera att man i de metoder som används av elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas, bedömer alternativ i kostnads–nyttoanalysen och beaktar de fördelar i vidare bemärkelse av energieffektivitetslösningar, flexibilitet på efterfrågesidan och investeringar i tillgångar som bidrar till att begränsa klimatförändringarna. Det förutsätter att det finns ett krav på dessa företag att genomföra sådana kostnads-nyttoanalyser. Ei föreslår därför att det införs en skyldighet om att genomföra kostnads-nyttoanalyser i samband med beslut om

2024-10-01
2024-103099-0038

nätplanering, nätutveckling och investeringar som beloppsmässigt överstiger ett värde av 100 000 000 EUR euro. Eftersom det framgår av energieffektiviseringsdirektivet att elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska beakta ”fördelar i vidare bemärkelse av energieffektivitetslösningar, flexibilitet på efterfrågesidan och investeringar i tillgångar som bidrar till att begränsa klimatförändringarna” införs även ett sådant preciserat krav i förordningen om elnätsverksamhet och naturgasförordningen.

Av artikel 27.2 i energieffektiviseringsdirektivet framgår att nationella tillsynsmyndigheter också ska kontrollera att de systemansvariga för överföringssystem eller distributionssystem tillämpar principen om energieffektivitet först när de godkänner, kontrollerar eller övervakar deras projekt och nätutvecklingsplaner. Av denna anledning föreslås att de nätutvecklingsplaner som elnätsföretag som distribuerar el ska ta fram ska omfatta en redogörelse för hur principen om energieffektivitet först har tillämpats och en redogörelse för de kostnads-nyttoanalyser som har utförts. Ett alternativ till att införa krav på redogörelser i nätutvecklingsplanerna är att tillsynsmyndigheten genom tillsyn kontrollerar att principen om energieffektivitet först har beaktats. Därigenom skulle elnätsföretagen få minskade rapporteringsskyldigheter till tillsynsmyndigheten, vilket skulle medföra lägre kostnader för rapportering. Samtidigt hade elnätsföretagen i stället behövt besvara frågor om tillämpningen av principen om energieffektivitet först i samband med tillsynen. Ei bedömer att konsekvenserna är likartade för dessa båda alternativ, men att en reglering av att redogörelsen ska göras i nätutvecklingsplanerna ökar förutsägbarheten i när och hur dessa redogörelser ska lämnas.

Analys och rapportering av möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet

Ei föreslår att det införs bestämmelser i el- respektive naturgaslagen som ställer krav på elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas att analysera möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet i sin nätverksamhet respektive sina naturgasledningar samt att åtgärder som vidtas för förbättrad energieffektivitet inklusive förväntade energibesparingar till följd av dessa åtgärder rapporteras till Ei. Vidare föreslår Ei att det införs bestämmelser i förordningen om elnätsverksamhet och naturgasförordningen om att Ei får meddela närmare föreskrifter om åtgärderna och rapporteringen.

Bestämmelserna föreslås för att genomföra krav som ställs dels på systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen, dels på medlemsstaterna i direktivets artikel 27.3. Ei bedömer inte att det är möjligt att genomföra artikel 27.3 i energieffektiviseringsdirektivet utan att ställa de krav på elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas som föreslås,

2024-10-01
2024-103099-0038

då direktivet ställer krav på att företagen analyserar och rapporterar åtgärder. Det är emellertid upp till medlemsstaterna att reglera dessa krav närmare, vilket Ei föreslår sker genom myndighetsföreskrifter. Konsekvenserna av olika sätt att närmare reglera kraven kommer analyseras i samband med att föreskrifterna utarbetas. Ei föreslår att denna föreskriftsrätt ges till Ei, och att Ei blir mottagare av den inrapportering som ska göras. Som alternativ kan inrapporteringen överlåtas på en annan myndighet. Ei har särskilt beaktat om inrapporteringen i stället bör göras till Energimyndigheten. Då elnätsföretagen och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas redan rapporterar in andra närliggande uppgifter till Ei såsom nätförluster (elnätsföretagen) eller föreslås få en skyldighet att rapportera nätförluster (företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas) bedömer Ei att det är lämpligt att även denna rapportering görs till Ei.

Avgifter ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna och en effektiv produktion och användning av naturgas

För att genomföra artikel 27.7 föreslår Ei att det införs nya paragrafer i naturgaslagen och naturgasförordningen. De nya bestämmelserna i naturgaslagen innebär att tariffer för gas ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av gasnätet och en effektiv gasproduktion och gasanvändning. Bestämmelsen medför ytterligare krav för företagen som berörs av förslaget. Det är inte ett uttryckligt krav enligt energieffektiviseringsdirektivet att införa bestämmelser som innebär att avgifterna ska utformas på ett visst sätt. Ei har dock gjort bedömningen att de föreslagna reglerna säkerställer att artikel 27.7 införlivas i svensk rätt. En viktig aspekt vid utformandet av förslaget har varit att kravet i artikel 27.7 är lika för el och gas. Bestämmelserna för att införliva artikeln med avseende på el gjordes i samband med implementeringen av det tidigare energieffektiviseringsdirektivet. Ei har inte identifierat några skäl till att kraven mellan el och gas skulle hanterats olika i respektive lagstiftning.

Alternativet att inte införa de föreslagna bestämmelserna hade inneburit mindre krav för företag som bedriver överföring av naturgas. Det hade dock inneburit tveksamheter kring om Sverige implementerat artikel 27.7 i energieffektiviseringsdirektivet eftersom nättariffer kunnat utformats utan beaktande av att ett effektivt nätutnyttjande ska uppnås, vilket i sig kunnat inverka menligt på energieffektiviteten i framställningen av, överföringen av, distributionen av och försörjningen med gas.

Beaktande av effektivt nyttjande av naturgasledningarna när intäktsramen bestäms

Bestämmelser om att det när intäktsramen bestäms ska tas hänsyn till i vilken utsträckning den verksamhet som intäktsramen avser bedrivs på ett sätt som bidrar till ett effektivt utnyttjande av naturgasledningarna har införts för att införliva kravet i andra delen av första meningen samt fjärde meningen i artikel

2024-10-01
2024-103099-0038

27.3. De föreslagna bestämmelserna innebär inte några ytterligare krav för företagen, utan innebär i stället incitament att bedriva verksamheten effektivare för att på så sätt möjliggöra en ökning av företagets intäktsram.

Det följer inte uttryckligen av artikel 27.3 första meningen att sådana bestämmelser som föreslås ska införas för att artikeln ska anses införlivad. Ett alternativ till de föreslagna bestämmelserna är att införa ett generellt krav på effektiviseringsåtgärder med avseende på nätens effektivitet. I artikeln ställs dock inte ett sådant generellt krav, utan förbättringar av nätens effektivitet behöver endast göras när åtgärderna är tekniskt och ekonomiskt genomförbara. Ei bedömer därför att ett sådant krav skulle medföra långtgående krav för företagen och har därför valt att i stället ge företagen incitament att utföra sådana effektiviseringsåtgärder. Den föreslagna bestämmelsen medför vidare att företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ges incitament utveckla innovativa lösningar för att förbättra energieffektiviteteten, vilket är ett krav enligt artikel 27.3 i energieffektiviseringsdirektivet. I annat fall bedömer Ei att incitamentsbaserade regleringar ändå hade behövt införas i syfte att genomföra denna del av direktivet. Den föreslagna bestämmelsen bidrar även till att genomföra artikel 27.7.

5.5 Branschbeskrivning

I detta avsnitt beskrivs ett urval av aktörer och begrepp på el- respektive gasmarknaden som är relevanta för de författningar som föreslås.

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) är ett statligt affärsverk som är systemansvarig myndighet för kraftsystemet samt systemansvarig för transmissionsnätet för el i Sverige. Svenska kraftnät har det övergripande ansvaret för driftsäkerhet samt ansvar för att upprätthålla balansen mellan produktion och förbrukning av el. Svenska kraftnät är certifierat av Ei som systemansvarig för transmissionsnätet för el. Svenska kraftnät är även elberedskapsmyndighet.

Elnätsföretag (i ellagen används termen nätföretag) driver och förvaltar elnät. Ett nätföretag är ett företag som bedriver nätverksamhet, det vill säga att med stöd av nätkoncession (tillstånd) överföra el för någon annans räkning och vidta de åtgärder som behövs för överföring av el. Ett nätföretag ansvarar för drift och underhåll samt vid behov utbyggnad av sitt ledningsnät och eventuella anslutningar till andra ledningsnät. Ett nätföretag ansvarar även för att nätet är säkert, tillförlitligt och effektivt, och för att det på lång sikt uppfyller rimliga krav för överföring av el. I Sverige finns det ungefär 170 elnätsföretag och storleken på företagen varierar mycket. Varje nätföretag har också vanligtvis en eller flera redovisningsenheter, där en redovisningsenhet avser den eller de nätkoncessioner som redovisas tillsammans. Elnätsverksamheterna är naturliga monopol och har

2024-10-01
2024-103099-0038

därmed ingen naturlig konkurrens. Ei reglerar därför dessa och beslutar om intäktsramar (se nedan) för företagen som bedriver dessa verksamheter så att kunderna får betala ett rimligt pris för elnätstjänsten. Ei har även tillsyn över att elnätsföretagen följer de olika regelverk som finns.

Tabell 1: Antal kunder år 2022 per företag för lokalnät, regionnät och transmissionsnät. Vissa nätföretag har både redovisningsenhet för lokalnät samt regionnät.

	Lokalnät	Regionnät	Transmissionsnät
Antal företag	148	25	2
Lägst antal kunder	11	2	0
Högst antal kunder	1 085 779	1 023	237
Genomsnittligt antal kunder	39 002	121	119

Swedegas AB (Swedegas) äger och driver transmissionsnätet för gas samt innehar systembalansansvar, vilket innebär att bolaget ansvarar för att den kortsiktiga balansen mellan inmatning och uttag upprätthålls. Swedegas är certifierat av Ei som systemansvarig för transmissionsnätet för naturgas i Sverige.

Ett företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningssystem och i tillämpliga fall dess anslutning till andra ledningssystem. Företaget svarar också för att dess ledningssystem är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av naturgas. Distributionsnätsverksamheten i det västsvenska naturgassystemet bedrevs 2022 av fem företag (Göteborg Energi Gasnät AB, Kraftringen Nät AB, Varberg Energi AB, Weum Gas AB och Öresundskraft AB). Stads- och fordonsgasnätet i Stockholmsområdet ägs och drivs av Gasnätet Stockholm AB.

Tabell 2: Antal uttags-, gräns- och lagerpunkter samt överförd volym och energimängd per företag som bedriver överföring eller distribution av naturgas i Sverige år 2022

Företag	Antal uttagspunkter	Antal gränspunkter	Antal lagerpunkter	Överförd volym angiven i Nm³	Överförd energimängd angiven i MWh
Varberg Energi AB	200	1	0	2 340 149	24 098
Weum Gas AB	20 030	0	0	287 939 268	2 983 462
Göteborg Energi Gasnät AB	7 343	0	0	101 971 640	1 059 993
Öresundskraft AB	1 633	4	0	48 069 880	500 624
Kraftringen Nät AB	1 603	3	0	17 926 788	185 838
Swedegas AB (transmission)	9	48	1	558 634 051	5 828 187

2024-10-01
2024-103099-0038

Gasnätet Stockholm AB	51 200	3	0	23 820 013	193 876

2024-10-01
2024-103099-0038

Intäktsramar är den av Ei reglerade summan av alla intäkter som elnätsföretaget eller företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas får ta ut av sina kunder under en period på fyra år. För perioden 2024–2027 har Ei bestämt att elnätsföretagen sammanlagt får ta ut 326 257 802 000 kr av sina kunder (i 2022 års prisnivå). För naturgasföretagen är motsvarande summa 6 023 864 000 kr (i 2021 års prisnivå) för perioden 2023–2027. Ei bestämmer dessa intäktsramar utifrån de anläggningstillgångar som företagen rapporterar att de har (kapitalbas), historiska kostnader, prognoser för vissa kostnader samt investeringar och utrangeringar. Investeringar och utrangeringar samt de kostnader som prognostiserats ersätts efter periodens slut med det verkliga utfallet för att säkerställa att dessa är korrekt satta.

Elproducenter är de som producerar den el som sedan matas in på det svenska elnätet. Gruppen producenter är mycket skiftande och sträcker sig från några av Europas största energibolag till privatpersoner som äger småskaliga anläggningar för vindkraft, vattenkraft eller solenergi.

Naturgasproducenter finns inte i Sverige utan tillförsel sker i hög grad från Danmark genom en ledning under Öresund (från Dragör). Det finns en teknisk kapacitet att årligen överföra ungefär 32 TWh naturgas från Danmark till Sverige via ledningen från Dragör.[37] Det finns också biogasproducenter är kopplade till det västsvenska naturgassystemet.

Elhandlare, även kallade elleverantörer, handlar med el. De köper och säljer el till kunder och verkar under fri konkurrens. Elen köper de på grossistmarknaden, elbörsen. Elhandelsföretag får inte bedriva nätverksamhet, alltså erbjuda distribution av elen de säljer. I Sverige finns det cirka 135 elleverantörer som säljer el till hushållskunder.

Aggregatorer beskrivs i elmarknadsdirektivet som marknadsaktörer som deltar i aggregering. Aggregering innebär att kombinera flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på alla slags organiserade elmarknader. Ett hushåll eller företag kan avtala med en aggregator om att erbjuda en flexibel elanvändning genom funktioner som till exempel tillfälligt minskar elanvändningen. Aggregatorer är en relativt ny aktör på elmarknaden och det finns idag ett fåtal energitjänsteföretag som erbjuder tjänster för aggregering. Vissa

[37] Energimarknadsinspektionen, Sveriges el- och naturgasmarknad 2022, Ei R2023:12.

elleverantörer tillhandahåller även energitjänster i form av till exempel aggregering av flexibla resurser.

Kunder till elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas omfattar både privat- och företagskunder. År 2021 fanns det cirka 5,6 miljoner elkunder i Sverige varav cirka 3,8 miljoner är hushållskunder. I det västsvenska naturgasnätet fanns år 2022 cirka 27 000 hushållskunder och även större kunder, som till exempel stora industrier och kraftvärmeverk. I Stockholms stads- och fordonsgasnät finns det cirka 50 000 kunder, varav de flesta är hushållskunder.[38]

5.6 Det svenska el- och gasnätet

El- och gasmarknaderna beskrivs nedan. Avsnittet ger en kort sammanfattning av det svenska el- och gasnätets funktion.

5.6.1 Elnätet delas in i tre nivåer

Ungefär en tredjedel av Sveriges energianvändning kommer från el. På väl fungerande el- och gasmarknader är det prissignalerna som informerar marknadens aktörer om var de nya investeringarna behövs som mest. En effektiv elmarknad är centralt för att samhället och konsumenterna ska få el utan onödigt höga kostnader.

Sveriges elnätet består av ungefär 58 900 mil ledning, varav ungefär 43 000 mil är jordkabel och 16 000 mil är luftledningar. Elnätet kan delas in i tre nivåer: transmissionsnät, regionnät och lokalnät. Transmissionsnätet transporterar elen långa sträckor med höga spänningsnivåer. Regionnäten transporterar elen mellan transmissionsnätet och lokalnätet och i vissa fall till större elanvändare. Lokalnätet transporterar elen från regionnätet till elanvändarna, hushåll och företag.

Svenska kraftnät, som driver och förvaltar det svenska transmissionsnätet, är systemansvarig för det svenska överföringssystemet. Svenska kraftnät har till uppgift att på ett affärsmässigt sätt förvalta, driva och utveckla ett kostnadseffektivt, driftsäkert och miljöanpassat kraftöverföringssystem.

De svenska region- och lokalnäten drivs av ett stort antal elnätsföretag. Region- och lokalnätsföretagen ansvarar för drift och underhåll samt utbyggnad av distributionssystemet och dess sammanlänkningar inom ett visst område, samt säkerhetsställande av att systemet kan uppfylla rimliga krav på distribution av el på lång sikt. Varje elnätsföretag har ett lokalt monopol, det vill säga ensamrätt att distribuera el. Ei beslutar om ensamrätt i form av tillstånd (nätkoncession). För att

[38] Energimarknadsinspektionen, Sveriges el- och naturgasmarknad 2022, Ei R2023:12.

2024-10-01
2024-103099-0038

säkerställa att elnätsföretagen som har ensamrätten inte utnyttjar sin monopolställning beslutar Ei om företagens intäkter genom intäktsramen.[39]

5.6.2 Naturgas importeras från Danmark

Naturgas introducerades i Sverige först 1985 och utgör idag cirka tre procent av Sveriges totala energianvändning. Gas används framför allt som processbränsle och råvara inom industrin, för kraft- och fjärrvärmeproduktion, som fordonsbränsle, samt av hushåll som använder gas för uppvärmning och matlagning. I Sverige distribueras gasen genom ett större naturgasnät längs västkusten, ett mindre gasnät i Stockholm, ett antal små lokala gasnät samt via tankstationer och LNG-terminaler.

Sverige har ingen egen naturgasproduktion utan är beroende av import via en ledning från Danmark och av LNG som transporteras med fartyg. Sverige har dock en viss andel egen produktion av biogas som uppgraderas innan den injiceras i naturgasnätet.

Det västsvenska naturgasnätet består av ca 60 mil transmissionsledning och cirka 300 mil distributionsledning. Naturgasnätet är kopplat till det danska transmissionsnätet via en sammanlänkning från danska Dragör och sträcker sig längs västkusten från Trelleborg till Stenungssund, med en sträckning österut mot Jönköping. I Stockholmsområdet finns ett stadsgasnät och ett fordonsgasnät som omfattar cirka 50 respektive 4 mil ledning. Framställning och inmatning av gas till stadsgasnätet sker i huvudsak från en förgasningsanläggning i Stockholm dit såväl biogas som LNG, det vill säga flytande naturgas, levereras. Det finns även ett antal små lokala gasnät runt om i Sverige. Många av de små lokala näten används huvudsakligen för att transportera biogas av typen fordonsgas från en produktionsanläggning till tankstationer. Gemensamt för gasnätet i Stockholm och de små lokala gasnäten runt om i Sverige är att de inte är kopplade till något transmissionsnät.

Med naturgas avses i naturgaslagen även biogas i den mån det är tekniskt möjligt att använda gasen i ett naturgassystem. Det västsvenska gasnätet och gasnätet i Stockholm omfattas av naturgaslagens bestämmelser.

Naturgasnätet delas in i fyra olika verksamhetsområden: transmission, distribution, förgasning och lager. I transmissionsledningar transporteras gasen långa sträckor under högt tryck. Därefter sker en tryckreducering i mät- och reglerstationer innan det lokala distributionsnätet tar vid för transport till kund.

[39] Energimarknadsinspektionen, Sveriges el- och naturgasmarknad 2022, Ei R2023:12.

2024-10-01
2024-103099-0038

Transmissionsnätet ägs och drivs av Swedegas som även har systembalansansvaret.[40]

5.7 Beskrivning av förslaget

Artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet behandlar omvandling, överföring och distribution av energi. Ei har analyserat hur artikel 27 kan genomföras på ett kostnadseffektivt sätt i nationell rätt. Flera krav i artikel 27 är redan genomförda genom befintlig reglering. Det krävs dock flera ändringar på lag- och förordningsnivå och i myndighetsföreskrifter, i synnerhet på naturgasområdet, i syfte att tillgodose samtliga krav i artikel 27. Ei föreslår därför författningsförslag för att genomföra artikel 27.1, 27.2, 27.3 och 27.7.

5.7.1 Sammanfattning av förslag till ändringar i ellagen (1997:857)

Två nya definitioner införs i 1 kap. 4 § ellagen: vad som avses med ”energieffektivitet” och vad som avses med ”förbättrad energieffektivitet”. Därtill införs två nya paragrafer, 3 kap. 62–63 §§, och närmast före 3 kap. 62 § en ny rubrik.

Dessa bestämmelser reglerar att nätföretag ska tillämpa principen om energieffektivitet först, så som den definieras i artikel 2.18 i förordning (EU) 2018/1999, i samband med sina beslut om nätplanering, nätutveckling samt investeringar som beloppsmässigt överstiger 100 000 000 euro. Vidare ska sådana beslut föregås av en kostnads-nyttoanalys. Bestämmelserna innebär också en skyldighet för nätföretagen att analysera möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet i sin nätverksamhet. De åtgärder som nätföretagen vidtar för förbättrad energieffektivitet i nätverksamheten ska också, tillsammans med förväntade energibesparingar till följd av åtgärderna, rapporteras till nätmyndigheten.

Därtill införs också två bemyndiganden som ger regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, rätt att utfärda föreskrifter om vad som ska avses med en kostnads-nyttoanalys och analys av åtgärder för förbättrad energieffektivitet samt rapportering av åtgärder för förbättrad energieffektivitet och förväntade energibesparingar.

5.7.2 Sammanfattning av förslag till ändringar i naturgaslagen (2005:403)

Sex nya paragrafer införs i naturgaslagen, 1 kap. 8 b och 8 c §§, 3 kap. 4 a–b §§ och 6 kap. 2 a och 12 a §§, samt två nya rubriker närmast före 3 kap. 4 a § och 6 kap. 12 a §. Dessutom ändras lydelsen för 6 kap. 2 §.

[40] Energimarknadsinspektionen, Sveriges el- och naturgasmarknad 2022, Ei R2023:12.

2024-10-01
2024-103099-0038

I 1 kap. införs två nya definitioner: vad som avses med ”energieffektivitet” och vad som avses med ”förbättrad energieffektivitet”.

I 3 kap. regleras att ett företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska tillämpa principen om energieffektivitet först i samband med sina beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar som beloppsmässigt överstiger 100 000 000 euro. Därtill ska sådana beslut föregås av en kostnads-nyttoanalys. Vidare ska ett företag som innehar en naturgasledning och som bedriver överföring av naturgas analysera möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet i naturgasledningar. De åtgärder som dessa företag vidtar för förbättrad energieffektivitet i naturgasledningar ska, tillsammans med förväntade energibesparingar, rapporteras till tillsynsmyndigheten.

I 6 kap. ges 2 § en delvis ny lydelse som innebär att avgifter och övriga villkor för överföring och lagring av naturgas samt för tillträde till en förgasningsanläggning ska vara skäliga, objektiva och icke-diskriminerande. De ska också utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna och en effektiv produktion och användning av naturgas. Kapitlet reglerar vidare att när intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning den verksamhet som intäktsramen avser bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

Därtill införs också fyra bemyndiganden som ger regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, rätt att utfärda föreskrifter om vad som ska avses med en kostnads-nyttoanalys och analys av åtgärder för förbättrad energieffektivitet samt om rapportering av åtgärder för förbättrad energieffektivitet och förväntade energibesparingar. Vidare ges bemyndigande om att meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av naturgas ska utformas för att främja ett effektivt nyttjande av naturgasledningar eller en effektiv produktion och användning av naturgas. Slutligen införs ett bemyndigande rörande vad som avses med ett effektivt nyttjande av naturgasledningar.

5.7.3 Sammanfattning av förslag till ändringar i förordningen (2022:585) om elnätsverksamhet

Två nya paragrafer införs, och närmast innan dessa två nya rubriker. Därtill ändras lydelsen av två paragrafer. Paragrafen som reglerar med stöd av vilka bestämmelser som förordningen är meddelad i fråga om förbättrad energieffektivitet och kostnads-nyttoanalys kompletteras med hänvisning till två paragrafer i ellagen. Bestämmelsen som reglerar nätutvecklingsplaner kompletteras med två punkter om att dessa även ska innehålla redogörelser för hur principen om energieffektivitet först har tillämpats samt de kostnads-nyttoanalyser som har utförts. Därtill ges ett bemyndigande för Ei att meddela

2024-10-01
2024-103099-0038

föreskrifter om analys av åtgärder för förbättrad energieffektivitet och rapportering av åtgärder för förbättrad effektivitet och energibesparingar som väntas till följd av åtgärderna. Vidare införs en bestämmelse som reglerar vad som ska beaktas i en kostnads-nyttoanalys samt ett bemyndigande för Ei att meddela föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas.

2024-10-01

2024-103099-0038

5.7.4 Sammanfattning av förslag till ändringar i naturgasförordningen (2006:1043)

Tre nya paragrafer införs, och närmast dem tre nya rubriker. I samtliga nya bestämmelser införs nya bemyndiganden för Ei.

Ei ges bemyndigande att meddela föreskrifter om analys av åtgärder för förbättrad energieffektivitet och rapportering av åtgärder för förbättrad effektivitet och energibesparingar som väntas till följd av åtgärderna samt att meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av naturgas ska utformas för att främja ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna eller en effektiv produktion och användning av naturgas. Vidare införs en bestämmelse som reglerar vad som ska beaktas i en kostnads-nyttoanalys samt ett bemyndigande för Ei att meddela föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas.

5.7.5 Sammanfattning av förslag till ändring i förordning (2014:35) om fastställande av intäktsram på naturgasområdet

Det införs en ny paragraf med ett bemyndigande för Ei, och närmast före paragrafen även en ny rubrik. Ei bemyndigas att meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt nyttjande av naturgasledningar.

5.7.6 Sammanfattning av förslag till ändringar i förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinstruktionen

En ny paragraf införs, som reglerar Ei:s skyldighet att tillämpa principen om energieffektivitet först vid utförande av tillsynsmyndighetens uppgifter enligt gas- och elmarknadsdirektiven vad gäller beslut om driften av gas- och elinfrastruktur, inbegripet beslut om nättariffer.

5.8 Ekonomiska konsekvenser

Ei föreslår författningar i syfte att genomföra artikel 27.1, 27.2, 27.3 och 27.7. I avsnittet redogörs för vilka ekonomiska konsekvenser som de föreslagna författningarna kan komma att medföra för olika aktörer. Flera av författningsförslagen innebär att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Ei ges rätt att meddela föreskrifter som kompletterar eller specificerar krav och skyldigheter. I dessa fall beror konsekvenserna på hur Ei väljer att utforma

föreskrifterna, och kommer beskrivas närmare i konsekvensanalyser i samband med att föreskrifterna utarbetas.

5.8.1 Konsekvenser för elnätföretagen inklusive Svenska kraftnät

Elnätsföretag inklusive Svenska kraftnät berörs av de förslag som föreslås i syfte att genomföra artikel 27.1, 27.2 och 27.3.

Tillämpning av principen om energieffektivitet först (artikel 27.1 och 27.2)

Ei ska tillämpa principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet när myndigheten utför sina tillsynsuppgifter enligt el- och gasmarknadsdirektiven. Detta omfattar bland annat att ta hänsyn till kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder inklusive initiativ till efterfrågeflexibilitet när myndigheten utför tillsynsuppgifter som innebär beslut om driften av elinfrastruktur inklusive beslut om nättariffer. Ei bedömer att myndighetens tillämpning av principen om energieffektivitet först bland annat kan innebära att myndighetsföreskrifter uppdateras eller att myndighetens beslut kan komma att fattas på delvis andra grunder. Detta kan i vissa fall medföra att nätföretagen behöver förändra eller utveckla sina arbetssätt. Det bör dock redan vara en naturlig del av nätföretagens verksamhet att i sina beslut ta hänsyn till kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder inklusive initiativ till efterfrågeflexibilitet. Därmed bör konsekvenserna bli relativt begränsade för elnätsföretagen, samtidigt som de kan ha nytta av att inkludera lösningar för energieffektivitet vid planerings-, policy- och större investeringsbeslut.

Nätföretag ska vidare själva tillämpa principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet samt göra kostnads-nyttoanalyser i samband med sina beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar. Av artikel 3.1 i energieffektiviseringsdirektivet framgår att de investeringsbeslut som avses är de som har ett värde av mer än 100 000 000 euro vardera. Ei bedömer att det sammantaget rör sig om mycket få, om ens några, projekt per år i Sverige och att nätföretagens kostnader för att tillämpa principen om kostnads-nyttoanalyser i samband med investeringsbeslut därmed är begränsade. Samtliga elnätsföretag behöver dock beakta principen om energieffektivitet först och genomföra kostnads-nyttoanalyser i enlighet med artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet i samband med beslut om nätplanering och nätutveckling. Av Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2024:1) om nätutvecklingsplaner framgår att distributionsnätsföretag ska uppdatera nätutvecklingsplanerna minst vartannat år (1 kap. 3 §), så nätföretagen bör ta beslut rörande nätplanering och nätutveckling vartannat år eller oftare.

Som tidigare nämnts bör det redan ingå i nätföretagens verksamhet att i sina beslut ta hänsyn till kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder inklusive initiativ till efterfrågeflexibilitet. Det kan också förväntas att nätföretag redan idag

2024-10-01
2024-103099-0038

genomför kostnads-nyttoanalyser i samband med dessa beslut. I flera fall kan emellertid de kostnads-nyttoanalyser som ska göras i enlighet med artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet antas vara mer omfattande än de kostnads-nyttoanalyser som elnätsföretagen gör idag. Merkostnaden för att göra mer omfattande kostnads-nyttoanalyser beror på hur eventuella myndighetsföreskrifter för dessa analyser utformas och kommer beskrivas närmare i samband med att myndighetsföreskrifterna utarbetas.

Vidare ska den nätutvecklingsplan som distributionsnätsföretag tar fram innehålla en redogörelse dels för hur principen om energieffektivitet först har tillämpats i samband med deras beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar, dels för de kostnads-nyttoanalyser som har gjorts i samband med dessa. Förutom kostnaden för att tillämpa principen om energieffektivitet först och att genomföra kostnads-nyttoanalyser, som beskrivs ovan, kan distributionsnätföretagen antas få ökade kostnader för att redogöra för dessa i sina nätutvecklingsplaner. Denna kostnad uppskattas till ungefär 600–10 000 kr[41] i samband med att nätutvecklingsplanerna uppdateras vartannat år, motsvarande 300–5 000 kr per år, men beror i hög grad på hur Ei utformar eventuella myndighetsföreskrifter på området. Konsekvenserna för elnätföretagen kommer utredas närmare i samband med att myndighetsföreskrifterna utarbetas och kan därför avvika från den uppskattade kostnaden.

Kvantifiering av nätförluster och förbättrad energieffektivitet (artikel 27.3)

Elnätsföretag ska analysera möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet i sin nätverksamhet och rapportera de åtgärder som företaget vidtar för förbättrad energieffektivitet i nätverksamheten samt de energibesparingar som väntas till följd av åtgärderna till Ei. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Ei ska också ha rätt att utfärda föreskrifter om analys och rapportering. Förslaget kan innebära en påverkan på elnätsföretagens verksamhet genom tillkommande analysarbete. Det väntas även innebära tillkommande administrativa kostnader för inrapportering för samtliga företag.

Genom 5 kap. 11 § ellagen har elnätsföretagen incitament att bedriva nätverksamheten på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. Med ett effektivt nätutnyttjande avses låga nätförluster och en jämn effekt i nätet (3 kap. 11 § EIFS 2023:6). Elnätsföretagen har således redan idag incitament att sänka nätförlusterna i sina nät och bör därmed redan genomföra analyser av möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet. De elnätsföretag som eventuellt inte analyserar möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet eller som gör det med lägre frekvens än vad som eventuellt kan

[41] Beräkningen utgår från attarbetet tar 1–16 timmar. Beräkningen inkluderar pålägg för semesterersättning, arbetsgivaravgifter och overheadkostnader om totalt 84 %.

2024-10-01
2024-103099-0038

komma att bli krav i framtida myndighetsföreskrifter kommer emellertid få en ökad kostnad för att genomföra dessa analyser. Samtidigt kan dessa analyser ge elnätsföretagen underlag för hur de effektivare kan nyttjande elnätet, och i förlängningen påverka företagens intäktsram på ett fördelaktigt sätt. År 2022 uppgick lokalnätens nätförluster till totalt 3 246 627 MWh, regionnätens nätförluster till 1 788 922 MWh och transmissionsnätens nätförluster till 4 960 687 MWh, totalt 9 996 236 MWh. För att täcka dessa nätförluster behövde elnätsföretagen köpa in el till en kostnad av 2 241 657 000 kr (lokalnät), 1 067 507 000 kr (regionnät) och 5 296 073 000 (transmissionsnät), sammanlagt 8 605 237 000 kr. Det ska dock poängteras att 2022 var ett speciellt år i hela Europa, med rekordhöga priser på elektricitet, vilket även påverkar elnätsföretagens kostnader för inköpt el för att täcka nätförluster. Konsekvenserna av att elnätsföretagen ska analysera möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet i sin nätverksamhet beror dock i hög grad på hur Ei utformar myndighetsföreskrifter på området och kommer därför beskrivas närmare i en konsekvensutredning i samband med att föreskrifter utarbetas.

I de fall åtgärder vidtas för att förbättra energieffektiviteten ska dessa rapporteras till nätmyndigheten tillsammans med den förväntade energibesparingen, vilket innebär en tillkommande administrativ kostnad för de företag som vidtar åtgärder. Storleken på dessa tillkommande kostnader är beroende av omfattningen på de analyser som görs och på kraven på nätföretagens inrapportering till nätmyndigheten. Ei föreslås ges rätt att meddela föreskrifter kring inrapporteringen, vilket i hög grad kommer påverka konsekvenserna för elnätsföretagen. En närmare konsekvensanalys kommer göras i samband med att föreskrifter utarbetas.

Förslaget ställer samma krav på alla elnätsföretag oavsett storlek, vilket kan innebära att merkostnaden i förhållande till nätföretagens intäktsramar kan komma att bli relativt sett större för små nätföretag än för stora. Detta får dock inte någon påverkan på konkurrensförhållandena mellan olika nätföretag då nätföretagen är reglerade monopol och det därmed inte råder någon konkurrens mellan företagen.

Sammantaget kan förslagen komma att innebära att elnätsföretagen får ökande kostnader för mer omfattande kostnads-nyttoanalyser, analyser av möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet samt rapportering av åtgärder för förbättrad energieffektivitet och de energibesparingar som väntas till följd av åtgärderna till Ei. Samtidigt kan dessa analyser ge elnätsföretagen underlag för hur de effektivare kan nyttja elnätet, och i förlängningen påverka företagens intäktsram på ett fördelaktigt sätt. Konsekvenserna för nätföretagen beror i hög grad på hur Ei väljer att utforma föreskrifter på området.

2024-10-01
2024-103099-0038

5.8.2 Konsekvenser för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas

Företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas berörs av de förslag som föreslås i syfte att genomföra artikel 27.1, 27.2, 27.3 och 27.7.

Tillämpning av principen om energieffektivitet först (artikel 27.1 och 27.2)

Ei ska tillämpa principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet när myndigheten utför sina tillsynsuppgifter enligt el- och gasmarknadsdirektiven. Detta omfattar bland annat att ta hänsyn till kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder när myndigheten utför tillsynsuppgifter som innebär beslut om driften av gas- och elinfrastruktur inklusive beslut om nättariffer. Som beskrivits ovan bedömer Ei att myndighetens tillämpning av principen om energieffektivitet först bland annat kan innebära att myndighetsföreskrifter uppdateras eller att myndighetens beslut kan komma att fattas på delvis andra grunder. Detta kan i vissa fall medföra att företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas behöver förändra eller utveckla sina arbetssätt. Liksom för elnätsföretagen bör det dock redan vara en naturlig del av verksamheten för de företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas att i sina beslut ta hänsyn till kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder. Därmed bör konsekvenserna bli relativt begränsade för företagen, samtidigt som de bör ha nytta av att inkludera lösningar för energieffektivitet vid planerings-, policy- och större investeringsbeslut.

Företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska också själva tillämpa principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet samt göra kostnads-nyttoanalyser i samband med sina beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar. De investeringsbeslut som omfattas av kravet om kostnads-nyttoanalyser är de som har ett värde av mer än 100 000 000 euro vardera, vilket framgår av artikel 3.1 i energieffektiviseringsdirektivet. Ei bedömer att det sammantaget rör sig om få eller inga projekt per år i Sverige som når upp till tröskelvärdet och att kostnaden för företagen för kostnads-nyttoanalyser i samband med investeringsbeslut därmed är begränsad. Samtliga företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas behöver dock även tillämpa principen om energieffektivitet först och genomföra kostnads-nyttoanalyser i enlighet med artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet i samband med beslut om nätplanering och nätutveckling. Elnätsföretag ska uppdatera sina nätutvecklingsplaner vartannat år (se avsnitt 5.8.1). För företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas saknas motsvarande krav. Det kan dock antas att även dessa företag regelbundet tar nya beslut rörande planering och utveckling av sina nät.

2024-10-01
2024-103099-0038

Det bör redan ingå i företagens verksamhet att i sina beslut ta hänsyn till kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder. Det kan också förväntas att företagen redan idag genomför kostnads-nyttoanalyser i samband med beslut om nätplanering, nätutveckling och stora investeringar. Liksom för elnätsföretagen kan dock de kostnads-nyttoanalyser som ska göras i enlighet med artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet antas vara mer omfattande än de kostnads-nyttoanalyser som idag görs av företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas. Merkostnaden för att göra mer omfattande kostnads-nyttoanalyser beror på hur eventuella myndighetsföreskrifter för dessa analyser utformas och kommer beskrivas närmare i samband med att myndighetsföreskrifterna utarbetas.

Kvantifiering av nätförluster och förbättrad energieffektivitet (artikel 27.3 och 27.7)

Regler om övervakning och kvantifiering av nätförluster bör komma att införas i Ei:s myndighetsföreskrifter och innebär alltså inte ändringar i lag eller förordning, men dess konsekvenser beskrivs ändå här. Företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas har inte tidigare behövt kvantifiera och rapportera nätförluster till tillsynsmyndigheten. Däremot har de idag en skyldighet att rapportera uppgifter till bland annat den systembalansansvarige och balansansvariga. Rapporteringen avser bland annat mätvärden för uttagen och imatad gas i gränspunkt, inmatningspunkt, uttagspunkt och lagerpunkt (4 kap. EIFS 2022:6). Rapporteringen av beräknade nätförluster bör kunna rapporteras till tillsynsmyndigheten i redan befintliga IT-system och i samband med annan rapportering, varför tidsåtgången för själva rapporteringen bedöms vara begränsad. Totalt uppskattar Ei att beräkning och inrapportering av uppgifterna till tillsynsmyndigheten bör ta ungefär 1–16 timmar att utföra till en kostnad om 600–10 000 kr[42]. Kostnaden är dock till stor del beroende av hur myndighetsföreskrifter på området utformas och kan därför avvika från den uppskattade kostnaden.

När intäktsramen bestäms ska hänsyn ska tas till i vilken utsträckning den verksamhet som intäktsramen avser bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna, och en sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen. Hur förslaget kommer påverka företagen beror på hur tillsynsmyndigheten väljer att utforma sina myndighetsföreskrifter. Konsekvenserna av den valda utformningen av myndighetsföreskrifter kommer analyseras av tillsynsmyndigheten i samband med att föreskrifterna tas fram. För tillsynsperioden 2023–2026 är den totala intäktsramen för företagen 6 023 864 000 kr.

[42]Beräkningen inkluderar pålägg för semesterersättning, arbetsgivaravgifter och overheadkostnader om totalt 84 %.

2024-10-01
2024-103099-0038

Vidare föreslås att företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska analysera möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet vid driften av naturgasledningar och att de åtgärder som vidtas tillsammans med förväntade energibesparingar ska rapporteras till tillsynsmyndigheten. Förslaget väntas innebära en påverkan på verksamheten för samtliga företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas genom tillkommande analysarbete. Det väntas även innebära tillkommande administrativa kostnader för samtliga företag för inrapportering till tillsynsmyndigheten. Storleken på dessa tillkommande kostnader är beroende av omfattningen på de analyser som görs och på kraven på nätföretagens inrapportering till nätmyndigheten. I båda fallen kan närmare bestämmelser komma att meddelas av tillsynsmyndigheten genom myndighetsföreskrifter som konkretiserar kraven, vilket kan komma att påverka kostnaden för företagen. Samtidigt kan en förbättrad energieffektivitet vid driften av naturgasledningar innebära minskade kostnader för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas.

Förslagen ställer samma krav på alla företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas oavsett storlek, vilket kan komma att innebära att den tillkommande kostnaden i förhållande till nätföretagens intäktsramar kan komma att bli relativt sett större för små företag än för stora. Ei bedömer dock att påverkan på konkurrensförhållandena mellan olika företag blir begränsad då företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas, liksom elnätsföretag, agerar på en naturlig monopolmarknad.

Vidare föreslås att nättariffer för gas ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av gasnätet och en effektiv gasproduktion och gasanvändning. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten bör få meddela föreskrifter om hur nättarifferna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av gasnätet eller en effektiv gasproduktion och gasanvändning. Förslaget innebär ingen ändring av den totala intäktsramen för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas och blir således kostnadsneutralt för företagen. Företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas kan dock behöva uppdatera sina tariffer i de fall dessa inte redan är utformade på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av gasnätet och en effektiv gasproduktion och gasanvändning, vilket kan innebära en administrativ kostnad för företagen vid uppdateringen. De företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas och vars tariffer redan utformas på det sätt som kommer föreskrivas bedöms inte få några ytterligare kostnader.

Sammantaget kan företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas komma att få ökade kostnader då de kan behöva genomföra mer omfattande kostnads-nyttoanalyser än idag, behöver beräkna och rapportera in

2024-103099-0038 2024-10-01

nätförluster till tillsynsmyndigheten samt ska analysera åtgärder för förbättrad energieffektivitet och åtgärder som vidtas tillsammans med förväntade energibesparingar ska rapporteras till tillsynsmyndigheten. Vidare kan de få ökade kostnader för att uppdatera utformningen av sina tariffer om de inte redan utformas på det sätt som kommer föreskrivas. Slutligen kan de företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas komma att få en ökning eller minskning av intäktsramen. Hur förslagen påverkar företagen beror dock till stor del på hur Ei väljer att utforma föreskrifter på området.

2024-10-01

2024-103099-0038

5.8.3 Konsekvenser för kunder till elnätsföretagen och företag som bedriver överföring av naturgas

Kunder till elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas berörs av de förslag som föreslås i syfte att genomföra artikel 27.1, 27.2, 27.3 och 27.7.

Tillämpning av principen om energieffektivitet först (artikel 27.1 och 27.2)

Ei ska tillämpa principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet, vilket bland annat omfattar att ta hänsyn till kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder inklusive initiativ till efterfrågeflexibilitet när myndigheten utför tillsynsuppgifter som innebär beslut om driften av gas- och elinfrastruktur inklusive beslut om nättariffer. Som beskrivits i avsnitt 5.8.1 och 5.8.2 bedömer Ei att myndighetens tillämpning av principen om energieffektivitet först bland annat kan komma att innebära att myndighetsföreskrifter uppdateras eller att myndighetens beslut kan komma att fattas på delvis andra grunder. Det kan innebära att regleringen av el- och gasmarknaderna blir mer teknikinkluderande, det vill säga att den i högre grad värderar fördelarna med energieffektivitet och flexibilitet, vilket kan skapa nya möjligheter för nätkunder att bidra med sådana tjänster. Genom att lika villkor skapas för energieffektivitets- och flexibilitetslösningar, i de fall villkoren inte är lika idag, ges vidare förutsättningar för mer kostnadseffektiva el- och gasmarknader vilket gynnar kunderna.

Vidare ska elnätföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas tillämpa principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet i samband med sina beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar. De ska också göra kostnads-nyttoanalyser i samband med dessa beslut. Dessa krav kan innebära ökade kostnader för nätföretagen som bland annat kan behöva göra mer omfattande kostnads-nyttoanalyser än idag, vilket framgår av avsnitt 5.8.1 och 5.8.2. Elnätsföretagen och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas finansierar sin verksamhet genom avgifter till de kunder som är anslutna till nätet. Företagen bedrivs som monopolverksamhet, vilket innebär att en gas- eller elnätskund inte kan välja vilket företag som ska distribuera

gas eller el till kundens anläggning. Företagens avgifter regleras därför av Ei genom intäktsramar som sätter ett tak för hur stora företagens samlade avgifter får vara. Intäkterna ska täcka skäliga kostnader för att driva nätverksamheten samt ge en rimlig avkastning på investerat kapital. Det innebär att ökade kostnader för företagen kommer föras över på företagens kunder genom ökade avgifter. Antalet kunder per företag framgår av avsnitt 5.5. Samtidigt kan de nya kraven innebära flera fördelar för nätkunderna. Principen om energieffektivitet först innebär att nätföretagen behöver vara teknikinkluderande och alltså värdera fördelarna med energieffektivitet och flexibilitet, vilket kan skapa nya möjligheter för nätkunderna att bidra med sådana tjänster. Genom att lika villkor säkerställs för energieffektivitets- och flexibilitetslösningar ges förutsättningar för mer kostnadseffektiva el- och gasmarknader vilket också gynnar nätkunderna. De sammantagna konsekvenserna beror dock på hur Ei utformarar eventuella föreskrifter på området och kommer analyseras närmare i samband med att föreskrifter tas fram.

Slutligen ska den nätutvecklingsplan som distributionsnätsföretag för el tar fram innehålla en redogörelse dels för hur principen om energieffektivitet först har tillämpats i samband med företagens beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar, dels för de kostnads-nyttoanalyser som har gjorts i samband med dessa beslut. Distributionsnätsföretagen kan antas få merkostnader för att redogöra för hur principen om energieffektivitet först har tillämpats samt hur kostnads-nyttoanalyserna har gjorts. Som framgår av avsnitt 5.8.1 uppskattas denna kostnad till ungefär 300–5 000 kr per företag och år, men kostnaden beror i hög grad på hur myndighetsföreskrifterna på området utformas och kommer analyseras närmare i samband med att dessa utarbetas.

Kvantifiering av nätförluster och förbättrad energieffektivitet (artikel 27.3 och 27.7)

Ei föreslår att regler om övervakning och kvantifiering av nätförluster införs i Ei:s föreskrifter för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas. Förslaget innebär inte ändringar i lag eller förordning, men dess konsekvenser beskrivs ändå här. Förslaget bedöms innebära en ökad kostnad om ungefär 600–10 000 kr per företag och år (se avsnitt 5.8.2) men konsekvenserna beror i hög grad på hur myndighetsföreskrifter för området utformas och kommer analyseras närmare i samband med att dessa tas fram. De företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas och som bedriver distribution i Sverige hade 2022 mellan 200 och 51 200 uttagspunkter. I vissa fall kan samma kund ha mer än en uttagspunkt vilket innebär att det faktiska antalet kunder kan vara något lägre. Den tillkommande kostnaden för företagen som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas om ungefär 600–10 000 kr och år motsvarar i genomsnitt 0,04–0,7 kr per uttagspunkt och år för kunder anslutna till ett distributionsnät. Swedegas AB, som bedriver överföring av

2024-10-01
2024-103099-0038

gas har 9 uttagspunkter. Därtill angränsar Swedegas nät till andra nät i 48 punkter. Om deras uppskattade ökade kostnader fördelas lika på uttagspunkterna och angränsande nät motsvarar det 10–172 kr per uttags- eller gränspunkt. Som tidigare nämnts är konsekvenserna dock beroende på hur Ei kommer att utforma föreskrifter för området och är därför mycket ungefärliga. En närmare analys av konsekvenserna görs i samband med framtagande av föreskrifter.

När intäktsramen för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas bestäms, ska hänsyn tas till i vilken utsträckning den verksamhet som intäktsramen avser bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen. Hur kunder till dessa företag påverkas beror på hur den ansvariga myndigheten (Ei) väljer att utforma sina myndighetsföreskrifter. Konsekvenserna av den valda utformningen av myndighetsföreskrifter kommer analyseras av tillsynsmyndigheten i samband med att föreskrifterna tas fram.

Ei föreslår också att elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska analysera möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet i sin nätverksamhet och vid driften av naturgasledningar. Vidare ska de åtgärder som vidtas för förbättrad energieffektivitet, tillsammans med förväntade energibesparingar, rapporteras till tillsynsmyndigheten. Storleken på dessa tillkommande kostnader är beroende av omfattningen på de analyser som görs och på kraven på företagens inrapportering till tillsynsmyndigheten. I båda fallen kan närmare bestämmelser komma att meddelas av myndigheten genom myndighetsföreskrifter som konkretiserar hur analysen och rapporteringen ska göras, vilket påverkar kostnaden för företagen. Konsekvenserna kommer att analyseras i samband med framtagande av föreskrifter. Som jämförelse kan dock nämnas att 2022 uppgick elnätsföretagens nätförluster till totalt 9 996 236 MWh. För att täcka dessa nätförluster behövde elnätsföretagen köpa in el till en kostnad av sammanlagt 8 605 237 000 kr. Motsvarande uppgifter saknas dock för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas.

Det föreslås även att avgifter för överföring av gas ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna och en effektiv produktion och användning av naturgas. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får meddela föreskrifter om hur avgifterna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av naturgasledningarna och en effektiv produktion och användning av naturgas. Konsekvenserna för kunder till företag som bedriver överföring av naturgas beror i första hand på vilken avgiftsstruktur deras företag har idag. Om kundens företag redan idag har avgifter, eller tariffer, som främjar ett effektivt utnyttjande blir det principiellt ingen skillnad för kunden jämfört med idag. Om kunden idag har en avgift som inte främjar ett

2024-10-01
2024-103099-0038

effektivt utnyttjande av naturgasledningarna kommer sammansättningen av avgiften att ändras och ge kunden nya incitament att agera på. Hur mycket avgiftsstrukturen kommer att ändras beror på hur mycket den befintliga avgiftsstrukturen skiljer sig från den som Ei kan komma att föreskriva om.

De totala kostnaderna för gasnätskunder kommer inte påverkas av detta förslag då intäktsramen inte påverkas av detta förslag. De effekter som kan följa av förslaget handlar om omfördelning mellan kunder och för den enskilda kunden kan avgiften komma att justeras upp eller ner. Hur det faktiska utfallet blir kommer att variera mellan företag och beror på hur varje företag väljer att implementera nya avgiftsstrukturer. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att om tarifferna inte främjar ett effektivt utnyttjande så kan det innebära högre kostnader för kunden på längre sikt. Om ledningarna inte används effektivt så innebär det att kunder betalar för kostnader som inte är effektiva. Även om naturgasnäten inte står inför någon expansion så som elnäten gör så är de naturliga monopol som bör ges incitament att effektivisera sina verksamheter, eftersom kunder annars betalar onödigt höga avgifter.

Sammanfattningsvis kan förslagen om att Ei, elnätsföretagen och de företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska tillämpa principen om energieffektivitet först bidra till att fördelarna med energieffektivitet och flexibilitet värderas i högre grad och ges lika villkor på el- och gasmarknaderna i de fall det eventuellt inte är så idag, vilket kan skapa nya möjligheter för nätkunder att bidra med sådana tjänster. Genom att lika villkor säkerställs för energieffektivitets- och flexibilitetslösningar ges även förutsättningar för mer kostnadseffektiva el- och gasmarknader vilket också gynnar nätkunderna.

Flera av förslagen, inklusive att företagen ska tillämpa principen om energieffektivitet först, kan dock komma att innebära ökade kostnader för företagen som kommer föras över på deras kunder. Förslaget om att den nätutvecklingsplan som distributionsnätsföretag för el tar fram ska innehålla en redogörelse dels för hur principen om energieffektivitet först har tillämpats, dels för de kostnads-nyttoanalyser som har gjorts i samband med dessa beslut väntas medföra en viss kostnad för ungefär 300–5 000 kr per distributionsnätsföretag och år, vilket i förlängningen kan antas medföra en viss ökad kostnad för elnätskunderna. Förslaget om att regler om övervakning och kvantifiering av nätförluster införs i Ei:s myndighetsföreskrifter för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas väntas innebära en ökad kostnad för deras kunder på ungefär 0,04–0,7 kr per uttagspunkt och år för kunder anslutna till ett distributionsnät och ungefär 10–172 kr per uttags- eller gränspunkt ansluten till transmissionsnätet. Vidare kan förslaget om att elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska analysera möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet i sin nätverksamhet och

2024-10-01
2024-103099-0038

vid driften av naturgasledningar samt rapportera de åtgärder som vidtas för förbättrad energieffektivitet, tillsammans med förväntade energibesparingar, till tillsynsmyndigheten antas medföra ytterligare kostnader för företagen och, i förläningen, deras kunder.

Förslaget om att företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska utforma sina avgifter för överföring av gas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna och en effektiv produktion och användning av naturgas bedöms inte öka kundernas kostnader på totalen, men kan innebära att enskilda kunders kostnader justeras upp eller ner. Likaså väntas förslaget om att hänsyn tas till i vilken utsträckning verksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna när intäktsramen för dessa företag bestäms kunna påverka kunderna olika, beroende på hur intäktsramen hos just det företag som de är anslutna till kommer ändras.

Hur kunderna påverkas beror i hög grad på hur Ei väljer att utforma föreskrifter på området, och kommer beskrivas närmare i konsekvensutredningar som tas fram i samband med att föreskrifterna utarbetas.

5.8.4 Konsekvenser för myndigheter

Myndigheter berörs av de förslag som föreslås i syfte att genomföra artikel 27.1, 27.2, 27.3 och 27.7.

Tillämpning av principen om energieffektivitet först (artikel 27.1 och 27.2)

Ei ska tillämpa principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i energieffektiviseringsdirektivet när myndigheten utför tillsynsuppgifter enligt elmarknads- och gasmarknadsdirektiven som innebär beslut om driften av gas- och elinfrastruktur inklusive beslut om nättariffer.

Av kommissionens rekommendation om riktlinjer för tolkningen av artikel 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 vad gäller principen om energieffektivitet först förtydligas hur principen om energieffektivitet först ska tillämpas inom och utanför den offentliga sektorn och reglerade sektorer. Kommissionen skriver:

> Beslutsfattare (ministerier och tillsynsmyndigheter på alla förvaltningsnivåer) bör ta hänsyn till de olika viktiga ansvarsområden som de har vid genomförandet av principen om energieffektivitet först:
>
> (a) Se över befintliga och planerade policyer för att avgöra om de är förenliga med principen om energieffektivitet först, dvs. om incitamenten eller reglerna skapar lika villkor för energieffektivitetslösningar och traditionell infrastruktur för energiförsörjning.
>
> (b) Utveckla en reglering av energimarknaden som är teknikinkluderande, det vill säga värderar fördelarna med energieffektivitet och flexibilitet.

2024-10-01
2024-103099-0038

(c) Beakta genomförandet av principen om energieffektivitet först när de tillhandahåller offentliga investeringar (inklusive nätinvesteringar) och offentlig finansiering/stöd till marknadsaktörer. Om en sådan investering utgör ett större investeringsbeslut över tröskelvärdena på 100 miljoner euro eller 175 miljoner euro för transportinfrastrukturprojekt är medlemsstaterna skyldiga att säkerställa att energieffektivitetslösningar bedöms, även innan eventuellt offentligt stöd beviljas.

(d) Utveckla en strategisk planering av energipolitiken som fullt ut beaktar användningen av energieffektivitetslösningar.

Ei:s bedömning är att förslaget innebär att myndighetens föreskrifter kan komma att behöva ses över för att säkerställa att dessa är i linje med principen om energieffektivitet först och att de i annat fall ska revideras. Vidare kan förslaget bland annat innebära att myndigheten behöver beakta fler grunder vid sina beslut.

Ei har meddelat 23 föreskrifter inom området el och 7 föreskrifter inom området naturgas som är gällande idag. Flera av dessa kan ha koppling till elmarknads- eller gasmarknadsdirektivet. Ei uppskattar att förslaget medför en engångskostnad för myndigheten för att se över behovet av att revidera sina föreskrifter. Därutöver tillkommer en kostnad för att vid behov revidera föreskrifter som uppskattas till ungefär 250 000–900 000 kr vilket motsvarar 50–175 persondagars arbete.

Elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska tillämpa principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet i samband med sina beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar. Vidare ska företagen göra kostnads-nyttoanalyser i samband med dessa beslut. Förslaget påverkar inte myndigheter direkt, men Ei ges bemyndigande om att ta fram föreskrifter avseende kostnads-nyttoanalyserna. Om bemyndigandet nyttjas uppskattas kostnaden för framtagandet av föreskrifterna till ungefär 500 000–1 800 000 kr vilket motsvarar arbete i 100–350 persondagar, men kostnaden kan också avvika från detta intervall beroende på omfattningen av de föreskrifter som ska tas fram. Som alternativ till att ta fram föreskrifter skulle myndigheten i stället kunna ta fram ett metodstöd. Kostnaden för det uppskattas till ungefär motsvara 250 000–900 000 kr eller arbete i 50–175 persondagar, men beror mycket på omfattningen på den metod som tas fram. Då företagens kostnads-nyttoanalyser behöver uppfylla kraven som ställs i energieffektiviseringsdirektivet behöver i så fall företagens efterlevnad av metodstöden följas upp regelbundet, samt vid behov kompletteras av föreskrifter.

Slutligen ska den nätutvecklingsplan som distributionsnätsföretag tar fram innehålla en redogörelse dels för hur principen om energieffektivitet först har tillämpats i samband med beslut om nätplanering och nätutveckling samt investeringsbeslut, dels för de kostnads-nyttoanalyser som har gjorts i samband

2024-10-01
2024-103099-0038

med dessa beslut. Det innebär att Ei:s föreskrifter behöver uppdateras, vilket bedöms kosta myndigheten 250 000–900 000 kr.

Tillströmningen av mål till förvaltningsdomstolarna kan öka, men sannolikt i begränsad omfattning. Att flera av de författningar som föreslås kan komma att regleras närmare i myndighetsföreskrifter bedömer Ei innebär att skyldigheterna för berörda parter blir tydligare, och att bestämmelserna därmed endast i begränsad omfattning kommer leda till nya mål hos domstolarna. Närmare analyser av konsekvenserna för myndigheter kommer dock göras i samband med att myndighetsföreskrifter utarbetas av Ei. Andra myndigheter bedöms inte påverkas av rapportens förslag i signifikant omfattning.

Kvantifiering av nätförluster och förbättrad energieffektivitet (artikel 27.3 och 27.7)

Regler om övervakning och kvantifiering av nätförluster kan komma att införas i Ei:s myndighetsföreskrifter för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas. Det innebär i så fall en kostnad för myndigheten för att utarbeta förslag på nya eller uppdaterade föreskrifter, samråda om dessa med berörda parter, utreda föreskrifternas konsekvenser samt besluta och informera om de nya bestämmelserna. Då förslaget är begränsat bör dessa regler kunna införas i befintliga föreskrifter eller i nya föreskrifter med få bestämmelser. Ei bedömer att det medför en engångskostnad på 250 000–900 000 kr, men kostnaden beror mycket på omfattningen på den metod som tas fram och kan därför avvika från intervallet. Därtill kommer en engångskostnad för att förbereda ett inrapporteringssystem för inhämtande av uppgifterna. Ei uppskattar att det bör kunna lösas genom justeringar av myndighetens befintliga IT-system och att den tillkommande kostnaden då blir ungefär 5 000 kr–25 000[43]. Förslaget bedöms också innebära en återkommande kostnad i ungefär samma intervall för inrapportering och granskning av inrapporterade uppgifter.

När Ei bestämmer intäktsramen för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas, ska hänsyn också tas till i vilken utsträckning den verksamhet som intäktsramen avser bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen. Förslaget väntas innebära att Ei behöver utveckla nya föreskrifter som reglerar vad som avses med effektivt nyttjande av naturgasledningar och på vilket sätt det ska påverka intäktsramen för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas. Arbetet för myndigheten inkluderar att utarbeta förslag på föreskrifter, samråda

[43] Beräkningen utgår från till en till fem dagars arbete. Beräkningen inkluderar pålägg för semesterersättning, arbetsgivaravgifter och overheadkostnader om totalt 84 %.

2024-10-01
2024-103099-0038

om dessa med berörda parter, utreda föreskrifternas konsekvenser samt besluta och informera om de nya bestämmelserna, till en kostnad om 500 000–1 800 000 kr.

Vidare föreslås att elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska analysera möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet i sin nätverksamhet och vid driften av naturgasledningar samt att de åtgärder som vidtas utifrån gjord analys tillsammans med förväntade energibesparingar ska rapporteras till tillsynsmyndigheten. Då analyserna ska göras av företagen innebär de inte några direkta kostnader för myndigheter, men Ei kan behöva ta fram föreskrifter för att specificera hur analysen och rapporteringen ska genomföras av företagen. Som tidigare beskrivits bedöms framtagandet av nya föreskrifter innebära en kostnad om 500 000–1 800 000 kr. Därutöver tillkommer en engångskostnad för framtagande av IT-system och en återkommande kostnad för inrapportering av uppgifter inklusive efterföljande granskning av inrapporterade uppgifter. Ei uppskattar att det bör kunna lösas genom justeringar av myndighetens befintliga IT-system och att den tillkommande kostnaden då blir ungefär 5 000 kr–25 000 kr per energislag[44], totalt 10 000–50 000 kr. Förslaget innebär också en återkommande kostnad om ungefär 5 000 kr–25 000 kr per energislag för inrapportering och granskning av inrapporterade uppgifter, totalt 10 000–50 000 kr.

Vidare föreslås att nättariffer för gas ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av gasnätet och en effektiv gasproduktion och gasanvändning. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten bör få meddela föreskrifter om hur nättarifferna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av gasnätet eller en effektiv gasproduktion och gasanvändning. Förslaget innebär ingen direkt påverkan på myndigheter, men om tillsynsmyndigheten väljer att ta fram nya föreskrifter bedöms det innebära en engångskostnad om 500 000–1 800 000 kr.

Tillströmningen av mål till förvaltningsdomstolarna kan öka, men sannolikt i begränsad omfattning. Att flera av de författningar som föreslås kan komma att regleras närmare i myndighetsföreskrifter bedömer Ei innebär att skyldigheterna för berörda parter blir tydligare, och att bestämmelserna därmed endast i begränsad omfattning kommer leda till nya mål hos domstolarna. Närmare analyser av konsekvenserna för myndigheter kommer dock göras i samband med att myndighetsföreskrifter utarbetas av Ei. Andra myndigheter bedöms inte påverkas av rapportens förslag i signifikant omfattning.

[44] Beräkningen utgår från en till fem dagars arbete. Beräkningen inkluderar pålägg för semesterersättning, arbetsgivaravgifter och overheadkostnader om totalt 84 %.

2024-10-01
2024-103099-0038

Sammanfattningsvis bedömer Ei att konsekvenserna för Ei till stor del består i att föreskrifter behöver tas fram eller revideras. Att Ei ska tillämpa principen om energieffektivitet först och att nätutvecklingsplanerna ska innehålla redogörelser för bland annat principen om energieffektivitet först bedöms innebära att föreskrifter behöver revideras. Likaså att regler om övervakning och kvantifiering av nätförluster ska införas för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas. Att elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska tillämpa principen om energieffektivitet först väntas innebära att Ei kommer ta fram nya föreskrifter om kostnads-nyttoanalyser eller vägledningar. Ei väntas också ta fram nya föreskrifter rörande intäktsramen för företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas. Vidare kan det finnas behov av att utarbeta föreskrifter som reglerar aspekter kring att elnätsföretag och företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ska analysera möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet samt att åtgärder som vidtas tillsammans med förväntade energibesparingar ska rapporteras till tillsynsmyndigheten. Slutligen föreslås att nättariffer för gas ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av gasnätet och en effektiv gasproduktion och gasanvändning, vilket kan innebära att nya föreskrifter behöver tas fram. Ei har uppskattat kostnaden för att ta fram nya föreskrifter till ungefär 500 000–1 800 000 kr, och kostnaden för att revidera föreskrifter till halva kostnaden för att ta fram nya. Ei uppskattar att kostnaden för att ta fram vägledningar är ungefär densamma som för att revidera föreskrifter. Därtill bedömer Ei att myndigheten kommer få vissa återkommande kostnader för de tillkommande inrapporteringar som föreslås.

5.8.5 Konsekvenser för intressenter som inte berörs direkt

De föreslagna författningarna kan även i viss grad påverka andra intressenter än de som tidigare redogjorts för. Investeringar i energieffektivitetslösningar kan bidra till att skapa lokala arbetstillfällen inom till exempel byggverksamhet, tillverkning och energitjänster. Vidare kan en högre grad av energieffektivitet bidra till att minska Sveriges beroende av importerade energiresurser och därigenom öka den nationella energitryggheten.

5.9 Miljömässiga konsekvenser

De föreslagna författningarna kan bidra till energieffektiviseringar vid överföring och distribution av el och gas i Sverige.

Energieffektivitetslösningar kan minska efterfrågan på energi. Därmed kan energieffektivitetslösningar även bidra till lägre växthusgasutsläpp, beroende på vilka energiresurser som genom energieffektiviseringen kan användas i lägre grad. Vidare kan minskad energianvändning i vissa fall bidra till att minska

2024-10-01
2024-103099-0038

luftföroreningarna från kraftverk och industriprocesser, vilket i förlängningen kan bidra till förbättrad folkhälsa och miljö.

Om efterfrågan på energi minskar kan det vidare innebära att behovet av mark och resurser för exempelvis kraftverk minskar. Det kan också bidra till minskad förlust av biologisk mångfald om det krävs mindre mängd råvaror såsom biomassa för produktion av el eller gas samt mindre ingrepp i mark för byggnation av kraftledningar.

Författningsförslagen syftar till att genomföra artikel 27 i EU:s energieffektiviseringsdirektiv i svensk rätt. Därigenom bidrar de till att energieffektiviseringen i Sverige går i linje med unionens energieffektivitetsmål för 2030. Dessa energieffektivitetsmål kan i sin tur bidra till att unionens utsläppsmål för växthusgaser kommer hållas. Att utsläppsmålet för växthusgaser hålls innebär att utsläppen av växthusgaser inom EU minskas med minst 55 % under 1990 års nivåer senast 2030.

5.10 Sociala konsekvenser

Författningsförslagen bedöms ha begränsade konsekvenser med avseende på hälsa, levnadsförhållanden, trivsel, jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet, arbetsmarknad, integration, kultur, civilsamhälle, utbildning, lärande eller bostadsförhållanden. Vissa positiva indirekta effekter kan dock uppstå om författningsförslagen bidrar till att det inte i samma grad behöver genomföras investeringar i el- eller gasnätet, exempelvis genom ökad energieffektivitet eller användning av flexibilitet som minskar behovet av överföring och distribution av el eller gas. Investeringar i nät kan medföra förändrad landskapsbild, ökad exponering för elektromagnetiska fält och värdeminskningar för närliggande fastigheter.

5.11 Ikraftträdande och informationsinsatser

Enligt artikel 36 i det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet ska medlemsstaterna senast den 11 oktober 2025 sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 1–3, 4.1–4.4, 4.5 första, andra, fjärde, femte och sjätte styckena, 4.6 och 4.7, 5–11, 12.2–12.5, 21–25, 26.1, 26.2 och 26.4–26.14, 27, 28.1–28.5, 29–32 och bilagorna I, III–VII, X, XI och XV. Enligt artikel 39 i direktivet ska artiklarna 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 och 20 och bilagorna II, VIII, IX, XII, XIII och XIV tillämpas från och med den 12 oktober 2025.

Mot bakgrund av ovan samt med hänsyn till lagstiftningsprocessen bör samtliga bestämmelser som föreslås i denna rapport träda i kraft senast den 11 oktober 2025. Bestämmelser som påverkar beräkningen av intäktsramens storlek bör tillämpas från och med den 1 januari 2027 eller senare.

2024-10-01
2024-103099-0038

5.12 Samråd

Ei har inom ramen för uppdraget inhämtat synpunkter från Statens energimyndighet, Affärsverket svenska kraftnät och Naturvårdsverket.

5.13 Uppföljning

Författningsförslag med anledning av genomförandet av artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet innebär bland annat nya åligganden för gas- och elnätsföretagen. Efterlevnaden av de nya bestämmelserna bör följas upp genom tillsyn.

Ei föreslås få rätt att meddela föreskrifter som kompletterar eller specificerar krav och skyldigheter i flera av de lagar och förordningar som föreslås. I dessa fall kommer Ei utreda hur förslagen ska följas upp i samband med att föreskrifterna utarbetas, samt presentera hur uppföljningen ska göras i tillhörande konsekvensanalyser. Ei bedömer även att regeringen bör följa upp de föreslagna lag- och författningsförslagen inom rimlig tid.

2024-10-01
2024-103099-0038

6 Författningskommentarer

2024-10-01
2024-103099-0038

6.1 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

1 kap. Inledande bestämmelser

4 §

---

energieffektivitet: kvoten mellan resultatet i form av prestanda, tjänster, varor eller energi och insatsen av energi.,

---

förbättrad energieffektivitet: en ökning av energieffektiviteten som ett resultat av tekniska, beteendemässiga eller ekonomiska förändringar,

---

Två tillägg görs i paragrafens uppräkning av definitioner som används i ellagen. Syftet är att förtydliga vad som avses med begreppen energieffektivitet och förbättrad energieffektivitet. Definitionerna är hämtade från artikel 2.8 respektive 2.10 men definitionen av ”energieffektivitet” har formulerats om något för att göra den tydligare. Innebörden av definitionerna som införs i ellagen ska ha samma innebörd som direktivets definitioner.

Överväganden finns i avsnitt 3.5.3.

3. kap. Nätföretag och drift av elnät

Åtgärder för förbättrad energieffektivitet

62 §

Vid beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar som beloppsmässigt överstiger ett värde av 100 000 000 euro ska ett nätföretag tillämpa principen om energieffektivitet först så som den definieras i artikel 2.18 i förordning (EU) 2018/1999.

Ett beslut enligt första stycket ska föregås av en kostnads-nyttoanalys.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys enligt andra stycket ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om krav för nätföretag att i vissa fall tillämpa principen energieffektivitet först. Genom paragrafen genomförs första och andra meningen i artikel 27.2 i energieffektiviseringsdirektivet.

I *första stycket* framgår att ett nätföretag ska tillämpa principen om energieffektivitet först vid beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar som beloppsmässigt överstiger ett värde av 100 000 000.

I *andra stycket* uppställs ett krav att utföra kostnads-nyttoanalyser före sådana beslut som framgår av första stycket.

I *tredje stycket* ges regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, en möjlighet att meddela föreskrifter om vad som ska avses med en sådan kostnads-nyttoanalys som anges i 62 § andra stycket. Syftet är att ge regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, en möjlighet att förtydliga vad som ska ingå i en kostnads-nyttoanalys.

Överväganden finns i 3.4.3.

63 §

Ett nätföretag är skyldigt att analysera möjliga åtgärder för att skapa förbättrad energieffektivitet i sin nätverksamhet.

De åtgärder som vidtas för att skapa förbättrad energieffektivitet i nätverksamheten ska, tillsammans med förväntade energibesparingar till följd av åtgärderna, rapporteras till nätmyndigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. **vad en analys av åtgärder för förbättrad energieffektivitet ska innehålla,**
2. **hur rapportering av åtgärder för förbättrad energieffektivitet och de energibesparingar som väntas till följd av åtgärderna ska utföras, och**
3. **hur ofta rapportering av resultat av analys gällande åtgärder för förbättrad energieffektivitet ska ske.**

Genom paragrafen, som är ny, genomförs andra och tredje meningen i artikel 27.3 i energieffektiviseringsdirektivet.

2024-10-01
2024-103099-0038

I *första stycket* införs en skyldighet för nätföretag att analysera möjliga åtgärder för att skapa förbättrad energieffektivitet i sin nätverksamhet.

I *andra stycket* regleras nätföretagens skyldighet att rapportera åtgärder som vidtas för förbättrad energieffektivitet inklusive energibesparingar som väntas till följd av dessa åtgärder.

Bestämmelsens *tredje stycke* innehåller ett bemyndigande för regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter avseende dels analys av åtgärder för förbättrad energieffektivitet, dels rapportering av dessa åtgärder och energibesparingar som väntas till följd av åtgärderna.

Överväganden finns i avsnitt 3.5.3.

6.2 Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

1 kap. Inledande bestämmelser

8 b §

Med energieffektivitet avses i denna lag kvoten mellan resultatet i form av prestanda, tjänster, varor eller energi och insatsen av energi.

Paragrafen är ny och avser att förtydliga vad som avses med begreppet energieffektivitet. Definitionen är hämtad från artikel 2.8 i det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet men har formulerats om något för att göra den tydligare. Definitionen i lagen ska ha samma innebörd som definitionen i direktivet.

Överväganden finns i avsnitt 3.5.3.

8 c §

Med förbättrad energieffektivitet avses i denna lag en ökning av energieffektiviteten som ett resultat av tekniska, beteendemässiga eller ekonomiska förändringar.

Paragrafen är ny och avser att förtydliga vad som avses med begreppet förbättrad energieffektivitet. Definitionen är hämtad från artikel 2.10 i energieffektiviseringsdirektivet.

Överväganden finns i avsnitt 3.5.3.

3 kap. Skyldigheter för innehavare av naturgasledningar

Åtgärder för förbättrad energieffektivitet

2024-10-01
2024-103099-0038

4 a §

Vid beslut om nätplanering, nätutveckling och investeringar som beloppsmässigt överstiger ett värde av 100 000 000 euro ska ett företag som innehar en naturgasledning och som bedriver överföring av naturgas tillämpa principen om energieffektivitet först så som den definieras i artikel 2.18 i förordning (EU) 2018/1999.

Sådana beslut som avses i första stycket ska föregås av en kostnads-nyttoanalys.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys enligt andra stycket ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om krav för företag som innehar naturgasledningar och som bedriver överföring av naturgas att i vissa fall tillämpa principen energieffektivitet först. Genom paragrafen genomförs första och andra meningen i artikel 27.2 i energieffektiviseringsdirektivet.

Av *första stycket* framgår att företag som innehar naturgasledningar och bedriver överföring av naturgas är skyldiga att tillämpa principen om energieffektivitet först i samband med sina beslut om nätplanering och nätutveckling samt investeringsbeslut som beloppsmässigt överstiger 100 000 000 euro.

I *andra stycket* uppställs ett krav att utföra kostnads-nyttoanalyser före sådana beslut som framgår av första stycket.

I *tredje stycket* ges regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, en möjlighet att meddela närmare föreskrifter om vad som ska avses med en sådan kostnads-nyttoanalys som anges i andra stycket. Syftet är att ge regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, en möjlighet att förtydliga vad en sådan kostnads-nyttoanalys ska innehålla samt hur den ska utföras och redovisas.

Överväganden finns i 3.5.3.

4 b §

Ett företag som innehar en naturgasledning och som bedriver överföring av naturgas ska analysera möjliga åtgärder för att skapa förbättrad energieffektivitet i sina naturgasledningar.

De åtgärder som vidtas för att skapa förbättrad energieffektivitet i naturgasledningar ska, tillsammans med förväntade energibesparingar till följd av åtgärderna, rapporteras till tillsynsmyndigheten.

2024-10-01
2024-103099-0038

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. **vad en analys av åtgärder för förbättrad energieffektivitet ska innehålla,**
2. **hur rapportering av åtgärder för förbättrad energieffektivitet och de energibesparingar som väntas till följd av åtgärderna ska utföras, och**
3. **hur ofta rapportering av resultat av analys gällande åtgärder för förbättrad energieffektivitet ska ske.**

Paragrafen är ny. Bestämmelsen genomför artikel 27.3 andra och tredje meningen i det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet

Fösta stycket innebär att företag som innehar en naturgasledning och som bedriver överföring av naturgas ska analysera möjliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet.

Genom paragrafens *andra stycke* införs en skyldighet för företag som innehar en naturgasledning och som bedriver överföring av gas att rapportera åtgärder som vidtas för förbättrad energieffektivitet inklusive energibesparingar som väntas till följd av dessa åtgärder.

Tredje stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter avseende analys av åtgärder för förbättrad energieffektivitet och rapportering av åtgärder för förbättrad effektivitet samt energibesparingar som väntas till följd av dessa åtgärder.

Överväganden finns i avsnitt 3.5.3.

6 kap. Avgifter och övriga villkor för tillträde till naturgasledningar och andra anläggningar

Avgifter och övriga villkor för överföring lagring och förgasning

2 §

Avgifter och övriga villkor för överföring och lagring av naturgas samt för tillträde till en förgasningsanläggning ska vara skäliga, objektiva och icke-diskriminerande. Avgifterna ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna och en effektiv produktion och användning av naturgas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av naturgas ska utformas för att

2024-10-01
2024-103099-0038

säkerställa ett effektivt nyttjande av naturgasledningar eller en effektiv produktion och användning av naturgas.

Andra meningen i paragrafens *första stycke* är ny och anger att avgifter och övriga villkor för överföring och lagring av naturgas samt tillträde till en förgasningsanläggning ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna och en effektiv produktion och användning av naturgas. Genom denna ändring genomförs delvis artikel 27.7 i energieffektiviseringsdirektivet.

Med stöd av *andra stycket* kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om utformning av avgifter för överföring av naturgas för att säkerställa ett effektivt nyttjande av naturgasledningar eller en effektiv produktion och användning av naturgas.

Övervägande finns i avsnitt 3.8.3.

Effektivt nyttjande av naturgasledningar

12 a §

När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning den verksamhet som intäktsramen avser bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt nyttjande av naturgasledningarna. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt nyttjande av naturgasledningar.

Paragrafen, som är ny, anger att vid bedömning av intäktsramen ska det beaktas om den verksamhet som intäktsramen avser bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt nyttjande av naturgasledningar. Bedömningen kan medföra en ökning eller minskning av intäktsramen. Den nya bestämmelsen syftar till att ge företagen ett särskilt incitament till effektiviseringsåtgärder. Bestämmelsen syftar till att genomföra krav i artikel 27.3 första meningen och fjärde meningen samt till viss del artikel 27.7 i energieffektiviseringsdirektivet och bör tillämpas för första gången för en tillsynsperiod som börjar löpa den 1 januari 2027 eller senare.

Med stöd av *andra stycket* kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt nyttjande av naturgasledningar.

Övervägande finns i avsnitt 3.5.3 och 3.8.3.

2024-10-01
2024-103099-0038

7 Referenser

2024-10-01
2024-103099-0038

7.1 Offentligt tryck

Prop. 2004/05:62 Genomförande a EG:s direktiv om gemensamma regler för de inre marknaderna för el och naturgas, m.m.

Prop. 2010/11:70 Tredje inre marknadspaketet för el och naturgas.

Prop. 2013/14:174 Genomförande av energieffektiviseringsdirektivet.

Prop. 2021/22:153 Genomförande av elmarknadsdirektivet när det gäller nätveksamhet.

EIFS 2013:8, Energimarknadsinspektionens föreskrifter om offentliggörande av avgifter och övriga villkor för överföring av el.

EIFS 2014:6, Energimarknadsinspektionens föreskrifter om skäliga kostnader och en rimlig avkastning vid beräkning av intäktsram för naturgasföretag.

EIFS 2022:1, Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om utformning av nättariffer för ett effektivt utnyttjande av elnätet.

EIFS 2022:6, Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om mätning och rapportering av överförd naturgas samt anmälan om leverans och balansansvar.

EIFS 2022:10, Energimarknadsinspektionens föreskrifter om redovisning av elnätsverksamhet.

EIFS 2022:12, Energimarknadsinspektionens föreskrifter om redovisning av naturgasverksamhet.

EIFS 2023:1, Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om mätning, beräkning och rapportering av överförd el.

EIFS 2023:4, Energimarknadsinspektionens föreskrifter om insamling av uppgifter för att bestämma intäktsramens storlek för elnätsföretag.

EIFS 2023:5, Energimarknadsinspektionens föreskrifter om beräkning av intäktsram för elnätsföretag.

EIFS 2023:6, Energimarknadsinspektionens föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten och vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet vid fastställande av intäktsram.

EIFS 2024:1, Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om nätutvecklingsplaner.

7.2 Rättsfall

Mål C-718/18, Europeiska kommissionen mot Förbundsrepubliken Tyskland, EU:C:2021:662.

7.3 Övrigt material

Energimarknadsinspektionen, 2020. *Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter.* Eskilstuna, Energimarknadsinspektionen Ei R2020:02.

Energimarknadsinspektionen, 2023. *Sveriges el- och naturgasmarknad 2022*. Eskilstuna, Energimarknadsinspektionen Ei R2023:12.

ACER, 2023. *Report on Electricity Transmission and Distribution Tariff Methodologies in Europe*. Ljubljana ACER, 2023.

Energimarknadsinspektionen, 2023. *Konsekvensutredning avseende Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om nätutvecklingsplaner*

2024-10-01
2024-103099-0038

Bilaga 1 Artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet

2024-10-01

2024-103099-0038

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 (omarbetning)

Artikel 27

Omvandling, överföring och distribution av energi

1. Nationella energitillsynsmyndigheter ska tillämpa principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i detta direktiv när de utför sina tillsynsuppgifter enligt direktiven 2009/73/EG och (EU) 2019/944 avseende deras beslut om driften av gas- och elinfrastruktur, inbegripet deras beslut om nättariffer. Utöver principen om energieffektivitet först får nationella energitillsynsmyndigheter ta hänsyn till kostnadseffektivitet, systemeffektivitet och försörjningstrygghet och marknadsintegration, samtidigt som unionens klimatmål och hållbarhet skyddas, i enlighet med artikel 18 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 13 i förordning (EG) nr 715/2009.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att de systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen för gas och el tillämpar principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 3 i detta direktiv i samband med sina beslut om nätplanering och nätutveckling och investeringsbeslut. Nationella tillsynsmyndigheter eller andra utsedda nationella myndigheter ska kontrollera att man i de metoder som används av de systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen bedömer alternativ i kostnads–nyttoanalysen och beaktar de fördelar i vidare bemärkelse av energieffektivitetslösningar, flexibilitet på efterfrågesidan och investeringar i tillgångar som bidrar till att begränsa klimatförändringarna. Nationella tillsynsmyndigheter och andra utsedda myndigheter ska också kontrollera att de systemansvariga för överföringssystem eller distributionssystem tillämpar principen om energieffektivitet först när de godkänner, kontrollerar eller övervakar deras projekt och nätutvecklingsplaner i enlighet med artikel 22 i direktiv 2009/73/EG och artiklarna 32.3 och 51 i direktiv (EU) 2019/944. Nationella tillsynsmyndigheter får tillhandahålla metoder och vägledning om hur alternativ ska bedömas i kostnads–nyttoanalysen i nära samarbete med systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem, som kan bidra med viktig teknisk expertis.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem övervakar och kvantifierar den totala volymen av nätförluster och, där det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart, optimerar näten och förbättrar nätens effektivitet. Systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem ska rapportera dessa åtgärder och de energibesparingar som väntas till följd av minskade nätförluster till den nationella energitillsynsmyndigheten. Medlemsstaterna ska säkerställa att de systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem analyserar åtgärder för förbättrad energieffektivitet när det gäller deras befintliga överföringssystem eller distributionssystem för gas eller el och att de förbättrar energieffektiviteten i infrastrukturens utformning och drift, särskilt genom utveckling av smarta nät. Medlemsstaterna ska uppmuntra de systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem att utveckla innovativa lösningar för att förbättra energieffektiviteten i befintliga och framtida system genom incitamentbaserade regleringar i enlighet med de principer för tariffer som anges i artikel 18 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 13 i förordning (EG) nr 715/2009.

4. Nationella energitillsynsmyndigheter ska i den årliga rapport som utarbetas i enlighet med artikel 41 i direktiv 2009/73/EG och i enlighet med artikel 59.1 i direktiv (EU) 2019/944 ha med ett särskilt avsnitt om framstegen i fråga om energieffektivitetsförbättringar i gas- och elinfrastruktur. I dessa rapporter ska nationella energitillsynsmyndigheter tillhandahålla en bedömning av den totala effektiviteten i driften av gas- och elinfrastrukturen, de åtgärder som vidtagits av de systemansvariga för överföringsnäten och distributionsnäten och, i tillämpliga fall, lämna rekommendationer om energieffektivitetsförbättringar, inbegripet kostnadseffektiva alternativ som minskar toppbelastningar och den totala elanvändningen.

5. På elområdet ska medlemsstaterna se till att nätregleringen och nättariffer uppfyller kriterierna i bilaga XIII, med hänsyn tagen till de nätverkskoder och riktlinjer som utarbetats enligt förordning (EU) 2019/943 och skyldigheten enligt artikel 59.7 a i direktiv (EU) 2019/944 att möjliggöra att nödvändiga investeringar i näten görs på ett sätt som säkerställer nätens funktion.

6. Medlemsstaterna får tillåta komponenter i system och tariffstrukturer med ett socialt syfte för nätbunden energiöverföring och distribution, förutsatt att de störande effekterna på överförings- och distributionssystem hålls på ett nödvändigt minimum och inte är oproportionella mot det sociala syftet.

7. Nationella tillsynsmyndigheter ska säkerställa avlägsnandet av sådana incitament i överförings- och distributionstariffer som inverkar menligt på energieffektiviteten i framställningen av, överföringen av, distributionen av och försörjningen med el och gas. Medlemsstaterna ska säkerställa effektivitet i

2024-10-01
2024-103099-0038

utformningen av infrastrukturen och driften av den befintliga infrastrukturen, i enlighet med förordning (EU) 2019/943, och att tarifferna tillåter efterfrågeflexibilitet.

8. Systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska uppfylla bilaga XIV.

9. När det är lämpligt får nationella tillsynsmyndigheter kräva att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem uppmuntrar till placering av högeffektiv kraftvärme nära områden med efterfrågan på värme genom att sänka anslutnings- och systemanvändningsavgifterna.

10. Medlemsstaterna får tillåta att producenter av el från högeffektiv kraftvärme som vill ansluta sig till nätet använder ett anbudsförfarande för anslutningsarbetet.

11. I samband med rapporteringen enligt direktiv 2010/75/EU, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 9.2 i det direktivet, ska medlemsstaterna överväga att ta med information om energieffektivitetsnivåer för bränsleförbränningsanläggningar med en total installerad tillförd effekt på 50 MW eller mer, mot bakgrund av relevant bästa tillgängliga teknik som utarbetats i enlighet med direktiv 2010/75/EU.

Bilaga XIII

ENERGIEFFEKTIVITETSKRITERIER FÖR ENERGINÄTREGLERINGAR OCH ELNÄTTARIFFER

1. Nättarifferna ska vara transparenta och icke-diskriminerande, förenliga med artikel 18 i förordning (EU) 2019/943 och kostnadsbaserade i förhållande till de kostnadsbesparingar i näten som uppnåtts genom åtgärder på efterfrågesidan och laststyrning och distribuerad produktion, däribland besparingar från sänkta leveranskostnader eller till följd av nätinvesteringar och en mer optimal nätdrift.

2. Nätreglering och nättariffer ska inte hindra nätoperatörer eller energiåterförsäljare från att ställa till förfogande systemtjänster för laststyrningsåtgärder, efterfrågestyrning och distribuerad produktion på organiserade elmarknader, inbegripet OTC-marknader och elbörser för handel av energi, kapacitet, balanseringstjänster och tilläggstjänster inom alla tidsramar, däribland marknader för terminshandel, dagen före handel och handel under leveransdygnet, i synnerhet

2024-10-01
2024-103099-0038

a) slutkunders överföring av last från högtrafik till lågtrafik, med hänsyn tagen till tillgången på förnybar energi, energi från kraftvärme och distribuerad produktion,
b) energibesparingar till följd av laststyrning från distribuerade användare genom oberoende aggregatorer,
c) minskad efterfrågan till följd av energieffektivitetsåtgärder som genomförts av energitjänsteleverantörer, däribland energitjänsteföretag,
d) anslutning och utleverans från produktionskällor med låga volttal,
e) anslutning av produktionskällor från en plats som ligger närmare användningen, och
f) lagring av energi.

3. Nättariffer eller tariffer i detaljistledet får stödja dynamisk prissättning med koppling till efterfrågan från slutkunder, såsom

a) tidsdifferentierade tariffer,
b) pris för kritisk högtrafik,
c) realtidspris, och
d) högtrafikrabatter.

Bilaga XIV

ENERGIEFFEKTIVITETSKRAV FÖR SYSTEMANSVARIGA FÖR ÖVERFÖRINGSSYSTEM OCH SYSTEMANSVARIGA FÖR DISTRIBUTIONSSYSTEM

Systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska

e) fastställa och offentliggöra sina standardregler för fördelningen av kostnader för tekniska anpassningar, till exempel nätanslutningar, nätförstärkningar och ibruktagande av nya nät, förbättrad nätdrift och regler för icke-diskriminerande genomförande av nätkoder, som behövs för att integrera nya producenter som matar in el producerad från högeffektiv kraftvärme i det sammankopplade nätet,
f) till nya producenter av el producerad från högeffektiv kraftvärme som vill ansluta sig till systemet tillhandahålla heltäckande och nödvändig information, däribland
    i) en heltäckande och detaljerad uppskattning av kostnaderna för anslutningen,
    ii) en rimlig och exakt tidtabell för att ta emot och bearbeta begäran om nätanslutning,

2024-10-01
2024-103099-0038

iii) en rimlig indikativ tidtabell för en föreslagen nätanslutning; anslutningsprocessen bör inte ta längre än 24 månader med beaktande av vad som är praktiskt möjligt och icke-diskriminerande,

g) tillhandahålla standardiserade och förenklade rutiner för anslutning av producenter av distribuerad högeffektiv kraftvärme som underlättar nätanslutningen.

Standardreglerna som avses i första stycket led a ska baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier, som tar särskild hänsyn till alla de kostnader och fördelar som förknippas med anslutningen av producenterna till nätet. De kan omfatta olika typer av anslutning.

2024-10-01
2024-103099-0038

2024-10-01

2024-103099-0038